

II. Tekstil Teknolojileri ve Tekstil Makinaları Kongresi Gaziantep Şube Sekreteryalığında Yapıldı...

TÜRKİYE'DE TEKSTİL MAKİNALARINDA İTHAL GİRDİ ORANI YÜZDE 45

TMMOB Makina Mühendisleri Odası ile Tekstil Mühendisleri Odası'nın birlikte düzenledikleri ve iki gün süren "II. Tekstil Teknolojileri ve Tekstil Makinaları Kongresi" 19-20 Ekim 2007 tarihlerinde Gaziantep Ticaret Odası Konferans Salonu'nda, 627 kişinin katılımı ile toplandı. Kongrenin açılış konuşmaları, MMO Gaziantep Şube Başkanı Ali Peri, MMO Yönetim Kurulu Sekreteri Ali Ekber Çakar, Tekstil Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Üyesi Onur Balcı, TMMOB Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet Soğancı, Şahinbey Belediyesi Başkanı Ömer Can, TOBB Başkan Yardımcısı Nejat Koçer, Gaziantep Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof. Dr. İsmail Özsabuncu ve Gaziantep Milletvekili Halil Mazicioğlu tarafından yapıldı. 16 kurum, kuruluş ve üniversite tarafından desteklenen Kongrede, "Tekstil Makinaları İmalat Sektörünün Ülke Sanayindeki Yeri ve Önemi" konulu bir panel düzenlendi. Ayrıca "Gaziantep, Kahramanmaraş ve Kilis İllerinin Tekstil Sektörünün Genel Görünümü" konulu ankete ilişkin "Anket Sonuçları ve Değerlendirilmesi", "Tekstil Makinaları ve

Yan Sanayii", "Tekstil Teknolojileri", "Tekstilde Kalite Kontrol ve Otomasyon", "Tekstil Endüstrisinin ve Eğitiminin Bugünkü Durumu", "Teknik Tekstiller ve Nano Teknoloji" ile "Tekstil Kimyası ve Tekstil Sektöründe Çevre Sorunları" başlıklı 7 ayrı oturum yapıldı.

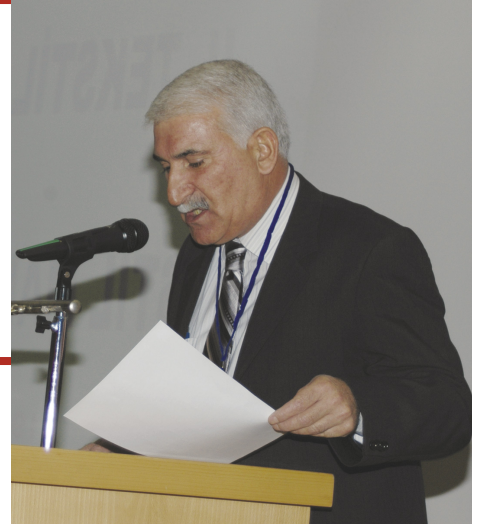
MMO Gaziantep Şube Başkanı Ali Peri: "SANAYİCİLERİMİZİ CESARETLENDİRECEK POLİTİKALARA İHTİYAÇ VAR"

MMO Gaziantep Şube Başkanı Ali Peri, kongre açılışında yaptığı konuşmada tekstil sektörünün ekonomik ve sosyal etkinliği ile ülkenin önde gelen önemli faaliyet alanlarından biri olduğuna dikkat çekerek, ülkenin yatırım politikalarının belirlenmesinde tekstil sektörünün temel alınacak unsurların başında gelmesi gerektiğini vurguladı. Bu konuda "Sanayicilerimizi cesaretlendirecek politikalara ihtiyaç vardır" diyen Peri, şöyle konuştu: "Bu politikalar, sanayicinin yatırım ve atılım yeteneği ile birleştiğinde, ülkemiz çok daha hızlı, dinamik ve sağlıklı bir ekonomik yapıya kavuşacaktır. Tekstil sanayisinin ülke ekonomisinde ve dünya pazarlarında etkinliğini sürdürebilmesi, rekabet gücünü artırabilmesi sektörün yeni alanlara ve ürünlere yönelmesi, daha da önemlisi tekstil makinaları imalatına gerekli önemin ve desteğin verilmesi ile mümkündür. Mevcut teknolojiler ile yeni yatırımlar yaparak kapasite artırımına gidilmesi, bilinmelidir ki sektörün gelişmesine katkı koymamaktadır. Teknolojiyi geliştirmek ve yeni teknolojiler kullanmak için teknik elemanlardan faydalanmak gereklidir. Ancak ülke genelinde KOBİ'lerin yüzde 46,5'inde (yaklaşık 200 bin işletmede) mühendis çalışmamaktadır. Gaziantep genelinde faaliyet gösteren 700 işletmede bin civarında mühendis çalışmaktadır. Sanko, Merinos, Gülsan ve birkaç büyük firmada çalışan 350'ye yakın mühendisi bu sayının dışında bıraktığımızda ne yazık ki diğer işletmelere birer mühendis bile düşmemektedir."

MMO Gaziantep Şube
Başkanı Ali Peri

Yerli üretimin ihtiyacı karşılamaktan uzak olmasının yanı sıra dokuma, iplik, baskı ve konfeksiyon makinaları gibi yüksek katma değeri bulunan makinaların Türkiye’de üretilmediğini, ithalata yönelindiğini vurgulayan Ali Ekber Çakar, “Ülkemizde makina imalat ve ihracatçısından çok ithalatçısı bulunmaktadır. Tekstil makinaları üretimindeki ham maddelerin yüzde 45’i ise yine ithalat yoluyla karşılanmaktadır” şeklinde konuştu.

MMO Yönetim Kurulu Sekreteri Ali Ekber Çakar: “SIFIRA YAKIN GÜMRÜK TARİFELERİ TÜRKİYE’Yİ AÇIK PAZAR HALİNE GETİRDİ”

Gaziantep Şube Başkanı Ali Peri’nin ardından açılış konuşmasını yapan MMO Yönetim Kurulu Sekreteri Ali Ekber Çakar, dünya dokuma ve giyim ticaretinin 2005 yılında serbestleşmesiyle daha da artan rekabetten en fazla etkilenen ülke olan AB pazarına kotasız giriş nedeniyle Türkiye olacağı uyarısında bulundu. Tekstil ve hazır giyim sanayisinin AB’nin pazara giriş ve geniş açık pazar politikasının olumsuz etkilerinden büyük zarar gördüğünü kaydeden Çakar, bu duruma kanıt oluşturan şu açıklamalarda bulundu: “1996’da Gümrük Birliği’nin başlangıcından itibaren sınıflı mamuller için ortalama ithalat gümrük vergileri yüzde 16’dan yüzde 5,4’e indirilirken, tekstil ve konfeksiyonda bu vergiler ortalama yüzde 27’den yüzde 6’ya kadar düşürülmüştür. Buna ek olarak da AB’nin ithalat ve ticaret kurallarını uygulamak, dolayısıyla ithalatı kolaylaştırmak durumunda kalmıştır. Bu durum Türkiye ile ticaret yapan bütün ülkelerin yararına olmuştur. İthalatın pazar payının sürekli olarak artması nedeniyle, Türkiye’de tekstil ve hazır giyim sektöründe milyonlara varan istihdam kaybı yaşanmış, yüzlerce fabrika ve sayısız atölye kapanmış bulunmaktadır. Gümrük Birliği nedeniyle üçüncü ülkelere uygulanan basit menşe kuralları, sıfır veya sıfıra yakın gümrük tarifeleri, Türkiye’yi sadece AB’ye değil tüm üçüncü ülkelere karşı da çok açık bir pazar haline getirmiştir. Bu haksız rekabet karşısında yerli sanayi sürekli olarak gerilemekte, ekonomik krizi ve milyonlarca iş kaybını hızlandırmaktadır. Bütün bu gelişmelerle birlikte sektördeki dışa bağımlılık yüzlerce fabrikanın kapanmasını hızlandırmış; modern Avrupa teknolojileri ile gerçekleştirilmiş olan yatırımların büyük bir kısmı ne yazık ki silinmiştir.”

Tekstil Makinaları Üretimindeki Ham Maddelerin Yüzde 45’i İthal Ediliyor

Çakar, Türkiye’de 1980 yılına kadar kullanılan bütün tekstil makinalarının ithal edildiğini hatırlatarak, tekstil makinaları üretiminin 1980’li yıllar ile başladığını belirtti. Ancak yerli üretimin ihtiyacı karşılamaktan uzak olmasının yanı sıra dokuma, iplik, baskı ve konfeksiyon makinaları gibi yüksek katma değeri bulunan makinaların Türkiye’de üretilmediğini, ithalata yönelindiğini vurgulayan Çakar, “Ülkemizde makina imalat ve ihracatçısından çok ithalatçısı bulunmaktadır. Tekstil makinaları üretimindeki ham maddelerin yüzde 45’i ise yine ithalat yoluyla karşılanmaktadır. Türk tekstil ve hazır giyimine yönelik talepteki artış nedeniyle, firmalar üretim hatlarını yüksek teknolojiye sahip makinalarla yenilemek istemekte; ancak bunu gerçekleştirememektedirler. Sektör; tekstil-hazır giyim altyapısı, rekabet deneyimi, ham madde ve malzeme zenginliği, küçük ölçekli işlere yatkınlık, ürün ve süreç çeşitliliğindeki zenginlik, toplam üretimin dörtte üçünün 10 yaşından genç makine parkıyla gerçekleştiriliyor olması gibi avantajlara sahip olmakla birlikte önemli dezavantajlara da sahiptir” şeklinde konuştu.

“Yeni Yatırımlara Yönelmemenin Bıraktığı Boşluk İhracatla Doldurulmaya Çalışılıyor”

Bunun dışındaki dezavantajları da öz kaynak yetersizliği, yüksek girdi maliyetleri, kayıt dışı ekonominin büyüklüğü,

tekstil ve hazır giyim sanayileri arasında gerekli sinerjinin bulunmaması, AR-GE eksikliği, üniversite sanayi ve meslek kuruluşları arasındaki diyalog zayıflığı, veri tabanı eksikliği, sektörel bilgilendirici ve yönlendirici ulusal strateji ve politika eksikliği, özel bilişim teknolojilerinin olmaması ve nihayet teknoloji üretmemesi, tekstil makinaları ve tekstil kimyası sanayilerinin zayıflığı olarak sıralayan Çakar, “Bu noktada yeni yatırımlara yönelmemenin bıraktığı boşluğun ihracat ile doldurulmaya çalışılması özel olarak dikkat edilmesi gereken bir husus olarak kaydedilmelidir” dedi.

“İhracatın İthalatı Karşılama Oranı Üçte Bir”

Konuşmasında dile getirdiği noktaları istatistiklerin kanıtlandığını belirten MMO Sekreteri Çakar, Türkiye’nin gerçeklerine ışık tutan şu rakamları vererek konuşmasını tamamladı: “Dünya makina ihracatında Türkiye 2003 yılı itibarıyla 2,9 milyar dolarla 30. sırada, ithalatta ise 10,2 milyar dolarla 24’üncü sıradadır. Görüldüğü gibi bu alanda ihracatın ithalatı karşılama oranı yaklaşık üçte bir oranı ile çok düşük bir düzeydedir. 2005 yılında, toplam makina ihracatının yüzde 3’ünü oluşturan tekstil makinaları ve ekipmanı ihracatı, 2006 yılında yüzde 3,5 olarak gerçekleşmiştir. İthalat ürün gruplarında tekstil makinaları 2003 yılında 2,3 milyar dolarla birinci, 2004’te 1,9 milyar dolarla ikinci, 2005’te de 1,65 milyar dolarla ithalatta üçüncü sırada yer almıştır. 2006 yılında ise 1,31 milyar dolarla ithalat yine yüksek bir düzeyde gerçekleşmiştir. Türkiye dünya tekstil ve deri makinaları ihracatında 18’inci sıradadır. 2001’de 60,315 milyon dolar olan Türkiye ihracatı, 2002’de 64,326, 2003’te 91,083, 2004’te 129,339, 2005’te ise 177,377 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Ancak ihracatta 18’inci sırada olan Türkiye ithalatta dünya dördüncüsüdür. Türkiye’nin tekstil ve deri makinaları ithalatı 2000 yılında 937 milyon dolar olup, 2001 yılında krizin etkisiyle 660 milyon dolara inmiş; 2002’de 1,700 milyar dolara, 2003’te 2,352 milyar dolara, 2004’te 1,930 milyar dolara yükselmiş, 2005’te de 1,723 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Kısacası Türkiye’nin tekstil ve deri makinaları ihracatı ile ithalatı arasında 2005 yılı itibarıyla 10 kat gibi çok yüksek bir fark bulunmaktadır. 2000/2001–2005 arası dönemde tekstil makinaları yıllık ortalama ihracatı 104,2 milyon dolar, yıllık ortalama ithalat ise 1,6 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Yıllık ortalama ihracat ile ithalat arasındaki fark ise 15 kat olarak gerçekleşmiştir. Tekstil makinalarında

ihracatın ithalatı karşılama oranı 2003 yılında yüzde 3 iken, bu değer 2006 yılında yüzde 17’ye çıkmıştır. Bu önemli bir gelişme olmakla birlikte, bu makinalardaki ithal girdi oranına bakıldığında hâlâ yüzde 45 oranında ithal girdi (ham madde ve ara mal) olduğu gözlenmektedir. Ham ve ara madde girdi ithalatında da yine 2001 kriz yılı hariç hep artış gerçekleşmektedir. Yapağı, pamuk, suni ve sentetik elyaf, boyar madde, büyükbaş ham deri ve küçükbaş ham deriden oluşan girdi ithalatı 2000’de 1,9 milyar dolar; 2001’de 1,6; 2002’de 2,1; 2003’te 2,4; 2004’te 2,7; 2005’te 2,8 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Küreselleşme sürecinin olumsuz etkilerine karşı durabilmek için, ülkemizin stratejik öngörüyle tüm alanlarda, tüm sektörlerde kendi ulusal politikalarını oluşturması gerektiğini belirterek konuşmamı burada tamamlamak istiyorum.”

TMMOB Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet Soğancı: “KOBİ NİTELİĞİNDEKİ FİRMALAR BU GIRDAPTA ÜRETİMLERİNİ DURDURUYOR”

Sempozyum açılışında konuşan TMMOB Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet Soğancı, 20. yüzyılın son yirmi yılından beri yaşamakta olduğumuz “kapitalist küreselleşme” sürecinin, gelişmekte olan ülkelerin ekonomisini her düzeyde etkilediğini belirtti. Uluslararası sermayenin yeryüzündeki etkinlik ve egemenliğini her düzeyde artırması anlamına gelen küreselleşme sürecinde yaşanan yoğunlaşmanın, uluslararası sermayenin önündeki ulusal/bölgesel engellerin kaldırılmasını da beraberinde getirdiğine vurgu yapan Soğancı, savaşların, işgallerin ve gelişen bütün ekonomik, politik bağımlılık göstergelerinin bu sürecin birer ürünü olduğunu kaydetti. Küreselleşmenin özellikle ulusal sanayiler üzerinde önemli olumsuz etkileri ve yıkıcı sonuçlara yol açan tahribatları bulunduğunu ifade eden Soğancı; “Makina imalat sanayi gibi mühendislik hizmetlerinin en yoğun olduğu sektörde küreselleşmenin getirdiği sorunlar büyümekte, KOBİ niteliğindeki firmalar bu girdapta üretimlerini durdurmakta veya büyük firmaların isteklerine tabii olmaktadır. Küresel rekabet, konvansiyonel üretimde küçük sanayi için “yok olma rekabeti”ne dönüşmüştür. Oysa bu rekabette AR-GE çalışmaları büyük önem kazanmaktadır. AR-GE sonucu tasarım yapamayan, özgün ürünü ortaya koyamayan firmalar rekabet edemez duruma gelecek ve pazardan çekilecektir, çekilmektedir. Tekstilin de içinde yer aldığı

Küreselleşmenin özellikle ulusal sanayiler üzerinde önemli olumsuz etkileri ve yıkıcı sonuçlara yol açan tahribatları bulunduğu ifade eden Mehmet Soğancı; “Makina imalat sanayi gibi mühendislik hizmetlerinin en yoğun olduğu sektörde küreselleşmenin getirdiği sorunlar büyümekte, KOBİ niteliğindeki firmalar bu girdapta üretimlerini durdurmakta veya büyük firmaların isteklerine tabii olmaktadır” dedi.

makina imalat sanayisi, tüm sanayi sektörlerine yatırım malı (makina, donanım, alet, takım, tertibat) veren bir mühendislik sektörüdür. Bu sektörün diğer sektörlerden farkı, her aşamada projelendirme, mühendislik ve AR-GE tasarımlarını öngörmek ve gerçekleştirmek durumunda olmasıdır” dedi.

“Övünçle Söz Edilen İhracat Artışı Daha Hızlı Artan İthalatla Sürdürülüyor”

Yüksek katma değer oluşturulmasının ve imalat sanayisinin öncelikli sektörlerinin desteklenmesinin zorunluluğuna dikkat çeken Soğancı; AR-GE'ye ayrılan payın yükseltilmesinin, yeni ürün tasarımlarının yapılmasının ve özgün ürünün “teknolojik gelişmeyi kapasitedeki tesislerde imal edilmesinin gerekliliğine değindi. Üniversitelerde teknolojik gelişmeyi hızlandıracak, AR-GE altyapısını oluşturarak yetkin hale getirecek, makina sektörüne nitelikli mühendis, tasarımcı verecek eğitim programlarının uygulanmasının gündemin birinci maddesi olmasına rağmen bu konuda hâlâ ciddi bir adım atılmamasını eleştiren Soğancı; “AB ülkelerinin kişi başına yeni teknoloji yatırımı ortalaması 118 dolar iken, Türkiye’de 22 dolar gibi düşük bir düzeydedir. Bu durumda yüksek, orta ve ortanın üstü teknoloji yoğunluğu üretimde olsun, ihracatta olsun nasıl sağlanacaktır? Üretimde ortanın altı ve düşük teknoloji yoğunluğu 2005 yılında toplam 68,4

düzeyinde, ihracatta ise 65,6 düzeyindedir. Bu durumda övünülen ihracat başarıları neye yarayacaktır? İthalat ham madde girdi oranı 2002 yılında yüzde 60,1 iken, 2007 Temmuz’unda yüzde 73’e çıkmıştır. Son bir yılda gerçekleşen 154 milyarlık ithalatın 112,5 milyar dolarlık bölümü ham maddeye ödenmiştir. Yani övünçle söz edilen ihracat artışı, daha hızlı bir şekilde artan ithalatla sürdürülmektedir” şeklinde konuştu.

“Çok Taraflı Tekstil ve Giyim Eşyası Sözleşmesi” Türkiye’ye Ek Faturalar Getirdi

Türkiye’de tekstil makinaları üretiminin başladığı 1980 ve özellikle de 1990’lı yılların tekstil makinaları sektörünü de etkileyen olumsuzluklarla dolu olduğunu hatırlatan TMMOB Başkanı Soğancı, bu yıllarda gündeme gelen planlama, yatırım, üretim ve sanayileşmeyi dışlayan politikaların yıkıcı sonuçlarının bugün bir bir ortaya çıkmaya başladığını belirterek, tekstil makinaları sektöründeki yetkililerin; bu sektörün başka sektörlerle yönelik üretim yapma olanaklarının bulunmadığını belirtmelerine ve devlet desteğine duydukları gereksinimleri dile getirmelerine karşın destek alamamalarını eleştirdi. “Zira kamu tasfiye edilmekte ve üreticilerimiz kamu tarafından desteklenmemektedir” diyerek dikkatleri bu konuya çeken Soğancı, konuşmasını şöyle sürdürdü: “Sektörün ve bütün sanayinin somut AR-GE desteği gereksinimi bulunmasına karşın, TÜBİTAK destekli olarak 2002’de kurulan Tekstil Araştırma Merkezi, 1 Ocak 2007 tarihinden itibaren tasfiye edilmiş, TÜBİTAK ile bir ilgisi kalmamıştır. İhracat, genel ihracatta olduğu gibi ithalata bağımlıdır, üretimde ve ihracatta düşük ve ortanın altı yoğunluklu teknoloji baskındır. Sanayimizin tamamını ve tekstil sektörünü doğrudan ilgilendiren bir konu da Gümrük Birliği ve Avrupa Birliği ile ilişkilere ilişkindir. Türkiye, Gümrük Birliği Anlaşması uyarınca, üçüncü ülkelere karşı Ortak Gümrük Tarifelerini uygulamakla mükellef kılınmıştır. Bu bağımlılık nedeniyle Türkiye, AB’nin üçüncü ülkelere uyguladığı gümrük vergilerini aynı şartlarda uygulamak zorundadır. Kendi ticaret ve gümrük politikalarını uygulayamamaktadır. Türkiye AB’nin kurallarıyla yaptığı

ticarete gümrük vergisi ve gümrük vergisine eşdeğer vergilerden de mahrum kalmaktadır. Gümrük duvarlarını AB üyesi gelişmiş ülkeler kadar indirmek zorunda kalan Türkiye, iki yıldan beri Çin gibi, tekstil ihracat atağına kalkan ülkelere karşı kendi sektörünü korumakta büyük sorunlar yaşamaktadır. Gümrük Birliği'nin yol açtığı tehlike tekstil sektöründe de kendini göstermiştir. Dünya Ticaret Örgütü kapsamında imzalanan 'Çok Taraflı Tekstil ve Giyim Eşyası Sözleşmesi' Türkiye'ye ek faturalar getirmiştir. 2005 yılında tekstil kotaları kalkmış, Türkiye, Gümrük Birliği'ne dahil olduğu için gelişmiş ülke kabul edilerek, az gelişmiş ve gelişmekte olan üçüncü ülkelere en yüksek gümrük indirimini uygulamak zorunda kalmıştır. Bu kapsamda 2005 tarihinde yapılan düzenlemelerle 768 ürün çeşidinin ithalatı sırasında 'TSE standardı aranması zorunluluğu' kaldırılmıştır."

"Tekstil Sektörü Düşük Fiyatlı Pamuk İpliği İthalatı Nedeniyle Krize Girdi"

Türkiye'nin en büyük sektörlerinden birisi olan ve ihracata önemli katkısı bulunan tekstil sektörünün yayımlanan tebliğ ile zor duruma düşürüldüğünü kaydeden Soğancı, Tebliğ ile pamuk ipliğinin denetim dışına çıkarıldığını, sektörün Türk pazarına dalga dalga giren kalitesiz ithalat ile karşı karşıya bırakıldığını ifade etti. Standart dışı ipliğin tekstil sektörünü doğrudan etkilediğini, ürün kalitesini düşürdüğünü kaydeden Soğancı; "Oysa Türkiye, altyapıyı tamamlayarak tebliği yayınlamış olsaydı, AB üyelerinin dahil olduğu RAPEX isimli online sistemine dahil olacak ve bu sistem sayesinde ithal edilen ürün hakkında anında denetim yapılabilecekti. Böylece, ürünün nereden geldiği, markası, kaydı konusunda bilgi edinebilecekti. Örneğin, AB ülkelerinden herhangi biri tarafından ürünün ithalatı engellenmişse, Türkiye de bunu gümrükten içeri sokmayacaktı. Denetimsiz ithalat nedeniyle pek çok sektörde sorunlar yaşandı. Tekstil sektörü, Pakistan, Hindistan, Özbekistan, Türkmenistan ve Suriye'den ithal edilen standart dışı, düşük kaliteli, düşük fiyatlı pamuk ipliği ithalatı nedeniyle haksız

rekabete maruz kalarak krize girdi. Bu durum, tekstil yanı sıra tarım sektörünü de olumsuz etkiledi. Ege Bölgesi'nde ve Çukurova'da dünyanın en kaliteli pamuğunu üreten çiftçinin hasadı tarlada kaldı; Gaziantep, Kahramanmaraş, Denizli ve Bursa'daki bazı tekstil fabrikaları kapılarına kilit vurmaya hazırlandı" dedi.

Ancak Bağımsız Bir Ekonomi İle Direnilebilir

Soğancı; Türkiye'nin 6 Mart 1995'te imzaladığı Gümrük Birliği Anlaşması'nın 1 Ocak 1996 yılında yürürlüğe girdiğini anımsatarak, Gümrük Birliği'ne girilen tarihten 2006 yılı sonuna kadar 279,8 milyar dolar dış ticaret açığı olduğunun altını çizdi. "Bu Cumhuriyet tarihi boyunca gerçekleşen toplam dış ticaret açığının yüzde 70,1'ini oluşturmaktadır" diyen Soğancı, söz konusu 11 yıllık dönemde Türkiye'nin yalnızca AB ülkeleriyle ticaretindeki açığın 99,6 milyar dolara ulaştığını belirtti. Türkiye'nin sadece 2006 yılında 10 milyar dolarlık dış ticaret açığı verdiğini vurgulayan Soğancı; "Bütün bu gelişmelerin bizim gibi ulusal ekonomiler üzerindeki etkilerine ancak ve ancak bağımsız bir ekonominin dünya piyasalarıyla kişilikli ilişkisi temelinde direnilebilir ve ülkemiz lehine olan unsurlardan yararlanılabildi. Ancak durum böyle olmamıştır. Bu noktada biz TMMOB ve bağlı Odalarımız, böylesi onlarca kongre, kurultay, sempozyum etkinliğiyle gıdadan enerjiye, sanayiye, kentleşmeye dek yaşamın bütün alanlarına ilişkin sorunları masaya yatırıp çözüm önerileri sunuyor, ilgilileri uyarıyor, ülkemizin, insanımızın önünü açmaya çalışıyoruz" diyerek sözlerini tamamladı.

II. TEKSTİL TEKNOLOJİLERİ VE TEKSTİL MAKİNALARI KONGRESİ SONUÇ BİLDİRGESİ AÇIKLANDI

“II. Tekstil Teknolojileri ve Tekstil Makinaları Kongresi”, TMMOB Makina Mühendisleri Odası ve Tekstil Mühendisleri Odası adına Makina Mühendisleri Odası Gaziantep Şubesi sekretaryalığında 19–20 Ekim 2007 tarihlerinde Gaziantep Ticaret Odası Konferans Salonu’nda gerçekleştirilmiştir.

16 kurum, kuruluş ve üniversite tarafından desteklenen Kongrede “Tekstil Makinaları İmalat Sektörünün Ülke Sanayindeki Yeri ve Önemi” konulu bir panel düzenlenmiş; ayrıca “Gaziantep, Kahramanmaraş ve Kilis İllerinin Tekstil Sektörünün Genel Görünümü” konulu ankete ilişkin “Anket Sonuçları ve Değerlendirilmesi”, “Tekstil Makinaları ve Yan Sanayii”, “Tekstil Teknolojileri”, “Tekstilde Kalite Kontrol ve Otomasyon”, “Tekstil Endüstrisinin ve Eğitiminin Bugünkü Durumu”, “Teknik Tekstiller ve Nano Teknoloji” ile “Tekstil Kimyası ve Tekstil Sektöründe Çevre Sorunları” başlıklı 7 ayrı oturum gerçekleştirilmiştir. Kongre, 627 delege ve katılımcı tarafından izlenmiştir.

Kongre süresince sunulan bildirilerde, alan araştırmasında ve yapılan panelde dile getirilen sorunlar ve çözümüne yönelik öneriler aşağıda kamuoyunun bilgisine sunulmaktadır.

Küreselleşme süreçleri, gelişmekte olan ülkelerin ekonomisini her düzeyde etkilemektedir. Uluslararası sermayenin yeryüzündeki etkinlik ve egemenliğini artıran küreselleşme sürecinde ülkemizde sanayide küçük ve orta boy işletmeler (KOBİ’ler) giderek tekelleşen büyük firmaların ve yabancı çok uluslu şirketlerin boyunduruğu altına girmektedir. Bu işletmeler fason üretimle dünya pazarlarına düşük kâr payı ile çalışarak imalat yapmaktadır. Bazıları ise ulusal pazarda dahi başarıya ulaşmak şansına sahip olamamaktadır.

Makina imalat sanayi gibi mühendislik hizmetlerinin yoğun olduğu tekstil sektöründe küreselleşmenin getirdiği sorunlar artarak büyümektedir. Türkiye’de

tekstil makinaları üretimine başlanan 1980’li ve özellikle 1990’lı yıllar, tekstil makinaları sektörünü de etkileyen olumsuzluklarla doludur. Zira bu yıllarda gündeme gelen planlama, yatırım, üretim ve sanayileşmeyi dışlayan politikaların yıkıcı sonuçları ortaya çıkmaya başlamıştır.

Tekstil makinaları sektörünün başka sektörlerle yönelik üretim yapma olanağı bulunmamakta ve devlet desteği gereksinimi duyulmaktadır.

Sektörün ve bütün sanayinin somut AR-GE desteği gereksinimi bulunmasına karşın, TÜBİTAK destekli olarak 2002’de kurulan Tekstil Araştırma Merkezi, 1 Ocak 2007 tarihinden itibaren tasfiye edilmiş, TÜBİTAK ile bir ilgisi kalmamıştır.

Dünya Ticaret Örgütü kapsamında imzalanan “Çok Taraflı Tekstil ve Giyim Eşyası Sözleşmesi” uyarınca dünya dokuma ve giyim ticaretinin 2005 yılında serbestleşmesiyle daha da artmış olan rekabetten en fazla etkilenen ülke, AB pazarına kotasız giriş dolayısıyla Türkiye’dir. Gümrük Birliği ve Avrupa Birliği anlaşmaları uyarınca Türkiye, üçüncü ülkelere karşı Ortak Gümrük Tarifelerini uygulamakla yükümlü kılınmıştır. Böylece Türkiye, AB’nin üçüncü ülkelere uyguladığı gümrük vergilerini aynı şartlarda uygulamak zorunda kalmıştır. Türkiye AB’nin kurallarıyla yaptığı ticarete gümrük vergisi ve gümrük vergisine eşdeğer vergilerden de mahrum kalmaktadır.

Gümrük Birliği’nin başlangıcından itibaren sınaî mamuller için ortalama ithalat gümrük vergileri yüzde 16’dan yüzde 5,4’e indirilirken, tekstil ve konfeksiyonda bu vergiler ortalama yüzde 27’den yüzde 6’ya kadar düşürülmüştür.

2005 tarihinde yapılan düzenlemelerle 768 ürün çeşidinin ithalatı sırasında “TSE standardı aranması zorunluluğu” kaldırılmıştır. Böylece pamuk ipliği denetim dışına çıkarılmış ve sektör, Türkiye pazarına giren kalitesiz ithalat ile karşı karşıya bırakılmıştır.

Denetimsiz ithalat nedeniyle tekstil sektörü; standart dışı, düşük kaliteli, düşük fiyatlı pamuk ipliği ithalatı nedeniyle haksız rekabete maruz kalarak krize girmiştir. Aynı şekilde pamuk üreten çiftçinin hasadı tarlada kalmış; birçok tekstil fabrikası kapanmıştır. Yine bu süreçte mühendislik ve eğitimli işgücü unsurları ihmal edilmiştir.

Türkiye, iki yıldan beri de Çin gibi, tekstil ihracat atağına kalkan ülkelere karşı kendi sektörünü korumakta büyük sorunlar yaşamaktadır.

Ülkemiz neredeyse dünyanın en büyük tekstil makinaları ithalatçısı konumundadır. Tekstil makinaları yerli üretimi, ihtiyacı karşılamaktan uzak kalmıştır. Dokuma, iplik, baskı ve konfeksiyon makinaları gibi yüksek katma değeri bulunan makinalar ülkemizde üretilmemektedir. Türkiye’de makina imalat ve ihracatçısından çok ithalatçısı bulunmaktadır.

İthalat ürün gruplarında tekstil makinaları ile Türkiye, 2003 yılından beri dünya ithalatında ilk sıralarda yer almaktadır. Türkiye’nin tekstil ve deri makinaları ihracatı ile ithalatı arasında 10 kat gibi çok yüksek bir fark bulunmaktadır.

Tekstil makinalarında ihracatın ithalatı karşılama oranı 2003 yılında yüzde 3 iken, bu değer 2006 yılında yüzde 17’ye çıkmıştır. Bu bir gelişme olmakla birlikte düşük bir düzeyi ifade etmektedir. Tekstil makinalarındaki ithal girdi (ham madde ve ara mal) oranı yüzde 45’tir ve 2001 kriz yılı hariç ithalatta hep artış gerçekleşmiştir.

Sektör ayrıca öz kaynak yetersizliği, yüksek girdi maliyetleri, kayıt dışı ekonominin büyüklüğü, tekstil ve hazır giyim sanayileri arasında gerekli sinerjinin bulunmaması, AR-GE eksikliği, üniversite - sanayi ve meslek kuruluşları arasındaki diyalog zayıflığı, veri tabanı eksikliği, sektörel bilgilendirici ve yönlendirici ulusal strateji ve politika eksikliği, özel bilişim teknolojilerinin olmaması ve nihayet teknoloji üretememe, tekstil makinaları ve tekstil kimyası sanayilerinin zayıflığı gibi önemli sorunlar yaşamaktadır.

Yapılan bu temel belirlemelerden hareketle Kongremiz şu çözüm önerilerini üretmiştir:

1. Türkiye’nin uzun vadeli bir tekstil politikası ve bir master planı yoktur. Sektörle ilgili işler farklı Bakanlıklarda Daire Başkanlıkları düzeyinde ele alınmakta ve tekstilin alt sektörleri arasında bir koordinasyon bulunmamaktadır. Gerektiğinde koordinasyon oluşturulmalı ve uzun vadeli bir ulusal tekstil politikası çerçevesinde öncelikler tespit edilmeli ve gereken adımlar atılmalıdır.
2. AB tekstil ve konfeksiyon ürünlerindeki çok düşük gümrük tarifeleri, ülkemizin aleyhine sonuçlar vermektedir. Tekstil sektörünü koruyucu önlemler ivedilikle alınmalıdır.
3. Eğitim, finansman, ulaşım ve hukuki düzenlemeler konusunda uluslararası rekabeti ülkemiz lehine artırıcı, koruyucu ulusal vizyon ve altyapı oluşturulmalıdır.

4. Genel olarak imalat sanayi, özel olarak da tekstil makinaları ile teknik tekstil teknoloji ve yatırımları kamu tarafından planlanmalı ve gerekli teşvikler devreye sokulmalıdır.
5. Kalite ve verimliliği (prodüktiviteyi) artırıcı özel makinalar yapan yatırımlar ile ihtisaslaşmış ve gerçek AR-GE departmanlarına sahip makina imalatçıları desteklenmelidir.
6. Yüksek katma değer oluşturulması ve imalat sanayinin öncelikli sektörlerinin desteklenmesi zorunludur. AR-GE'ye ayrılan payın yükseltilmesi, yeni ürün tasarımlarının yapılması ve özgün ürünün tekno ekonomik kapasitedeki tesislerde imal edilmesi sağlanmalıdır.
7. Tekstil kimyası, tekstil terbiye makinaları ve tekstil terbiyesi alanlarında AR-GE ve inovasyona ve özgün ürün tasarımına özel önem verilmelidir.
8. Makina üreticileri fiyat politikalarını yalnızca "maliyet" e dayandırmamalı, kalite ve teknoloji esasına geçerek belirlemelidir. Kâr marjlarının yükseltilmesi daha fazla katma değerli, yüksek ve ortanın üstü teknoloji yoğunluklu ürünler üretimine dayanmalıdır.
9. Makina imalatçısı firmalar, uluslararası pazarlarda rekabet için ürün kalite performansı, ürünün kullanım kolaylığı ve teknoloji kullanım becerisini geliştirmelidir.
10. Genel olarak imalat sanayi, özel olarak da tekstil makinaları ile teknik tekstil teknoloji ve yatırımları kamu tarafından planlanmalı ve gerekli teşvikler devreye sokulmalıdır.
11. Pamuklu terbiyede kullanılmış makina ithalatı önemli bir sorundur. Yerli üretimin egemen kılınması teşvik edilmeli. Yerli sanayi üretiminin geliştirilmesinde devlet desteği sağlanmalıdır.
12. Yanlış uygulanan teşvik politikaları sonucu bazı tekstil alt sektörlerinde aşırı kapasitelerin (arz fazlasının) oluşmasına neden olmaktadır. Bu nedenle teşvik politikaları yeniden gözden geçirilmeli ve düzenlenmelidir.
13. Sektörün sahip olduğu eski teknolojinin modernizasyonuna yönelik yatırımlar hedeflenmelidir.
14. Üretimde çevrenin korunması duyarlılığının geliştirilmesi gerekmektedir. Ulusal bir çevre-gözetim ve kontrol sisteminin oluşturulmasında ve yaygınlaştırılmasında sektör öncü rolü üstlenmeli ve desteklenmelidir.
15. Tekstil ve konfeksiyon sanayisine yönelik bir AR-GE enstitüsü kurulmalı, bu enstitü aracılığıyla sektör-üniversite-meslek kuruluşları arasında işbirliği geliştirilmelidir.
16. Üniversitelerde teknolojik gelişmeyi hızlandıracak, AR-GE altyapısını oluşturup yetkin hale getirecek, makina sektörüne nitelikli mühendis, tasarımcı verecek eğitim programları oluşturulmalıdır.
17. Her seviyedeki (tekstil kimyası, tekstil makinaları, tekstil ve konfeksiyon işletmeciliği vb.) tekstil ve konfeksiyon eğitim-öğretim faaliyetlerinin kalitesi artırılmalıdır.
18. Eğitim ve istihdam arasında eşgüdüm sağlanarak ülke düzeyinde çağdaş bilgi ve becerilerle donanmış bir işgücü oluşturulmalı ve sosyal politikalar benimsenmelidir.
19. Tekstil ve konfeksiyon sanayi rekabet üstünlükleri elde etmek için kaliteli ürün, ileri teknoloji kullanımı, iyi eğitilmiş işgücü, tasarım ve AR-GE, özgün ürün geliştirme yeteneği, hızlı tedarik ve servis alanlarında yetkinleşmelidir.
20. Farklı disiplinlerden oluşan AR-GE, özellikle modelleme, simülasyon, tasarım, örnekleme, görüntüleme, kalite algılama ve kontrol, çok kullanımlı ve amaçlı malzeme, biomalzeme üretimi, çevreci teknolojiler, süreç otomasyonu teknolojileri, nano teknoloji gibi projelere yönelim geliştirilmelidir.
21. Sektörde mühendislik ve eğitilmiş işgücü unsurları ihmal edilmemeli, sektörün farklı alanlarına yönelik mühendis istihdamı sağlanmalıdır.

TMMOB Makina Mühendisleri Odası
TMMOB Tekstil Mühendisleri Odası

II. Ulusal Tıbbi Cihazlar İmalatı Sanayi Kongresi ve Sergisi TİSKON, Makina Mühendisleri Odası Samsun Şubesi Sekreteryalığında Düzenlendi...

TÜRKİYE “BİR CİHAZ HURDALIĞINA” DÖNÜŞTÜ

II. Ulusal Tıbbi Cihazlar İmalatı Sanayi Kongresi ve Sergisi- TİSKON, 19-20 Ekim 2007 tarihlerinde Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi Kongre ve Kültür Merkezi'nde yapıldı.

Tıbbi Cihaz Üretici ve Tedarikçi Dernekleri Federasyonu (TÜMDEF), Türkiye Sağlık Endüstrisi İşverenleri Sendikası (SEİS), Sağlık Bakanlığı, Dış Ticaret Müsteşarlığı, Kamu İhale Kurumu, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Türk Patent Enstitüsü ve üniversiteler gibi sektörün önemli kurum ve kuruluşlarınca desteklenen Kongreye toplam 390 kişi katıldı.

Kongrenin açılış konuşmaları, Makina Mühendisleri Odası (MMO) Samsun Şube Başkanı Kadir Gürkan, MMO Yönetim Kurulu Başkanı Emin Koramaz, Samsun Ticaret Odası Başkanı Adnan Sakoğlu, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ferit Bernay, Kamu İhale Kurumu'ndan Hicabi Ece, TBMM Sağlık Komisyonu Üyesi Erzurum Milletvekili Muzaffer Gülyurt ve Samsun Valisi Hasan Basri Güzeloğlu tarafından yapıldı. Açılış konuşmalarının ardından “Türkiye’de Tıbbi Cihaz İmalatı Sanayi Envanteri Çalışması” ve “Envanter Projeksiyon Çalışmasının Yorumlanması”na ilişkin birer sunum yapıldı,

sunumun ardından sergi açılışı gerçekleştirildi. Kongrede “Türkiye’de ve Dünyada Tıbbi Cihaz İmalatı Sanayinin Mevcut Durumu”, “Tıbbi Cihaz Sektöründe Mevzuat ve Uygulamalar”, “Tıbbi Cihaz Sanayinde Teknoloji”, “Tıbbi Cihaz Sanayinde Mühendisliğin Önemi ve Tasarım” başlıklı oturumlar ile “Ülkemizde Tıbbi Cihaz İmalatı Sanayinin Sorunları ve Çözüm Önerileri” ve “Tıbbi Cihaz Sanayinde İnovasyon” konulu iki ayrı panel düzenlendi.

MMO Samsun Şube Başkanı Kadir Gürkan: “TIBBİ CİHAZLARIN ÜRETİMİ TEKELLERİN ELİNDE”

Kongrenin açılışında konuşan MMO Samsun Şube Başkanı Kadir Gürkan, Türkiye'nin tıbbi cihazlarda dışa bağımlı olmasının sağlık hizmetlerinde maliyetlerin yüksek olmasına neden olduğunu belirterek, bu durumu eleştirdi. Uluslararası alanda ileri teknoloji ürünü tıbbi cihazların az sayıda büyük ve tekel konumundaki firmalar tarafından üretildiğine dikkat çeken Gürkan, bu durumun yarattığı sıkıntılara ilişkin şöyle konuştu: “Bu cihazları üreten firmalar aynı zamanda bilgisayar, elektronik ve diğer alanlarda da üretim yapmakta ve AR-GE'ye yeterli kaynak ayırmaktadırlar. Üretici firma sayısının azlığı, bu

MMO Samsun Şube Başkanı
Kadir Gürkan

tekellerin pazar koşullarını istedikleri gibi belirlemelerine yol açmaktadır. Tekelleşmiş büyük firmalar inovasyon yoluyla gelişen küçük firmaları üretici olsun, pazarlamacı olsun satın alarak ele geçirmekte, bu yolla rekabeti ortadan kaldırarak tıbbi cihazların yanı sıra bu cihazlara yönelik sarf malzemesi ve yedek parça satışı yoluyla büyük kârlar elde etmektedirler.”

MMO Yönetim Kurulu Başkanı Emin Koramaz: “ÜLKEMİZİN BİR CİHAZ HURDALIĞINA DÖNÜŞTÜĞÜ TESPİT EDİLMELİDİR”

MMO Samsun Şube Başkanı Kadir Gürkan’ın ardından açılış konuşmasını yapan MMO Yönetim Kurulu Başkanı Emin Koramaz ise sağlığın insan yaşamının en temel gereksinimi olduğunu vurgulayarak, ülkelerin bütçelerinde sağlık harcamalarına ayırdıkları payla, sağlık ile ilintili sektörler verdikleri önemin ülkelerin gelişmişliğinin, uygarlık düzeyinin ve ülke insanına verdiği değerin önemli bir göstergesi olduğunu kaydetti.

Geri bıraktırılmış diğer ülkelerde olduğu gibi Türkiye’de de bütçeden sağlığa ayrılan payın çok düşük olduğunu söyleyen Koramaz; bu payın gelişmiş ülkelerin çok gerisinde kaldığına dikkat çekti. Oda Başkanı, bu durumu ortaya koyan istatistikler ve yarattığı olumsuz sonuçlarla ilgili şu bilgileri verdi: “Bütçemizden sağlık harcamalarına 2005’te % 3,5; 2006’da % 4; 2007 yılında yalnızca % 3,3 gibi çok düşük bir pay ayrılmıştır. Türkiye OECD ülkeleri içinde % 6 ile sağlığa GSMH’den en az pay ayrılan ülke sıralamasındadır. Bu pay 2006 yılı için Almanya’da % 16; Fransa’da % 15; Hollanda’da % 15; İtalya’da % 12’dir. ABD’de bu oran % 19; Japonya’da % 18’dir. Mal ve

hizmet üretimi süreçlerinin uluslararasılaştığı ve ticaretin tamamen serbestleştiği küresel ekonomide en önemli rekabet gücü teknolojik yetkinliktir. Bir ülkenin bilim ve teknoloji alanında yetkinleşmesi ise bu konuda o ülke devletin vereceği doğrudan ve dolaylı desteklerle birebir ilintilidir. Bugün teknoloji üretiminin % 95’i gelişmiş ülkelerde yapılmaktadır. Gelişmiş ülkelerde on bin nüfus başına düşen araştırmacı sayısı 110–120, gelişmekte olan ülkelerde en fazla 40; Türkiye’de ise 7,5 kişidir. Bu nedenden dolayı, gelişmiş ülkeler bütçelerinde sağlık dahil tüm üretken yatırımlar için ayırdıkları yüksek meblağlarla kendi araştırmacı–üretici firmalarını doğrudan ve dolaylı olarak desteklemekte; bizim gibi ülkelere ise yeniden yapılandırma programları ile kamunun sağlık alanından çekilmesini ve bu alana verilen desteklerin azaltılmasını zorunlu tutmaktadırlar. Dünya genelinde, elektronik, kimya ve makina sektöründe çalışan firmalar, ‘tıbbi cihaz ve malzeme üretimi’ alanında yıllık işletme gelirlerinin % 7,5–8’ini AR-GE’ye ayırmaktadır. Çoğu orta büyüklükte işletmeler olan Türkiye’deki firmalarda ise bu oran % 0,8 civarındadır. Bu faktörler bütün üretici sektörler ve tıbbi cihazlar sektörüne de yansımakta; uluslararası tekeller bizim gibi ülkelerdeki pazar ve rekabet koşullarını diledikleri gibi yönlendirme, küçük firmaları ele geçirme olanağı vermektedir. Bir başka ifadeyle taptıkları ‘rekabet’ olgusu bile ihlale uğramaktadır. Yine bu tekeller, tıbbi cihazlarla birlikte bu cihazlarda kullanılan yedek parça, sarf malzemesi alanında da büyük pazarlar edinmektedirler.”

Sorunun Kökeni Uygulanan Küreselleşme Politikaları

Bu durumu yaratan en önemli faktörün “küreselleşme” olarak adlandırılan ve uluslararası sermaye lehine işleyen egemenlik süreçlerinin olduğunu belirten Koramaz, küreselleşme süreçlerinin özellikle gelişmekte olan ülkelerin ekonomilerini her düzeyde etkilediğini; emek, üretim ve sağlık piyasalarının kural dışılaştırılmasının (esnekleştirilmesi) dayatıldığını, özelleştirme uygulamaları ile ülkelerin sanayisinin, tarımının, ormanlarının, madenlerinin, kamusal varlıklarının, eğitim ve sağlık alanlarıyla kültürel miraslarının talan edildiğini vurguladı.

“IMF, Dünya Bankası, Dünya Ticaret Örgütü/Hizmet Ticareti Genel Anlaşması ve AB ile uyum yasaları bu sürecin başlıca aktörleridir” diyerek bu durumu yaratan uluslararası kurumlara ve anlaşmalara dikkat çeken Koramaz; “DTÖ anlaşmaları kapsamında gündeme gelen ve kısa adı GATS

Türkiye’de tıbbi cihazlar sektöründe yaşanan sorunların kaynağında Dünya Ticaret Örgütü ile imzalanan GATS ve AB ülkeleri ile imzalanan Gümrük Birliği Anlaşması’nın yattığını belirten Emin Koramaz, bu anlaşmaların sonucunda ülkenin ithal makina ile dolduğuna dikkat çekerek; “Serbest ithalat rejimi dolayısıyla ikinci ve hatta üçüncü el tıbbi cihazlar kolaylıkla ithal edilmektedir. Gerek bu durum, gerekse yeterli servis ve bakım hizmetlerinin bulunmayışı sonucunda ülkemizin bir cihaz hurdalığına dönüştüğü de tespit edilmelidir” dedi.

olan Hizmet Ticareti Genel Anlaşması işte bu çerçevede sanayiden mühendisliğe, eğitime ve sağlığa dek birçok alanın uluslararası sömürüye açılmasına hizmet etmektedir ve ne yazık ki ülkemiz adına bu anlaşmaya koşulsuz imza atılmıştır. Bu bağlamda Gümrük Birliği ile Avrupa Birliği’nin etkilerine de değinmek gerekiyor. GB ve AB ile yeni pazar imkânları elde edeceği yanılsamasını yaşayan sanayimiz, geçen 12 yıl içerisinde 70 milyar ABD dolarından daha fazla değerde AB teknolojisi ve altyapısına yatırım yapmış; ancak ülkemiz ithal makina ile dolmuştur. Bu süreçte mühendislik ve eğitimli işgücü unsurları da ihmal edilmiştir. Türkiye eşitsiz koşullarda Avrupa Birliği ile aynı ticaret politikasını uygulamakta; Gümrük Birliği’ne dahil olduğu için ülkemiz gelişmiş ülke kabul edilerek, üçüncü ülkelere en yüksek gümrük indirimini uygulamak zorunda kalmıştır. Bu kapsamda 2005 tarihinde yapılan düzenlemelerle 768 ürün çeşidinin ithalatında ‘TSE standardı aranması zorunluluğu’ kaldırılmıştır. İthalatın kontrolsüzlüğü sonucunda kırsal kesim başta olmak üzere, birçok bölgede cihaz sıkıntısı çekilmektedir. Serbest ithalat rejimi dolayısıyla ikinci ve hatta üçüncü el tıbbi cihazlar kolaylıkla ithal edilmektedir. Gerek bu durum, gerekse yeterli servis ve bakım hizmetlerinin bulunmayışı sonucunda ülkemizin bir cihaz hurdalığına dönüştüğü de tespit edilmelidir. Hastanelerdeki tıbbi cihazların bakım, onarım ve kalibrasyonunu denetleyecek biyomedikal mühendislik birimlerinin yeterli olmaması da bununla bağlantılı bir konudur” dedi.

“KOBİ Niteliğindeki Yerli Üretim Bir Türlü Belirleyici Olamamaktadır”

AB bağlamında Türkiye’yi ilgilendiren diğer bir konunun da sektörün yakından bildiği CE işareti konusu olduğunu ifade eden Koramaz, CE işareti zorunluluğu taşıyan

bir makinanın AB üyesi ülkelere ve ilgili mevzuat uyumunu gerçekleştirmiş AB aday ülkelere ihracatının gerçekleştirilemez durumda olduğunu anımsattı. “Türkiye’de, ilgili yönetmeliklerin yayımlanarak zorunlu uygulamaya girmesiyle bu yönetmelikler kapsamında üretim yapan sanayici ve ithalatçıların CE işareti taşımayan makinaları piyasaya arz edememeleri söz konusudur. İhracatçı firmalar için CE işareti zorunluluğu bulunmakta; ancak akredite yerli kuruluş olmaması nedeniyle AB ülkelerindeki akredite kuruluşlara önemli miktarlarda döviz ödenmektedir” diyerek bu durumun yarattığı olumsuz sonuçları eleştiren Emin Koramaz; bu rakamın 10 milyar dolara ulaşacağını tahmin edildiğini söyledi. Bütün bu etkenlerin Türkiye’yi tıbbi cihaz, alet ve sarf malzemelerinde büyük oranda dışa bağımlı kıldığını kaydeden Koramaz, tıbbi cihazların neredeyse tamamının, tıbbi alet ve sarf malzemelerinin büyük kısmının ithal edildiğini vurguladı. Türkiye’de tıbbi alet ve sarf malzemesi üreten yerli firmaların bulunduğunu; ancak bu firmaların birçoğunun yabancı büyük firmalarla rekabet edebilecek durumda olmadığını dile getiren Koramaz; “Tıbbi alet ve malzemelere yönelik küçük ölçekli de olsa yerli üretim bulunmakta ancak yerli ürünlere güvensizlik ve genel ekonomik politikalarından ötürü KOBİ niteliğindeki yerli üretim bir türlü belirleyici olamamaktadır. Türkiye tıbbi cihaz, alet ve sarf malzemelerinde büyük çapta ithalat yaparak, dışa bağımlı bir yapı sergilemektedir. Tıbbi cihaz, alet ve yedek parça üretimi yapan firmalar genellikle KOBİ niteliğinde olup ham madde yönünden ortalama % 60 gibi yüksek bir oranda dışa bağımlıdır. Tıbbi cihazdaki bağımlılık oranı ise % 85 ile yine yüksek bir seviyededir. Yerli üretim ise % 15’tir. Genel olarak düşük katma ürünler imal edilmektedir. Her biri kendi alanlarında bir zincir oluşturan elektrik-elektronik, kimya, tıbbi malzemeler gibi dallarda uluslararası tekkeller ile rekabet oldukça zor görünmektedir” şeklinde konuştu.

Uygulanan Sanayi Politikaları Dışa Bağımlılığı Pekiştiriyor

Konuşmasında Dış Ticaret İstatistiklerinin verilerine de değinen Oda Başkanı Emin Koramaz, bu istatistiklerde yer alan ithalat- ihracat rakamlarının aradaki açığı çok net olarak ortaya koyduğunu kaydederek, şu bilgileri verdi: “Dış Ticaret İstatistiklerine göre tıbbi cihaz ve malzeme ithalatı 2005 yılında 510, 2006 yılında ise 920 milyon doları bulmaktadır. İhracat ise 2006’da sadece 65 milyon dolardır. İthalatı yüksek katma değerli ileri teknoloji ürünlerini kapsamakta olan bu cihazların yıllık yedek parça ihtiyacı 100 milyon dolara ulaşmaktadır. Ayrıca ülkeye ikinci ve üçüncü elden cihazlar da girmektedir. İhracatın ithalatı karşılama oranı % 14 civarındadır. Buradan da bir kez daha söylenebilir ki; Türkiye bu alanda dışa bağımlıdır ve uygulanan sanayi politikaları ve ekonomik programlar bu bağımlılığı pekiştirmektedir.”

“Sorunların Aşılması İçin Güçlü Kamu Destek ve Teşviki Verilmeli”

Konuşmasının sonunda sektörün bölgelere ve kentlere dağılımının dengesizliğine vurgu yapan Koramaz, sağlık sektöründe yürütülen özelleştirmelerin yarattığı olumsuz sonuçlara dikkat çekti. Sektördeki olumsuz tablonun çözümünün AR-GE altyapısının oluşturulmasına; Odalar, meslek kuruluşları, üniversite ve sanayi işbirliğinin kurularak geliştirilmesine bağlı olduğunu söyleyen Koramaz, şöyle konuştu: “Sekörde 2.000 civarında firma üretimde bulunmakta ve üretimleri imalat sanayinin % 0,83’ünü, istihdamın da % 0,81’ini oluşturmaktadır. Sektördeki firmaların yüzde 57,39’u teknolojik yenilik yapmaksızın üretim yapmaktadırlar. Tıbbi cihaz ve malzemelerin ülke içinde dağılımı bölge ve kentlere göre oldukça dengesizdir. Bu tip cihazların % 70’i İstanbul, İzmir, Ankara, Adana, Bursa, Eskişehir ve Gaziantep gibi büyük illerde toplanmıştır. Yalnızca İstanbul’da MR ve Doppler vs. tipi cihazların bulunduğu tıbbi merkezlerin sayısının tüm İngiltere’dekinden fazla olduğu ifade edilmektedir. Türkiye’nin yalnızca 28 kentinde modern tıbbi cihazların olduğu hastane, klinik, laboratuvar veya tıbbi merkez bulunmamaktadır. Ayrıca sağlık hizmetlerinde “sosyalleştirme” adı altında Sosyal Sigorta (Eğitim Araştırma) hastaneleri üniversite hastaneleri ve devlet hastaneleri birleştirilmiş; ancak özel hastanelere aktarılan hasta sayısı ile hizmet önemli ölçüde özelleştirilmiştir.

Sonuçta insanlarımıza, hastalara ve ilgili sektöre büyük bedellere mal olan bir işleyiş söz konusudur. Bu sorunların aşılması için güçlü kamu destek ve teşviki verilmesi; AR-GE altyapısının oluşturulması; Odalar-meslek kuruluşları-üniversite-sanayi işbirliğinin kurularak geliştirilmesi; gerekli yasal düzenlemelerin yapılması ve nihayet ulusal tıp teknolojisi sanayisinin oluşum ve gelişmesine çalışılmalıdır. Yerli üreticilerin yabancı üreticilerle rekabet edebilir hale gelmesi, ihracatın ithalata bağımlı kılınmaksızın artırılması, yerli üretim artışı sayesinde sağlık hizmeti maliyetlerinin azaltılması sağlanmalı ve nihayet kamunun yeniden sosyal devlet uygulamalarına yönelmesi gerekmektedir. Standartları belirlenmiş üretim ve sağlık hizmetleri ağı oluşturulması; tıp teknoloji ve uygulamalarının halka indirilerek yaygınlaştırılması; engellilerin toplumsal yaşama adapte edilmesi; işgücü kaybının önlenmesi; ekonominin her boyutta güçlendirilmesi; insanlarımızın kaybolan gelecek ve güven duygusunun oluşturulması, sektörümüzün ısrarla vurgulanması gereken sosyo-ekonomik politikalar olmalıdır. Sektörün yüksek teknolojiye dayalı olması nedeniyle ilk yatırımların yüksekliği ve yetersiz know-how, yerli üretimin aşması gereken sorunlardır. Bu noktada, oluşması gereken ulusal tıp teknolojisi sanayimizin, büyük sanayi üretimi hedefinin bulunması gerektiğine vurgu yapmak istiyorum. Aynı şekilde tedavi, teşhis ve sağlığı korumada yaygınca kullanılan ve bugün büyük ölçüde ithal edilen tıbbi alet ve sarf malzemede de yerli üretime yönelmek hedeflenmelidir.”

“İnsan Sağlığının Ticarileştirilmesine Karşı Çıkılmalıdır”

Türkiye’de bu alanlardaki dışa bağımlılık ile sağlık alanında yapılan düzenlemeler arasında birebir bağlar bulunduğunu görmeyen ve buradan hareketle kapsamlı bir sağlık politikası oluşturmanın gereğine işaret eden Koramaz; IMF, Dünya Bankası, Hizmet Ticareti Genel Anlaşması ve AB ile uyum yasalarının bütün sektörlerdeki olumsuz etkilerinin görülmesi gerektiğini belirterek, “Sosyal güvenlik ve sağlık alanında uluslararası kuruluşların dayattıkları düzenlemelerle insan sağlığının ticarileştirilmesine karşı çıkılmalıdır. Ancak böylelikle üretici sektörlerdeki yerli üretimin geliştirilmesi, dışa bağımlılığın azaltılması ve ortadan kaldırılması istemleri, ülkemiz ve insanımız lehine bir bütünlük ve anlam kazanmış olacaktır” dedi.

II. ULUSAL TIBBİ CİHAZLAR İMALATI SANAYİ KONGRESİ VE SERGİSİ- TİSKON 2007 SONUÇ BİLDİRGESİ YAYIMLANDI

TMMOB Makina Mühendisleri Odası adına MMO Samsun Şubesi yürütücülüğünde 19–20 Ekim 2007 tarihleri arasında Samsun'da gerçekleştirilen II. Ulusal Tıbbi Cihazlar İmalatı Sanayi Kongre ve Sergisi'nde, 4 oturumda 21 Bildiri sunulmuş; "Ülkemizde Tıbbi Cihaz İmalatı Sanayinin Sorunları ve Çözüm Önerileri" ile "Tıbbi Cihaz Sanayinde İnovasyon" olmak üzere konunun uzmanlarının katıldığı iki panel yapılmış; sektörün sorunları ve çözüm önerileri tartışılmıştır.

Sağlık alanı, teknolojinin hızla geliştiği ve yüksek düzeyde teknoloji kullanılan alanların başında gelmektedir. Bilim ve teknolojiyle bağlantılı olarak sağlık alanındaki ilerlemelerin insan yaşamı, insanın ömrü ve toplumsal refah ile verimliliğe yansımaları ise ekonomik-sosyal politikalar ile birlikte bir bütünlük oluşturmaktadır. Dolayısıyla bilim, teknoloji, tıbbi cihaz üretimi ve sağlık hizmetleri arasında kopmaz bağlar bulunmaktadır. Ayrıca ülkelerin bütçelerinde sağlık harcamalarına ayırdıkları pay ve sağlıkla ilişkili sektörlerle verdikleri önem ülkelerin gelişmişliğinin, uygarlık düzeyinin ve ülke insanına verdiği değerinde önemli bir göstergesidir.

Ne yazık ki, tüm geri bırakılmış ülkelerde olduğu gibi ülkemiz bütçesinde de sağlığa ayrılan pay çok düşüktür. Bütçemizden sağlık harcamalarına 2005'te %3,5; 2006'da % 4; 2007 yılında yalnızca % 3,3 gibi bir pay ayrılmıştır.

Türkiye, OECD ülkeleri içinde sağlığa GSMH'dan en az pay ayrılan ülkedir. Bu pay 2006 yılı için Almanya'da % 16; Fransa'da %15; Hollanda'da %15; İtalya'da %12; Yunanistan'da %8; Polonya'da %7; Bulgaristan'da %6'dır. ABD'de bu oran % 19 ve Japonya'da %18'dir.

Günümüz dünyasında ileri teknoloji ürünü tıbbi cihazlar, az sayıda büyük ve tekel konumundaki firmalar tarafından üretilmektedir. Bu cihazları üreten firmalar aynı zamanda bilgisayar, elektronik ve diğer alanlarda da üretim yapmakta ve AR-GE'ye yeterli kaynak ayırmaktadır.

Dünya tıbbi cihazlar imalat sanayii yaklaşık, 500 bin ürün çeşidine ve 180 milyar avroluk bir işlem hacmine ulaşmış

olup katma değeri yüksek bir sektör durumuna gelmiştir. Sektörde dünya liderliği; yaklaşık % 40'lık pay ile ABD, ikinciliği %30'luk pay ile Avrupa Birliği, üçüncülüğü ise % 11'lik pay ile Japonya almaktadır.

Mal ve hizmet üretimi süreçlerinin küreselleştiği ve ticaretin tamamen serbestleştiği dünya ekonomisinde en önemli rekabet gücü teknolojik yetkinliktir. Tekelleşmiş büyük firmalar inovasyon yoluyla gelişmekte olan küçük firmaları üretici olsun, pazarlamacı olsun satın alarak ele geçirmekte, bu yolla rekabeti ortadan kaldırarak, tıbbi cihazların yanı sıra bu cihazlara yönelik sarf malzemesi ve yedek parça satışı yoluyla büyük kârlar elde etmektedirler.

Ülkemiz ise tıbbi cihaz, alet ve sarf malzemesinde büyük oranda dışa bağımlı durumdadır. Tıbbi cihazların neredeyse tamamı, tıbbi alet ve sarf malzemelerinin ise büyük

bir kısmı ithalat yoluyla karşılanmaktadır. 2006 yılı Dış Ticaret Müsteşarlığı verilerine göre tıbbi cihaz malzemeleri sektöründe 114.186.063 dolar tutarında ihracat ve 1.377.078.682 dolar tutarında ithalat yapıldığı görülmektedir. Aradaki farkın yüksekliği, almakta olduğumuz sağlık hizmetlerinin maliyetlerinin yüksek oluşunun en önemli nedenlerindedir.

Kongre kapsamında sektöre yönelik ilk kez yapılan envanter çalışması sonucu; ulusal tıbbi cihaz imalat sanayi sektörümüzde 181 firmanın üretim faaliyetlerinde bulunduğu, sektörel kümelenmenin ise İstanbul, İzmir, Ankara, Samsun ve Konya illerinde gerçekleştiği tespit edilmiştir. Son zamanlarda gerçekleşen yatırımlar ile Samsun'un özellikle cerrahi el aletleri imalatı konusunda, Almanya-Tutlingen ve Pakistan-Sialkot kentlerinden sonra dünyanın üçüncü cerrahi el aletleri üretim üssü olduğu konunun uzmanlarınca kongrede açıklanmıştır.

Genel anlamda tıbbi cihaz imalat sanayi firmalarımızın üretimleri, ulusal imalat sanayinin % 0,83'ünü, istihdamın da %0,81'ini oluşturmakta olup, firmaların % 57,39'u teknolojik yenilik yapmaksızın üretim yapmaktadır.

İthalatın bir planlama ve kontrol çerçevesinde yapılması sonucunda kırsal kesim başta olmak üzere bir çok bölgemizin sağlık sektöründe radyodiyagnostik ve ileri tanı için kullanılmakta olan otoanalizör kan ölçüm cihazları sıkıntısı çekilmektedir. Bu dengesiz dağılım sonucu yalnızca İstanbul'daki sağlık kuruluşlarında bulunan MR ve Doppler gibi radyodiyagnostik cihazların bulunduğu tıbbi merkezlerin sayısı tüm İngiltere'dekinden fazladır. Ülkemizin 28 kentinde modern tıbbi cihazların olduğu hastane, klinik, laboratuvar veya tıbbi merkez bulunmaktadır.

Serbest ithalat rejimi dolayısıyla ikinci hatta üçüncü el tıbbi cihazlar kolaylıkla ithal edilmekte, gerek yeterli servis gerekse yeterli birikime sahip kullanıcı altyapısının bulunmamasından dolayı ülkemiz bir cihaz hurdalığına dönüşmektedir. Bununla bağlantılı olarak, hastanelerdeki tıbbi cihazların bakım, onarım ve kalibrasyonunu denetleyecek mühendislik birimlerinin yeterli olmaması ya da hiç bulunmaması da ciddi bir sorun oluşturmaktadır.

Küresel güçlerin yarıştığı, rekabetin sanayileşmeyi büyük çapta etkilediği, ticaretin önündeki tarife engellerinin ge-

lişmiş ülkeler lehine kalktığı günümüz dünyasında koşullar ülkemiz ve sanayimiz aleyhine gelişmektedir. Bir yandan tek el konumundaki çok uluslu firmalarla, bir yandan da Avrasya'nın ucuz iş gücü ve inovasyon altyapısını değerlendiren Rusya, Pakistan, Hindistan ve Çin gibi ülkelerin firmalarıyla rekabet etmek durumunda kalan tıbbi cihaz üreticilerimiz, sektöre yönelik ulusal politikaların oluşmamış olmasından dolayı ciddi zorluklarla karşı karşıya kalmaktadır.

AR-GE, yetkin ara teknik eleman, Teknik Şartname Veri Bankasının olmamasından dolayı sektörün en büyük alıcısı konumunda olan kamu alımları esnasında yaşanan sıkıntılar, sanayi-üniversite işbirliğindeki eksiklikler, sağlıklı yürütülemeyen piyasa gözetimi-denetimi ve ithalat kontrol işlemleri, AB teknik mevzuat uyum çalışmaları kapsamında yeterli miktarda ulusal onaylanmış kuruluş olmayışı sektörün öne çıkan başlıca sorunlarıdır.

Bu değerlendirmeler ışığında aşağıdaki önerileri kamuoyu bilgisine sunuyoruz:

1. Kamu İhale Kurumu'na ihalelerle ilgili yapılan şikayet başvurularının % 33'ünün tıbbi cihaz sektörü kapsamında yapıldığı yetkili kişilerce kongrede ifade edilmiştir. Bu nedenle, sektör ürünlerinin başlıca alıcısı konumunda bulunan kamuya ait teşhis ve tedavi merkezlerinin ihtiyaç ve satın alma bölümlerinde, konularında uzman makina, elektrik ve biyomedikal mühendislerinin istihdamına yönelik düzenlemeler yapılmalıdır.
2. Kongrede tıbbi cihaz ve saf malzemelerin kullanımında büyük bir savurganlık olduğuna vurgu yapılmıştır. Bu nedenle savurganlığın önüne geçebilmek adına sektörde bilinç oluşturulmasına yönelik eğitim çalışması yapılmalıdır.
3. Sektörle ilgili piyasa gözetimi ve denetimi konusunda yapılmakta olan denetimlerin ulusal ölçüğe yayılarak, Teknik Mevzuata aykırı ürünlerin satışa arzının engellenmesine çalışılmalıdır.
4. Nihai tüketici olan insanlarımızın Teknik Mevzuata aykırı ürünler konusunda bilinçlendirilerek, şikayet başvuru yöntemleri ve aşamalarının kolaylaştırılmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

5. Dünyada teknik bilgilerin % 80'i patent dokümanlarında yer almaktadır. Bu konuda ülkemizde son zamanlarda gelişme olmasına karşın mevcut bilgiler dünyadaki oranlara göre çok düşük düzeydedir. Patent ve sınai mülkiyet konusunda KOBİ'lerin ve bu alanda çalışan personelin eğitimi geliştirilerek sürdürülmelidir.
6. Sektöre yönelik yapılmakta olan bilimsel çalışmaların hayata geçirilebilmesi konusunda, bilim insanları ile üreticilerin bir araya gelebilmesi için yetkili kuruluşlar çalışma yapmalıdır.
7. Sağlık Bakanlığı tarafından yürütülmekte olan sektörde faaliyet gösteren üretici, satıcı ve ithalatçı firmalara ilişkin veri bankası oluşturma çalışmasının yaygınlaştırılarak bilgilerin ilgili kurum ve kuruluşların paylaşımına açılmasıdır.
8. Yerli üreticilerin yabancı üreticilerle rekabet edebilir hale gelmesi, ihracatın ithalata bağımlı kılınmaksızın artırılması, yerli üretim artışı sayesinde sağlık hizmeti maliyetlerinin azaltılması sağlanmalı ve nihayet kamunun yeniden sosyal devlet uygulamalarına yönelmesi için çalışmalar ivedilikle başlatılmalıdır.
9. Sektöre ilişkin bu sorunların aşılması için güçlü bir kamu destek ve teşviki verilmesi; AR-GE altyapısının oluşturulması; meslek kuruluşları-üniversite-sanayi işbirliğinin kurularak geliştirilmesi; gerekli yasal düzenlemelerin yapılması ve nihayet ulusal tıp teknolojisi sanayisinin oluşum ve gelişmesine çalışılmalıdır.
10. Bölgesel/sektörel teşvik sağlanarak, ihtisas Organize Sanayi Bölgeleri ve Teknokentlerde sektörün yapılanmasını sağlamak, dışa bağımlılığın azaltılması ve sektörün dünya ile rekabet edebilir bir konuma ulaşması sağlanmalıdır.
11. Sektörde ihtiyaç duyulan her düzeyde yetişmiş nitelikli ara teknik eleman ihtiyacını karşılamaya yönelik, ilgili meslek odaları, üniversiteler, sektörel kuruluşlar ve Milli Eğitim Bakanlığı işbirliği çerçevesinde müfredat programları hazırlanmalı ve meslek liselerinden başlayarak uygulamaya koyulmalıdır.
12. Kamu İhale Yasası'nda yerli malına uygulanan %15 oranındaki fiyat avantajı oranının, ulusal tıbbi cihaz imalat sanayinin gelişimini sağlamak için artırılması veya daha yüksek oranlarda fiyat avantajı sağlanmasıdır.
13. Sektörün temel sorunu, ülkemizin sektöre ilişkin politikalarının olmayışıdır. Bu eksikten hareketle, sektörle ilgili tüm kesimlerin (kamu, sanayi, üniversite, meslek odaları vb.) katılımıyla ulusal plan, politika ve stratejiler oluşturulmalıdır.

TMMOB Makina Mühendisleri Odası

VIII. Ulusal Tesisat Mühendisliği Kongresi ve Sergisi- TESKON 2007 Makina Mühendisleri Odası İzmir Şubesi Sekreteryalığında Yapıldı...

SAĞLIKLI KENTLER İÇİN SAĞLIKLI YAŞAM HACİMLERİ

TMMOB Makina Mühendisleri Odası tarafından 1993 yılından bu yana iki yılda bir düzenlenen Ulusal Tesisat Mühendisliği Kongresi'nin sekizincisi, 25–28 Ekim 2007 tarihleri arasında İzmir'de Tepekule Kongre ve Sergi Merkezi'nde düzenlendi. 1508 kayıtlı delegenin katıldığı, 5.000'i aşkın katılımcının bir araya geldiği ve dört gün süren Kongre; "Sağlıklı Kentler İçin Sağlıklı Yaşam Hacimleri" teması ile yapıldı. Kongre kapsamında; "Isıl Konfor Sempozyumu", "İç Hava Kalitesi Sempozyumu", "Bina Fiziki Sempozyumu" ve "Jeotermal Enerji Sempozyumu" gibi başlıklar altında; 39 oturumda 98 teknik bildiri sunumu yapıldı, 7 seminer ile 11 kurs düzenlendi.

Düzenlenen forumlarda "Proje Tasarım Esasları ve Formatı" ile "Yangın Yönetmeliği 2007" konuları ele alındı. 3 ayrı panelde ise "Tesisat Sektöründe Yapılan AR-GE Çalışmaları", "Yapı Üretim ve Denetim Süreçleri", "Tesisat Mühendisliğinde ve Eğitimde Akreditasyon" konuları ele alındı. Kongre ile birlikte düzenlenen SODEX Fuarına Türkiye genelinden 130 firma katıldı.

Kongrenin açılış konuşmaları, MMO İzmir Şube Başkanı Mehmet Özsakarya; Kongre Yürütme Kurulu Başkanı Prof. Barış Özerdem; TESKON+SODEX Fuarını düzenleyen Hannover Messe Sodex Yönetim Kurulu Başkanı Murat Demirtaş; İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı Aziz Kocaoğlu; Baca İmalatçıları ve Uygulayıcıları Derneği Başkanı Ergun Gök; Doğal Gaz Sanayicileri ve İş Adamları Derneği Başkanı Bülent Lütfü Kızıltan; Isıtma, Soğutma, Klima Araştırma ve Eğitim Vakfı Başkanı Mustafa Arslançan; İklimlendirme, Soğutma, Klima İmalatçıları Derneği Başkan Yardımcısı A. Metin Duruk; Isı, Su, Ses ve Yangın Yalıtımcıları Derneği Genel Koordinatörü Ertuğrul Şen; Türk Pompa ve Vana Sanayicileri Derneği Yönetim Kurulu adına Bülent Haciraifoğlu; Türk Tesisat Mühendisleri Derneği Başkanı Abdullah Bilgin; İzmir Milletvekili Selçuk Ayhan; İzmir Vali Yardımcısı Sait Topoğlu ve Makina Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı Emin Koramaz tarafından yapıldı.

MMO İzmir Şube Başkanı Mehmet Özsakarya: "ÜLKEMİZİN GÜNDEMİNİ BELİRLEYEN KONULAR İLK KEZ TESKON KONGRELERİNDE TARTIŞILDI"

MMO İzmir Şube Başkanı Mehmet Özsakarya Kongre açılışında yaptığı konuşmada Teskon organizasyonlarının başladığı günden bu yana pek çok ilki yaşama geçirdiğinin altını çizerek, "bilgisiz teknoloji, teknolojisiz bilgi olamayacağı" düşüncesinden hareket edilerek sergi ve kongrenin bir arada gerçekleştirilmesinin bir ilk olduğunu belirtti. Teskon'un uyguladığı bu modelin giderek tüm fuarlarda yaygınlaşmaya başladığına değinen Özsakarya; "Ulusal Tesisat Mühendisliği Kongresi ülkemizde tesisat sektörünün, üniversitelerin, meslek örgütlerinin bir araya geldiği ilk geniş katımlı platformdur. Bu, kongremizin titizlikle geliştirdiği misyonu olmuştur. Ülkemiz için çok önemli olan yapı denetimi konusu ilk kez kongremizde tartışılmıştır. Marmara depreminin ardından dayatan yasal sürece Odamız, Teskon platformlarında zenginleştirip ortaklaştığı bilgilerle görüş ve öneriler sunmuştur. Yine uzman mühendislik konusu, yangın güvenliği ve tesisatların

MMO İzmir Şube Başkanı
Mehmet Özsakarya

deprem güvenliği gibi son yıllarda ülkemizin gündemini belirleyen konular ilk kez Ulusal Tesisat Mühendisliği Kongrelerimizde tartışılmıştır. Uzman mühendislik uygulamasının Odamız yönetmeliklerine yansımaları, yangın yönetmeliğine sunduğumuz görüş ve öneriler bu platformun ürünüdür. Bu açıdan bakıldığında Teskon, 14 yıldır mühendislik ve yapı teknolojisi alanında ülkemizin özlediğimiz çağdaş düzeye ulaşma yolunda öncü ve sorumlu bir platform işlevini üstlenmiştir. Teskon bu yıl da içeriği ve organizasyonu ile yeni ilkleri yaşama geçirecektir. Öncelikle, İzmir'in 2015 EXPO adaylığında belirlediği 'Daha Sağlıklı Bir Dünya İçin Yeni Yollar ve Herkes İçin Sağlık' temasına destek olmak amacıyla Kongremizin ana temasını 'Sağlıklı Kentler İçin Sağlıklı Yaşam Hacimleri' olarak belirledik" şeklinde konuştu.

Teskon Mühendislerin Mesleki Yenilenmelerinde Bir Eğitim Kampı

Günlük yaşantımızın özellikle kent merkezlerinde ve sanayide giderek çok katlı ve büyük hacimli yapılara taşındığına dikkat çeken Özsakarya; bu yapılarda daha verimli, konforlu, sağlıklı bir yaşamı sağlama görevinin tesisat mühendisliğine düştüğünü vurguladı. "Bu durum tesisat mühendislerinin önemini artırırken çağdaş bilgi ve teknolojiyi tanıyıp kullanabilme yeteneklerinin gelişmesini gerekli kılmaktadır" diyen Özsakarya, şöyle konuştu: "Bu açıdan Teskon'u, mühendislerin mesleki yenilenmelerinde bir eğitim kampı olarak kabul edebiliriz. Teskon meslek alanımızla doğrudan ilgili Bayındırlık ve İskan Bakanlığı ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığımız tarafından desteklenmektedir. Ayrıca sektörümüzün farklı uzmanlık alanlarında faaliyet gösteren 8 sektör derneğimiz, makina mühendisliği bölümü bulunan 19 üniversitemiz Teskon'a katkı koyarak destek veriyorlar."

Kongre Yürütme Kurulu Başkanı Prof. Barış Özerdem de Kongre ile ilgili ayrıntılı bilgiler vererek, Teskon 2007/ Ulusal Tesisat Mühendisliği Kongresi'nin Danışmanlar Kurulu, bildiri yazarları, seminer, kurs, sempozyum, panel, forum yönetici ve konuşmacıları, Kongre Düzenleme, Yürütme Kurulu ve sekreteryasıyla birlikte 365 kişinin emeği ile hazırlandığını kaydederek, "Tesisat Mühendisliği alanında Teskon ile oluşan bu sinerjiyi çok önemli buluyoruz" dedi.

MMO Yönetim Kurulu Başkanı Emin Koramaz: "SEKTÖRDE İTHALATIN BÜYÜME HIZI İHRACATIN ÇOK ÜZERİNDE"

Sempozyum açılışında konuşan Makina Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı Emin Koramaz; tesisat sektörünün cihaz, malzeme, ekipman üretimi ve taahhüt uygulamalarıyla birlikte ciddi bir pazar oluşturduğunu belirterek, sektörde ürün tasarımından imalata, satış hizmetlerine, kullanım alanlarına ilişkin projelendirme hizmetlerine, cihaz ve sistemlerin montaj, işletmeye alma, test, kontrol, kabul, işletme ve bakım aşamalarına kadar sürecin her noktasında makina mühendislerinin görev yaptığını kaydetti. Sektörün geliştirilmesinin ve korunmasının bu nedenle özel bir önem taşıdığını ifade eden Koramaz; ancak diğer sektörlerde olduğu gibi tesisat sektöründe de kararlı bir gelişme çizgisi görülemediğine dikkat çekerek şöyle konuştu: "Planlı sanayi politikalarının olmaması, tutarsız ihracat politikaları, tek taraflı olarak imzalanan Gümrük Birliği Anlaşması bunun en önemli nedenleridir. Ülkemizde yerli onaylanmış kuruluşlar oluşturulmaması nedeniyle ürün belgeleme hizmetleri için de yurt dışı kuruluşlara ciddi rakamlar ödenmektedir. Sektörde hizmet veren firmaların yüzde 94'ü KOBİ niteliğindedir. Bu firmalar toplam ciro içinden yüzde 92 pay almaktadır. Yarattıkları katma değer sektördeki toplam katma değerın yüzde 74'ü, toplam istihdamın ise yüzde 96'sıdır. Küreselleşmenin getirdiği sorunlar büyümekte, eşitsiz rekabet koşullarında KOBİ niteliğindeki bu firmalarımız ya üretimlerini durdurmakta ya da büyük firmaların isteklerine tabi olmaktadır. Fason üretimle dünya pazarlarına düşük kâr marjıyla çalışarak imalat yapmaktadır."

AR-GE'yi Özendirici Teşvik ve Kredi Uygulamaları Gündeme Alınmalı

Sektörde AR-GE altyapısının gelişmediğini vurgulayan Koramaz; ciro üzerinden AR-GE ve inovasyona ayrılan harcamaların toplamın yüzde 0,6'sı oranında olduğunu kaydetti. TÜBİTAK ve TTGV desteklerinden hibe ve kredi olarak yararlanan tesisat sektörü firma sayısının çok az olduğuna değinerek, desteklenen firma toplamından ancak yüzde 2 pay aldığına dikkat çeken Koramaz, tesisat sektörünün aldığı toplam "hibe/kredi" miktarının ise değer olarak toplamın yüzde 1,6'sı olduğunu belirtti. Özellikle KOBİ'lerin üretim teknolojilerini yenilemeleri, kalifiye eleman, mühendis istihdamı ve AR-GE çalışmalarını

Sektörde ithalatın büyüme hızının ihracatın çok üzerinde olduğunu kaydeden Emin Kormaz; “Gerek komple ürün ithalatında gerekse üretim için gerekli ham madde ve ara malların ithalatında artışlar olmuş, ihracatın ithalatı karşılama oranı yüzde 32 olarak gerçekleşmiştir. Özellikle klima sistemlerinde büyük çapta dışa bağımlı olan ülkemizde yerli imalat yüzde 70 oranında ham madde ve ara mali ithalatına dayanmaktadır” dedi.

özendirici kredi ve teşvik uygulamalarının gündeme alınması gerektiğini söyleyen Kormaz, bu durum dikkate alınmadan hazırlanan Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı'nı eleştirerek; “Hal böyleyken, yeni hazırlanan ‘Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı’nda KOBİ’ler bir yana bırakılmakta, büyük şirketlere ve yabancı yatırımcılara (AR-GE üssü olarak) çok büyük avantajlar sağlanmaktadır. Yatırım malları ithalatında korumacılık faktörüne öncelik verilmemesi, yetersiz teşvikler ve düşük döviz kuru politikalarından dolayı, büyük firmalar giderek artan oranda ithalata yönelmektedir. Sektörde ithalatın büyüme hızı ihracatın çok üzerindedir. Gerek komple ürün ithalatında gerekse üretim için gerekli ham madde ve ara malların ithalatında artışlar olmuş, ihracatın ithalatı karşılama oranı yüzde 32 olarak gerçekleşmiştir. Özellikle klima sistemlerinde büyük çapta dışa bağımlı olan ülkemizde yerli imalat yüzde 70 oranında ham madde ve ara mali ithalatına dayanmaktadır. Sektörde yatırım büyük çapta azalmıştır. Toplam sektör sabit sermaye yatırımlarının yüzde 30’u yabancı sermayeye geçmiş, önemli tesislerimiz yabancılara satılmıştır” dedi.

Konuşmasında Türkiye’de mühendisliğin aleyhine olan gelişmelere de değinen Oda Başkanı, tesisat mühendisliği hizmetleri ve tesisat mühendisleri açısından da durumun iç açıcı olmadığını, tesisat mühendisliğinde istihdamın giderek azaldığını, küçük mühendislik büroları olarak örgütlenen hizmetlerin yaşama şansının azaldığı bir

dönemden geçildiğini belirterek, ülke içinde durum böyleyken, Türkiye’nin dünyada eşi benzeri görülmeyen bir teslimiyetle 1995 yılında imzaladığı Dünya Ticaret Örgütü kapsamındaki Hizmet Ticareti Genel Anlaşması (GATS) ile mühendislik hizmetlerinin de neredeyse tek taraflı olarak uluslararası sermayeye yeni pazarlar olarak sunulduğuna dikkat çekti.

“Kalitesiz Hizmetin Kontrolsüz Sunumuna Olanak Tanınıyor”

“Birçok AB ülkesi mühendislik hizmetlerinin serbest dolaşımına çekince ve özel hükümler koyarken ülkemiz anlaşmayı koşulsuz olarak imzalamıştır” diyerek bu durumu

eleştiren Kormaz; konu ile ilgili şöyle konuştu: “Anlaşmada TMMOB Yasası ve 1938 yılında çıkarılan Mühendislik ve Mimarlık Hakkındaki Yasaya uygun olmak koşuluyla yabancı mühendis ve mimarların ülkemizde çalışmasına olanak sağlanmıştır. Bütün bunlar yetmezmiş gibi, önceki Cumhurbaşkanı tarafından veto edilen ve şu an TBMM’de bulunan ‘Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun’ ile Avrupa Birliği’ne üye ülkelerden veya Bakanlar Kurulunca belirlenecek diğer ülkelerden gelecek yabancı mimar ve mühendislerin çalışma izinlerinin verilmesinde, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu’nun ve 3458 sayılı Mühendislik ve Mimarlık Hakkında Kanun’un ilgili maddeleri devre dışı bırakılmaktadır. Böylelikle yabancı mühendislerden istenmesi zorunlu olan diploma denklik belgesi kaldırılmakta, yabancı mühendis ve mimar istihdamında Bayındırlık ve İskan Bakanlığı ile TMMOB’nin görüş bildirmesi uygulamasına son verilmek istenmektedir. AB, Hizmetlerin Serbest Dolaşımı kapsamında ülkemiz mühendis ve mimarlarına kendi ülkelerinde bu olanakları sunmazken, AB vatandaşı mühendis ve mimarlar Türkiyeli mühendis ve mimarlardan daha üstün bir konuma getirilmektedir. Yasa değişikliği ile akademik yeterlilik, mesleki bilgi ve deneyim aranmadan yabancıların her işte çalışmalarının önü açılmakta, kalitesiz hizmetin kontrolsüz sunumuna olanak tanınmaktadır. Bu yasa, ülkemizde yeterli iş alanı bulamayan; işsizlik, sosyal güvence yokluğu, düşük

ücret, uzmanlık alanı dışında çalışmak zorunda kalma gibi sorunlarla yüz yüze olan mühendis ve mimarların sıkıntılarını daha da artıracak, yabancı sermaye ve yabancı mühendis ve mimarlar lehine bir düzenleme olacaktır. Bu nedenle TMMOB ve bağlı Odalar olarak bizler, siyasal iktidara; ülkemiz mühendis, mimar ve şehir planlılığı birikimi adına bu yanlış düzenlemeyi durdurma çağrısında bulunuyoruz.”

“Üretenler ve Denetleyenler Oda’dan Belgeli ve Konunun Uzmanı Mühendisler Olmalı”

Konuşmasında tesisat mühendisliğine ve bu alanda Makina Mühendisleri Odası’nın yaptığı çalışmalara da değinen Oda Başkanı Emin Koramaz; Odanın uzmanlık alanlarıyla ilgili tüm dallarda olduğu gibi tesisat alanında da geliştirici çalışmalara katkı ve katılımda bulunmayı en önemli görevlerinden biri olarak benimsediğini dile getirerek, Teskon dışında Odada tesisat ve bağlantılı konularla ilgili kongre ve sempozyum düzeyinde bir dizi etkinlik düzenlendiğini söyledi. Son 18 ayda Meslek İç Eğitim Merkezleri kanalı ile Mekanik Tesisat Mühendisliği alanında 343 kurs açıldığını, bu kurslar sonrasında yapılan sınavlarda başarılı olan 6 bin 954 üyenin Uzmanlık ve Belgelendirme Yönetmeliği uyarınca belgelendirildiğini kaydeden Koramaz, “Yapı denetim firmalarında çalışan mühendis ve mimarların eğitimlerine ilişkin yapılan girişimler sonucu, Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca TMMOB ve bağlı Odalara bir inisiyatif tanınmıştır. Yapı Denetim Firmalarında çalışan üyelerimiz Odamızda 7 gün bir kursa tabi tutulmakta ve akabinde yapılan sınavda aldıkları puan Bakanlığa bildirilmektedir. Bu önemlidir; ancak Yapı Denetiminin anahtarı olan Mesleki Denetim ve onun olmazsa olmaz koşulu olan ‘Uzmanlık ve Belgelendirme’ konusu çözümlenmeyi beklemektedir. Özellikle vurguluyoruz: Bina ve bunun doğal eki mekanik tesisatının tasarım, üretim ve bakımında gerek üretenler, gerekse bunları denetleyenler Oda’dan belgeli, konunun uzmanı mühendisler olmalı ve bu husus yasal düzenlemelerde yer almalıdır” şeklinde konuştu.

“On Bini Aşkın Üyemize Yeni İş Alanları Açıldı”

Odanın ulusal ve uluslararası tanınırlık, hizmetlerde uluslararası standardizasyon ve kurumsallaşmayı ifade eden akreditasyon süreçlerinde de başarıyla ilerlediğine dikkat çeken Koramaz, 2004 yılında ‘Basıncılı Kaplar’, ‘Kaldırma ve İletme Makinaları’ ile ‘Teknik Ölçüm ve

Analizler’e ilişkin ‘A Tipi Muayene Kuruluşu’ olarak akredite edilen Makina Mühendisleri Odası’nın, TÜRKAK tarafından 8 Ocak 2007’de Merkez Laboratuvarı, 19 Ocak 2007’de de Personel Belgelendirme Kuruluşu olarak akredite edildiğini, 9 Temmuz 2007’de de Çevre Yeterlilik Analiz Belgesi’ni aldığını anımsattı. Belgelendirilme faaliyetleri için Oda Merkezinde kurulan Personel Belgelendirme Kuruluşu’nun (PBK) ilgili AB standardı kapsamında TÜRKAK’a akredite ettirildiğini hatırlatan Koramaz, PBK’nın Mühendislik Yeterlilik Belgesi verdiği alanlarla ilgili olarak şu bilgileri verdi: “PBK, 11 kapsamda Mühendis Yeterlilik Belgesi vermektedir. Bunlar: Mekanik Tesisat, Havalandırma Tesisatı, Soğutma Tesisatı, Klima Tesisatı, Yangın Tesisatı, Doğalgaz İç Tesisatı, Asansör Avan Proje Hazırlama, Asansör, Araç Projelendirme, Araçların LPG’ye Dönüşümü, Araçların CNG’ye Dönüşümü, Mühendis Yeterlilik Belgelendirmelerine ilişkindir. Odamızca yürütülen eğitim ve belgelendirme faaliyetlerinin akabinde birçok Bakanlık ve kurum, yetki belgeli mühendis kavramını kendi yönetmeliklerine de yansıtmış, doğal gaz tesisatı, motorlu araç imal ve tadilatı, asansör üretim, bakım ve montajı, gıda güvenliği, doğal gaz tesisatı, LPG uygulamaları, iş güvenliği kapsamında hizmet sunan firmalarda Odamızdan yetki belgesi almış mühendis çalıştırılması zorunlu hale getirilmiştir. Böylece on bini aşkın üyemize yeni iş alanları açılmıştır.”

Ulusal Tesisat Mühendisliği Kongrelerinde ele alınan önemli konular ve yasama süreçlerine ilişkin de bilgi veren Oda Başkanı Emin Koramaz, 2005 yılında düzenlenen TESKON’da; Enerji Verimliliği, Jeotermal ve Mineralli Sular ile LPG Yasa Tasarılarına ilişkin görüşlerini açıkladıklarını ve Kongre Sonuç Bildirgesinde ilgili yasa tasarılarının önemine değindiklerini anımsatarak, Odanın her üç yasa tasarısına da pozitif girdiler yaptığını, yasalara katkıda bulunduğunu gurur duyarak söylemesi gerektiğini ifade etti. Aynı katkının ilgili yönetmelik hazırlıklarında da yapıldığını dile getiren Koramaz, ilgili kamu kuruluşları ile sıcak ve verimli bir işbirliği tesis edildiğini belirterek; “Şimdi sıra, tesisat sektörünü doğrudan ilgilendiren ‘İmar Kanunu’, ‘Yapı Denetim Kanunu’, ‘Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik’ konusunda sunduğumuz görüşlerin dikkate alınmasına, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı’na sunduğumuz ‘Asansör İşletme ve Bakım Yönetmeliği’ ile ‘Sıcak Su Kazanları Tesis, İşletme, Bakım ve Periyodik Kontrol Yönetmeliği’nin çıkarılmasına gelmiştir” dedi.

“Ulusal Standart ve Yönetmeliklerin Hazırlığının Tamamlanması Gerek”

Konuşmasının sonunda Kongrenin ana teması olan “Sağlıklı kentler için sağlıklı yaşam hacimleri” konusuna değinen Koramaz, Türkiye’de hastanelerde başta yenidoğan (bebek) birimleri ve ameliyathaneler olmak üzere hijyenik ortamlarda “can alıcı” sorunların yaşandığının bilindiğini, standartlara uygun hijyenik klima ve havalandırmanın olmadığı yerde hijyenik ortamın da oluşturulamayacağına dikkat çekti. Koramaz konuşmasını şöyle tamamladı: “Bir uzmanlık alanı oluşturan temiz oda, hijyenik klima ve havalandırma sistemi tasarım ve uygulamalarına ilişkin

uluslararası standartların ulusal standartlara dönüştürülüp ivedilikle ülkemiz genelinde uygulamaya geçirilmesi ve denetimin sürekli gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu konuda Sağlık Bakanlığı ve TSE’nin zaman geçirmeden koordinasyon içinde, üniversitemizin ve meslek odalarının, ilgili sektör derneklerinin katkı ve katılımıyla ulusal standart ve yönetmeliklerin hazırlığını tamamlaması gerekmektedir. Ayrıca ülkemizde özellikle insanların yoğun olarak bulunduğu ortamlarda iç hava kalitesi uluslararası standartlarda değildir. Bu ortamlar insan sağlığını olumsuz etkilemektedir. İç hava kalitelerinin artırılması yaşam kalitesinin artırılmasına önemli katkı yapacaktır. Bu konuda da yeni yasal düzenlemelere gereksinim duyulmaktadır.”

TESİSAT SEKTÖRÜNDE YAPILAN AR-GE ÇALIŞMALARI

Teskon 2007 kapsamında; birinci gün yapılan oturumların yanı sıra “Tesisat Sektöründe yapılan AR-GE Çalışmaları” konu başlığı altında bir de panel düzenlendi. Oturum Başkanlığını İklimlendirme Soğutma Klima İmalatçıları Derneği (İSKİD) Başkan Yardımcısı Metin Duruk’un yaptığı panele; İstanbul Teknik Üniversitesi’nden Prof. Dr. Haluk Karadoğan, TÜBİTAK-MAM’dan Mustafa Tırıs, Arçelik AŞ’den Cemil İnan, Alarko – Carrier’den İsmet Gencer, İSKİD’den Naci Şahin, Makina Mühendisleri Odası’ndan Yavuz Bayülken ve Yıldız Teknik Üniversitesi’nden Prof. Dr. Hasan Heperkan konuşmacı olarak katıldılar. Pantele; tesisat sektöründe yapılan AR-GE faaliyetleri ve harcamaları ile inovasyon konusu masaya yatırıldı.

İSKİD Başkan Yardımcısı Metin Duruk: “ZORLU REKABET KOŞULLARINDA KOBİ’LERİN EĞİTİM VE DESTEĞE İHTİYACI VAR”

Tesisat Sektörümüzün imalatçıları, 90’lı yıllarda başlayan modernizasyon yatırımlarını başarılı bir şekilde sürdürdü ve günümüzde dünya standardında kaliteli ürünler üreten firmalara sahip hale geldiler. Aynı zamanda tasarımcı ve müteahhitlerimiz de dünyanın değişik ülkelerinde başarılı projelere imza atmaktadırlar. Sektörümüz açısından başarılı geçen bu süreç ve gelinen aşama dünya ölçeğinde baktığımızda ise giderek sıradanlaşmakta ve çok sayıda ülke benzer şekilde kaliteli ürünler üretebilmektedir. Görünen o ki artık kaliteli ürün üretmek tek başına yeterli olmaktan uzaktır. Kalite ve ekonomiklik artık bu işin olmazsa olmazı olmuştur. Fark yaratmak için daha fazlasına; yaratıcılığa, araştırmacılığa ve gelişme odaklı olmaya ihtiyacımız var. Bu konuda durumumuz pek iç açıcı değil. AR-GE konusunda ezici çoğunluğumuz henüz yolun başındayız ve bu işi nasıl yapacağımızı öğrenme ihtiyacımız var. Mevcut durumda yapılmakta olan daha

gelişmiş ürünleri örnek alarak kendi ürününü geliştirme çalışmalarının yerini mevcut örnekleri de inceleyen özgün çalışmalar almalıdır. Zorlu rekabet koşullarında; ağırlıklı KOBİ’lerden oluşan sanayinin bu hedefe ilerlerken eğitim ve desteğe ihtiyacı vardır. Çalışmaların üniversiteler ve bilim kuruluşları ile işbirliği içinde yürütülmesi hem ortaya çıkacak sinerji açısından çok önemli hem de tarafların ihtiyaçları açısından gerekli ve zorunludur. AR-GE’de başarıyı yakalayamayan ülkeler gelişmişlerin ucuz emekçiliği; fasonculuk rolünü üstlenmek zorunda kalacaklardır.

Yıldız Teknik Üniversitesi’nden Prof. Dr. Hasan Heperkan: “ARAŞTIRMACI, MÜHENDİS VE ŞİRKET İÇİN YENİLİKÇİ OLMAK ZOR”

İnovasyon; hem yenileme sürecini hem de bu sürecin sonunda ortaya çıkan bilgiyi, teknolojik süreci veya ürünü ifade eder. İnovasyon kavramında “tekrar” veya “tekrarlamak” anlamı yoktur. Yenilikçi bir süreç veya ürün muhakkak yerini aldığı sürece veya ürüne

göre önemli ek özellikler getirmelidir. Bilimde olsun, teknolojik gelişmede veya üretimde olsun, inovasyon bir önceki duruma göre önemli karşılaştırmalı üstünlükler getirmelidir. İnovasyonda değişim ve değişimi zaman içerisinde yönetme vardır. Yeni bir ürün ya da hizmette yeni fikirler kullanılması, ürünün ya da hizmetin sunulmasında yenilik, mevcut bir ürünü yaratıcı bir şekilde pazarlamak, iş modelini değiştirmek gibi yöntemleri kapsar. Araştırmacı, mühendis ve şirket için yenilikçi olmak zordur. Sadece istemekle ya da reklamla olmaz. Entelektüel yaratıcılık, çok çalışma, çok yatırım ve kararlılık gerekir. Ülkemizde inovasyon eksikliği; alınan eğitimin yetersizliği, yeni konularda derslerin açılmaması; hocaların araştırma yapamamaları; maddi sorunlar; altyapı yetersizliği (araştırma laboratuvarı ve enstitüsü); araştırma heyecanı, sevgisi metodolojisinin verilememesi; birlikte çalışılmaması; araştırmalarda çalışan doktoralı eleman eksikliği; proje başvurularının kişisel ya da tek kurumlu olması, ulusal konsorsiyumun kurulamaması; uluslararası organizasyonlara katılım eksikliği; doktora sürelerinin çok uzun olması ve bu koşullarda yeni teknolojiyi üretmenin hatta takip etmenin imkânsız hale gelmesi kaynaklı olarak görebiliriz. Son olarak ise sanayinin ilgisizliğini sayabiliriz.

TÜBİTAK-MAM Enerji Enstitüsü Müdürü Mustafa Tırıs: “REKABET ÖNCESİ SİNERJİ YARATAN YATAY VE DİKEY İŞBİRLİKLERİ KURULMALI”

AR-GE’de rekabet öncesi işbirlikleri önem taşımaktadır. Bu aşamada teknoloji platformları oluşturularak ülke öncelikleri, aktörler, destek araçları ve muhtemel işbirlikleri belirlenmelidir. Bu öncelikler doğrultusunda AR-GE Mükemmeliyet Merkezleri oluşturulmalıdır. Rekabet öncesi sinerji yaratan yatay ve dikey işbirlikleri kurulmalıdır. Üretim şirketleri arasında ortak AR-GE projeleri, üniversite-sanayi işbirlikleri, ana ve yardımcı sanayide stratejik işbirlikleri ve ortak tasarım aşamalarını AR-GE çalışmasının basamakları olarak görebiliriz. “Rekabet öncesi işbirliği”; pazar ekonomisinin temel felsefesi olan “rekabet”i koruyarak yapılır. Araştırma giderlerinde ve kaynaklarda tasarruf; araştırmada risk faktörünün azaltılması; bilginin ve deneyimin paylaşarak artırılması; “rekabet öncesi işbirliği” ABD, Japonya, G. Kore ve AB’de yaygın uygulamadır. Yakıt pili AR-GE çalışmamız, rekabet öncesi işbirliğine güzel bir örnek teşkil etmiştir.

İSKİD Üniversite- Sanayi İşbirliği Komisyonu Başkanı Naci Şahin: “FİRMALAR SOMUT VE KISA VADEDE HAYATA GEÇECEK ADIMLARLA İŞE BAŞLIYOR”

İSKİD’e üye firmaların yüzde 2-5’inin AR-GE birimi oluşturdukları, yüzde 2’lik kısmının ise bağımsız AR-GE birimleri olmamakla birlikte iş geliştirme adı altında kadrolarını oluşturdukları, bütçelerinden pay ayırdıkları görülmektedir. İSKİD bünyesinde firmalar, cirolarının yüzde 2’si gibi bir oranı AR-GE’ye ayırmayı taahhüt etmişlerdir. Firmalar somut ve kısa vadede, kısa sürede hayata geçecek adımlarla işe başlıyor. Ürünlerin otomatik kontrol yöntemlerine, ürünlerin tamamlayıcı aksesuarlarına ve ürünlere yeni özellikler eklenmesine yönelik çalışmalar yapılması öncelikle hedefleniyor. Firmalar, ürünlerinin test ve kalibrasyon ve performans testlerini yapmak, tasarımlarını onaylatmak ihtiyacı duymaktadırlar. Ayrıca ürünlerine yönelik yazılım geliştirme isteği var firmaların. İSKİD, üniversitelerde geliştirilen proje-ürünlerle de ilişkilenecek hedefi ile üniversitelerle ilişkileneceğini güçlendirme girişimlerinde bulunmaktadır.

Alarko-Carrier Tic. AŞ Grup Koordinatör Yrd. İsmet Gencer: “AYNILAŞMAKTAN KURTULMANIN YOLU FARKLILAŞMAKTIR”

Yaşadığımız dünyada firmalar birbirleriyle yarışıyorlar, yoğun bir rekabet içerisinde. Yapılan ürünler, verilen hizmetler de bu yoğun rekabet içinde giderek aynılışmaya başladı. Tüm işkollarında bunu görüyoruz. Aynılışmayla birlikte, siz herhangi bir ürünü ya da hizmeti arz eden birçok firmadan satın alabilir hale geldiniz ve hepsinde de özellikler hemen hemen aynı. O zaman da “emtalışma” dediğimiz fiyat problemi ortaya çıkıyor. Düşen fiyatlarla daha az kâr ya da daha az katma değer ortaya çıkıyor. Bu arada dünyada küresel rekabet içinde, yıpratıcı rekabetini gözlediğimiz Çin ve Hindistan rekabeti de “yenilikçilik” olarak adlandırılan icat, buluş ya da inovasyonun giderek önemli olduğunu gösteriyor. Tabii, bu da tek başına gelmiyor. Neden diye sorarsanız; OECD raporlarına göre, gelişmiş ekonomilerdeki büyümenin yarından fazlası yenilikçilikten kaynaklanır. Dolayısıyla yenilikçilik, firmalar için vazgeçilmez hale geliyor. Yenilikçi olamadıkları ya da yenilikçilik becerilerini geliştirmedikleri takdirde yok olmak zorunda kalacaklardır. Aynılışmaktan kurtulmanın yolu farklılaşmaktır. Yani müşterinin istediği veya isteyebileceği; ama rakiplerinizin henüz sahip olmadıkları özelliklere sahip ürünler ya da hizmet üretmek. Bunu

yapabilmek de; ancak yenilikçiliğe yönelik AR-GE ile mümkün olabilir.

İstanbul Teknik Üniversitesi'nden Prof. Dr. Haluk Karadoğan: "ARAŞTIRMALARIN ÜNİVERSİTE KAYNAKLARI İLE YAPILMASINDA FAYDA VAR"

Gerçek AR-GE bilgi üretimi, teknoloji üretimi ve ticarileştirme var. Bu aşamalar önemli. Türkiye eskisine oranla AR-GE'ye kaynak ayırmaya çalışıyor. Araştırmacılarımız TÜBİTAK kaynaklarını, Avrupa Birliği fonlarını yayın olarak kullanmıyor. Türkiye, Vizyon 2023'te GSMH'nin yüzde 2'sini ayırmayı taahhüt etti. Bunun gerçekleşmesi önemli. Araştırma altyapısına sahip olmak gerekir. Teknik ekibinizin, laboratuvarlarınızın, teknik altyapınızın olması lazım. Bunların hiçbiri ticari bir firma için ekonomik çalışmalar değil. Araştırmaların üniversite kaynakları ile yapılmasında fayda var. Araştırmacı yetiştirilmesi önemli. Doktora yapan kadroların araştırmaya yönlendirmeleri de ancak sanayinin üniversite ile ilişkilmesiyle mümkün olacaktır.

Arçelik AŞ AR-GE Bölümünden Cemil İnan: "ARÇELİK AR-GE BİRİMLERİNDE EN ÖNEMLİ İŞBİRLİKLERİ ÜNİVERSİTELERLE YAŞANIYOR"

Arçelik AŞ'de, 1991 yılında merkezde bir AR-GE grubu oluşturduk. Her üretim işletmesinde de ürün geliştirme grubu oluşturuldu. Merkezdeki AR-GE grubu bilgiyi teknolojiye dönüştürme yönünde, ürün geliştirme grupları ise teknolojiyi ürüne dönüştürme yönünde çalışıyor. Arçelik AR-GE birimlerinde en önemli işbirlikleri üniversitelerle yaşıyor. Arçelik lisans, lisansüstü, doktora tezleri için neredeyse tam zamanlı bir çalışma olanağı sağlıyor. Arçelik'te bugüne kadar

157 tez çalışması yapıldı. Bu gruplardan 56 arkadaşımız bünyemizde çalışmaya devam ediyor. Diğerleri de iyi bir araştırmacı olarak farklı sektörlerde çalışmalarını sürdürüyorlar.

Makina Mühendisleri Odası'ndan Yavuz Bayülken: "TÜRKİYE'NİN BİR AN ÖNCE YÜKSEK TEKNOLOJİYE YÖNELMESİ GEREKİYOR"

Değerli bilim adamı, özellikle nano teknoloji çalışmalarının başında bulunan Sayın Salim Çıracı -benim sınıf arkadaşım olduğu için gurur duyduğum bir arkadaşım- Bilim ve Ütopya'da şu saptamayı yapmış: "Yıllardır teknoloji transferine ayrılan büyük kaynaklarla dışa bağımlı olarak gelişen sanayimiz, bitirilme tehlikesiyle karşı karşıyadır." Teknolojisini yenileyemeyen veya AR-GE'ye ciddi kaynak ayıramayan işletmeler yavaş yavaş yabancı kuruluşların eline geçmektedir. Çok hızlı gelişen ve değişen teknoloji, dev imalat kuruluşlarının bile geleceğini tehdit etmektedir. Bu nedenle, dev kuruluşlar çok yüksek AR-GE yatırımlarıyla geleceğini garanti altına almaktadırlar. Hal böyleyken, halkımız, ileri teknoloji ürünlerinin kullanımına çok kısa bir zamanda alışıp, teknolojiye bağımlı kalmaktadır. Sadece 2006 yılında, Türkiye'de 600 bin diz üstü bilgisayar satılmıştır. Mobil telefona bugün için 30-40 milyar dolar harcandığı tahmin edilmektedir. Türkiye, pahalı ileri teknoloji ithalatını hızla arttırarak, cari açığını tehlikeli bir biçimde büyütmektedir. Dünyanın en kararsız ve çalkantılı coğrafyasında yer alan ülkemizde güvenlik ve refah, kararlı ekonomik politikalara ve sürdürülebilir dış pazarlarda rekabet gücü olan sanayiye bağlıdır. Bu nedenle Türkiye'nin bir an önce değişime ayak uydurup, yüksek teknolojiye yönelmesi gerekmektedir. Daha işin başındayken nano teknolojiye yönelmek, bu teknolojiyi özümseyen ve belli alanlarda teknoloji üreten bir ülke konumuna gelmek durumundadır.

VIII. ULUSAL TESİSAT MÜHENDİSLİĞİ KONGRESİ SONUÇ BİLDİRGESİ YAYIMLANDI

Kurumsallaşarak 14. yılını dolduran ve geleneksel hale gelen VIII. Ulusal Tesisat Mühendisliği Kongresi, 25-28 Ekim 2007 tarihleri arasında Makina Mühendisleri Odası adına İzmir Şubesi yürütücülüğünde İzmir’de düzenlenmiştir. Kongre ile birlikte paralel tasarlanan TESKON+SODEX Fuarı da Hannover Messe Sodeks Fuarcılık A.Ş. tarafından gerçekleştirilmiştir. Kongre ve fuar etkinliklerinin tamamı Tepekule Kongre ve Sergi Merkezi’nde bulunan 9 salon ve 7500 metrekarelik fuar alanında gerçekleştirilmiştir.

Kongre 35 kurum ve kuruluş tarafından desteklenmiş olup, Kongre boyunca toplam 39 oturumda 98 adet bildiri sunulmuştur. Kongre oturumları yoluyla 4 sempozyum, 8 seminer, 11 kurs, 3 panel, 2 forum, 2 sabah toplantısı ve poster bildiri sergisi gerçekleştirilmiştir.

Kongre ile paralel düzenlenen TESKON+SODEX Fuarına ise, sektörde ürün ve hizmet üreten 130 kuruluş katılmıştır. Kongreyi 1529’u kayıtlı delege olmak üzere, 3200’ü aşkın mühendis, mimar, teknik eleman ile üniversite, meslek yüksek okulu ve meslek lisesi öğrencisi izlerken, fuar 15.000’i aşkın kişi tarafından ziyaret edilmiştir.

Sunum, tartışma ve eğitim platformları şeklinde tasarlanan oturumlarda, tesisat mühendisliği alanındaki temel bilimsel, teknolojik gelişmeler ile AR-GE kapsamında sektörde yapılan çalışmaların tanıtıldığı, sektörel bilgi ve deneyimlerin paylaşıldığı bildiriler sunulmuştur. Temel araştırma oturumlarında tesisat mühendisliği veya ilgili alanlarda uluslararası ölçekte yenilik getiren teorik veya deneysel özgün araştırma sonuçları sunulurken, teknolojik araştırma oturumları ile sempozyumlarda yine uluslararası ölçekte yapılmış araştırmalar sunulmuştur. Sempozyumlar “Bina Fiziyiği”, “Isıl Konfor”, “İç Hava Kalitesi” ve “Jeotermal Enerji” konu başlıklarında gerçekleştirilmiştir.

Ülkemizde ve özellikle Ege Bölgesi’nde zengin bir potansiyele sahip olan jeotermal enerji konusunda ayrıca “Jeotermal Enerjiden Elektrik Üretimi” başlıklı üç gün süren bir seminer düzenlenmiş olup, bu kapsamda 24 bildiri sunulmuştur. Kongremizde İzmir’e yeni gelen doğal gaz ile ilgili de “Sanayide ve Konutlarda Doğal Gaz Kullanımı” semineri düzenlenmiş olup, bu kapsamda da 13 bildiri sunulmuştur.

Yukarıda belirtilen ve Kongre boyunca süren seminerlere ilaveten, daha küçük zaman dilimlerinde gerçekleştirilen

seminerler ise “Yüksek Binalarda Pis Su Tesisatı Tasarımı”, “Hastanelerde Hijyen Ortamlarının Tesisat Tasarımı”, “Temiz Oda Ameliyathane Klima Sistemlerinin Uygulama Yeterlilik (IQ), İşletme Yeterlilik (OQ) ve Performans Testleri (PQ)”, “Enerji Verimliliği ve Enerji Etkin Tasarımlar”, “Doğal Soğutma” ile “İletişim ve Kişisel Gelişim” başlıklarında gerçekleştirilmiştir.

VIII. Ulusal Tesisat Mühendisliği Kongresi-Teskon 2007 kapsamında 11 farklı başlıkta kurslar gerçekleştirilerek, meslektaşlarımızın gerek temel gerekse de güncel konularda bilgilendirilmeleri sağlanmıştır. Bu kurslar; “Temel ve Uygulamalı Psikrometri”, “Proje Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar”, “Soğutma Sistemlerinin Tasarım Esasları”, “Temel Sıhhi Tesisat Teknolojisi”, “Basit Uygulamalarla Yeni Başlayanlar İçin Ekserji”, “Isı Pompalarının Konutsal ve Endüstriyel Uygulamaları”, “Kalorifer Tesisatı Hesabı ve Uygulamalı Örnek”, “Isı Değiştiricilerinden Kondens Tahliyesi”, “Sprinkler Sistemlerinin Tasarım ve Uygulamaları”, “Temiz Buhar”, “Doğal Gaz Uygulamaları” (Basınç Düşürme İstasyonu, Cihazlar Basınç Ayar Uygulaması, Endüstriyel Yakma Sistemleri, Alev Kontrol, Isı Kontrol Sistemleri)’dir.

Panellerde ise ülke ve Odamız gündeminde önemli bir yer tutan “Tesisat Sektöründe Yapılan AR-GE Çalışmaları”, “Yapı Üretim ve Denetim Süreçleri” ile “Tesisat Mühendisliğinde ve Eğitimde Akreditasyon” başlıklarıyla ilgili konular tüm ayrıntıları ile Bakanlık, Oda, dernek, üniversite ve sektör temsilcileri paydaşlarınca tartışılmış, somut görüş ve öneriler üretilmiştir.

Kongre kapsamında ayrıca “Yangın Yönetmeliği – 2007” ve “Proje Tasarım Esasları ve Formatı” gibi temel ve güncel konularda gelişmelerin ve çözüm önerilerinin uzmanlarca tartışıldığı iki forum düzenlenmiştir.

Kongre kapsamında düzenlenmesi geleneksel hale gelen sabah kahvaltısı toplantılarının ilkinde “Oda ile Sektör Derneklerinin Tesisat Alanında Yaptıkları Çalışmalar ve İşbirliği” başlığı altında ilgili konular ve olası işbirlikleri tartışılırken; ikincisinde ise, 2010 yılında Türkiye’de yapılacak olan uluslararası CLIMA 2010 Kongresi ile ilgili

tanıtım “CLIMA 2010” adıyla yapılmıştır. Bu toplantılara başta Kongremizin Düzenleme, Yürütme ve Danışmanlar Kurulu Üyeleri olmak üzere, Panel Yöneticilerimiz, Oturum Başkanlarımız ile sektör dernekleri temsilcileri etkin bir katılım gerçekleştirmişlerdir.

Kongre sonucunda aşağıdaki konuların kamuoyuna duyurulması karar altına alınmıştır.

- * Yeni hazırlanmakta olan “Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı”ndan KOBİ’ler dışlanırken, büyük şirketlere ve yabancı yatırımcılara önemli ve büyük avantajlar yaratılmaya çalışıldığı tespiti yapılarak, Kanun Tasarısının ülkemizdeki KOBİ’lere öncelik verecek şekilde, Makina Mühendisleri Odası ve sektör derneklerinin görüşleri doğrultusunda yeniden düzenlenmesi önerilmektedir. Ayrıca TÜBİTAK ve TTVG desteklerinden hibe ve kredi şeklinde yararlanan tesisat sektörü firma sayısının çok az olduğu ve desteklenen firma toplamının ancak % 2 gibi küçük bir oranda kaldığı tespit edilmiştir. Oda ve sektör derneklerinin konuyla ilgili bilgilendirme toplantılarına ağırlık vermesi gerektiği belirtilmiştir.
- * Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmeliğin AB Mevzuatına uygun ve uygulanabilir olarak makina, elektrik mühendisleri ve mimarların tasarım, üretim ve denetim aşamalarında aktif rol üstlenebilecekleri şekilde Odaların, üniversitelerin ve sektör derneklerinin görüş ve önerileri yansıtılarak ivedilikle yeniden düzenlenmesi önerilmiştir.
- * Üniversitelerin; sanayinin ihtiyaç duyduğu konularda araştırmalara ve özellikle lisansüstü tezlere yönlendirmesinin önemi işaret edilerek, bu çalışmalara hem kamu hem de özel sektör tarafından destek verilmesi gerektiği vurgulanmıştır.
- * Büyük bir bölümü deprem bölgesinde yer alan ülkemizde mevcut yasal mevzuatlarla düzenlenmiş bulunan yapı üretim ve denetim süreci hâlihazırda sağlıklı, güvenli ve çağdaş yapılar yapılmasını sağlamamaktadır. Planlama, tasarım, üretim ve denetim süreçlerinin yeniden düzenlenmesine ihtiyaç duyulmakta olup, meslek odalarının da sürece daha etkin katılımını sağlayacak yeni bir tasarım, üretim ve denetim süreci modelinin yaratılması gerektiği önemle vurgulanmış ve 4708 Sayılı Yapı Denetim Kanunu ile 3194 Sayılı İmar Kanunu ve bağlı İkincil Mevzuatın bu model esas alınarak yeniden düzenlenmesi önerilmiştir.
- * Ameliyathanelerin hijyenik klima ve havalandırma tesisatları ile ilgili standart ve yönetmeliklerin

ivedilikle gündeme alınıp yayınlanması gerekmektedir. Standart ve mevzuat hazırlığının ilgili Bakanlıkların koordinasyonunda Makina Mühendisleri Odası ve Türk Tabipleri Birliği’nin bilgi ve deneyimlerinden yararlanılarak oluşturulması sağlanmalıdır. Mevcut ameliyathanelerin denetlenmesi ve standart dışı ameliyathanelerin ivedilikle uygun hale getirilmesi gerekmektedir. Makina Mühendisleri Odası’nın ülke genelinde yapılacak bu denetimlerde uzman üyelerin katılımıyla görev almaya hazır olduğu bildirilmiştir.

- * Ülkemizde özellikle insanların toplu olarak buldukları mekanlarda ısı konfor ve iç hava kalitesi konusunda zorunlu yasal düzenlemeler konusunda çalışmalar yapılması gereklidir. Bu başlık altında yapılacak çalışmalarda özellikle okul binalarına özel önem verilmelidir.
- * Odaların meslek içi eğitim hizmetleri çok önemsenmesi gereken bir çalışma alanıdır. Makina Mühendisleri Odası’nın kurumsallaştırmış olduğu bu yapının geliştirilerek, “Enstitü” yapısına kavuşturulmasının zorunlu hale geldiği bildirilmiştir.
- * Odamızın tesisat alanındaki mevcut yayınlarının nitelik ve nicelik açısından daha da geliştirilmesi için sektörde faaliyet gösteren uygulamacıların ve akademisyenlerin katkı ve katılımlarının önemine işaret edilmiş, mevcut kitapların 4 yıllık periyotlarda gözden geçirilerek geliştirilmesi, sektörde dil birliğinin sağlanması amacıyla Tesisat Mühendisliği Teknik Terimler Sözlüğünün hazırlanması, meslektaşlarımıza ilişkin yayınların yanı sıra ara teknik elemanlara yönelik yayınlara da gereksinim olduğu ve bu konulardaki çalışmaların Odamız koordinasyonunda gerçekleştirilmesi gerektiği belirtilmiştir.
- * Odamızın bünyesinde ve Tesisat Sektöründe gerçekleştirilen kongre, sempozyum, seminer, kurs vb. etkinliklerine “Sürekli Mesleki Eğitim Kredilendirme Sistemi” getirilerek, üyelerimizin uzmanlıklarının ve mesleki gelişimlerinin sürdürülebilmesinde bu etkinliklere katılımın zorunlu olması şartı getirilmelidir.
- * VIII. Ulusal Tesisat Mühendisliği Kongresi ve Fuarı’nın niteliği ve niceliğiyle çağdaş, demokratik, sanayileşen bir Türkiye yaratılması sürecine katkıda bulunacağı inancı ile yukarıdaki istemlerimizin yaşama geçirilmesinin takipçisi olacağımızı ve aynı anlayış ile iki yıllık periyotlarda, ulusal ve uluslararası katılımın daha da artırılarak, IX. Ulusal Tesisat Mühendisliği Kongresi ve Fuarı’nın gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

TMMOB Makina Mühendisleri Odası

V. GAP ve Sanayi Kongresi TMMOB Makina Mühendisleri Odası Diyarbakır Şubesi Sekretaryalığında Düzenlendi...

GAP SAHİPSİZ BIRAKILDI

TMMOB Makina Mühendisleri Odası Diyarbakır Şubesi tarafından düzenlenen ve üç gün süren V. GAP ve Sanayi Kongresi, 26- 28 Ekim 2007 tarihleri arasında 235 kişinin katılımı ile Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatrosu Salonu'nda gerçekleştirildi.

Üç gün süren Kongrede; "GAP İlleri Sanayi Envanteri Araştırma Raporu" da açıklandı. Kongrede; "GAP'ta Sanayileşme Politikaları" paneli ile "GAP Bölgesinde Sanayileşmenin Genel Nitelikleri ve Sektörel Analizi", "GAP Bölgesinde Sınai İstihdam ve Katma Değer", "GAP'ta Bölgesel Planlama, Kalkınma ve Nüfus Hareketleri", "GAP Bölgesinde Enerji, Çevre, Tarım ve Sulama Politikaları" ile "GAP Bölgesinin Ekonomi Politikası" başlıklı oturumlar düzenlendi.

Oturumlarda Makina Mühendisleri Odası, GAP Belediyeler Birliği, Yerel İşadamları Dernekleri, Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı (DPT), Milli Prodüktivite Merkezi (MPM), Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunları Araştırma Derneği ile Prof. Dr. İşaya Üşür, İktisatçı Mustafa Sönmez, Prof. Dr. İzzettin Önder, Prof. Dr. Fuat Ercan, Doç. Dr. Tarık Şengül, Dr. Seyhan Erdoğan ve Çiftçi Sendikaları

Konfederasyonlaşma Platformu Sözcüsü Abdullah Aysu gibi tanınmış akademisyen ve isimlerin sunduğu bildiriler önceden kitaplaştırılarak katılımcılara dağıtıldı.

Kongrenin açılış konuşmaları MMO Diyarbakır Şube Başkanı Hakan Subaşı, MMO Yönetim Kurulu Sekreteri Ali Ekber Çakar, TMMOB Başkanı Mehmet Soğancı, Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı Mehmet Kaya, Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanı Osman Baydemir ve Diyarbakır Milletvekili Kutbettin Arzu tarafından yapıldı.

Kongrenin açılış konuşmasını yapan MMO Diyarbakır Şube Başkanı Hakan Subaşı, Kongrenin akışı hakkında bilgi vererek, Kongrede GAP Projesi bağlamında bölgenin mevcut sanayi profilinin, sürdürülebilirlik potansiyelinin, bölge ekonomisinde ve kalkınmasında önemli role sahip olan öncü sektörlerin yapısal analizinin alan araştırmasına dayalı olarak irdeleneceğini belirtti. "Bununla birlikte; bölgenin ham madde ve enerji kaynakları ile küreselleşme sürecinin bölgeye etkileri, sanayi sektörü kümesini oluşturan; araştırmacılar, işletmeciler, sektör temsilcileri ve yöneticileri aynı platformda buluşturulmaya çalışıldı" diyen Subaşı; daha önce yapılan kongrelerdeki

tespitlere de değinerek, “Doğru kentleşmiş ve sanayileşmiş bir Güneydoğu Anadolu ve Türkiye” dileğinde bulundu.

MMO Yönetim Kurulu Sekreteri Ali Ekber Çakar: “GAP PROJESİ SAHİPSİZ BIRAKILDI”

MMO Diyarbakır Şube Başkanı Hakan Subaşı'nın ardından konuşan MMO Yönetim Kurulu Sekreteri Ali Ekber Çakar, 1999 yılından beri düzenlenen GAP ve Sanayi Kongrelerinde önemli saptamaların dile getirilerek, çözüm önerilerinin sunulduğunu kaydetti. Kongrelerde saptanan sorunların hemen hepsinin bugün hâlâ sürmeye devam ettiğine dikkat çeken Çakar; sorunların kaynağı olarak emperyalist ülkelerin uyguladığı küreselleşme politikalarını işaret etti. Konu ile ilgili olarak “Başını ABD'nin çektiği emperyalist güçlerin orta ve uzun vadeli paylaşım politikalarında stratejik alanlara yayılmak, dünya enerji, petrol ve su kaynakları rezervlerini kontrol altında tutmak için savaş ve işgal politikalarına başvurduğu bilinmektedir” diyen Çakar, konuşmasına şöyle devam etti: “Küreselleşme olgusunun gelişmekte olan ülkelerin ekonomisini her düzeyde etkilediği ve sanayi yatırımlarını azalttığı, az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerdeki zenginliklere özelleştirme uygulamaları ile sanayi, tarım, ormanlar, madenler, kamusal varlıklar ve kültürel mirasların talanı yoluyla el konulduğu, sanayisizleştirme politikalarının istihdamı da olumsuz bir şekilde etkilediği başka bir gerçektir. GAP bu politikalarından doğrudan etkilenmekte, Kalkınma Ajansları yoluyla tasfiye edilmeye çalışılmaktadır. Avrupa Birliği'ne yönelik “Uyum Yasaları” uyarınca, GAP İdaresi'nin ortadan kalkması ve GAP Bölge Kalkınma İdaresi'nin görev süresinin 2007 yılı sonunda bitmesi ve ondan sonra aynı Uyum Yasaları gereğince bölgede kurulması planlanan 3 kalkınma ajansının devreye girmesi öngörülmüştür. Bu durumun GAP'ın proje birikiminin parçalanması ve uluslararası ekonomik etken ve çıkarılara açılması anlamına geleceği açıktır. Bölgede yabancılara yapılan arazi satışları ile İsrail'in proje bölgesine ilgisinin, dikkat edilmesi gereken orta ve uzun vadeli bir olgu olarak ayrıca değerlendirilmesi gerekmektedir.”

Konuşmasında bölgedeki uygulamaları eleştiren Ali Ekber Çakar, bölge sanayisinin ciddi bir gelişme sağlayamadığına, GAP'ta enerji üretimi dışında hiç bir hedefin tutturulmadığına dikkat çekerek; “Kısacası proje sahipsiz bırakılmıştır, bitirilmesi için özel bütçe gerekmektedir” dedi.

GAP'ta Hedefler Tutturulamadı

“Kısacası proje sahipsiz bırakılmıştır, bitirilmesi için özel bütçe gerekmektedir” diyerek bölgedeki uygulamaları eleştiren Çakar, bölge sanayisinin ciddi bir gelişme sağlayamadığını, toprak mülkiyetinin küçük bir azınlığın elinde toplandığı gerçeğinin değişmediğini, proje ile mevcut ulaşım politikalarının paralellik arz etmediğini vurgulayarak, GAP'ta enerji üretimi dışında hiçbir hedefin tutturulmadığını kaydetti.

2005 yılı itibarıyla enerjide yüzde 74, ulaşım ve haberleşmede yüzde 38, imalatta yüzde 40, sulamada yüzde 13, tarımda yüzde 21, turizmde yüzde 27, kamu hizmetlerinde yüzde 87, genel gerçekleştirme oranında ise yüzde 52 civarında adımların atılmasının düşündürücü olduğunu dile getiren Çakar, bu rakamların büyük oranda bugün de geçerli olduğunu ifade ederek, “Projenin tamamlanma yılının 2005'ten 2010'a ertelenmesine karşın, projenin tamamlanması için takriben 39 milyar YTL'lik bir kaynak gerektiği, bu kaynağın aktarılmadığı ve aktarılmayacağı mevcut göstergelerden anlaşılmaktadır. Daha 2005'lerde GAP İdaresi'nin mevcut ödeneklerle projenin ancak 19 yılda tamamlanabileceğini öngörmesi, GAP'a ilişkin kamuoyunun duyduğu kaygıları doğrulamaktadır. Her yıl ortalama 30 bin hektar alanın sulamaya açıldığı düşünüldüğünde, projenin 2010'da değil ancak 2040'larda bitirilebileceği anlaşılmaktadır. Yanlış ve fazla sulama ile 30 bin hektar kurumuş ve bu durum bölgede çölleşme, bataklık,

tuzlanma, erozyon ve kanalizasyon tehdidi yaratmıştır. Projenin tamamlanmaması, işsizliğin yüksek olduğu bölgede istihdamı olumsuz yönde etkilemekte, GAP'ın istihdam yaratacağı iddiaları, projenin aksaması ve hızlı göç gerçeği altında ezilmektedir. Bölgeye yatırım yapmadığı için özel sektöre yüklenip, devletin yatırım yükümlülüklerini askıya alması, planlamacı yaklaşıma ve projenin kurgusuna tamamen terstir” dedi.

“GAP’a Bir Ön Projeksiyon Sunmayı Amaçlıyoruz”

Bu konularla birlikte diğer bütün sorunların, zamanında dünyanın en büyük 8. projesi olan GAP'ın uğradığı akıbetin, kazanımların ve kayıpların Kongrede bütün objektifliği ile ortaya konulacağını söyleyen Ali Ekber Çakar, kamu kurum ve kuruluşlardan katılan uzmanlarla, tanınmış iktisatçı ve akademisyenlerle, alanlarında önemli yer tutan üretici kuruluşların ve iş çevrelerinin temsilcileriyle GAP projesini masaya yatıracaklarını belirtti. “Uluslararası saldırı altında bitirilmek istenen GAP'a bir ön projeksiyon sunmayı, bölgenin geleceğine katkıda bulunmayı amaçlıyoruz” diyerek, Makina Mühendisleri Odası olarak umutsuzluk ve karamsarlığa kapılmadan görüş ve önerilerini sistemli bir şekilde açıklamaya devam edeceklerini ifade eden Oda Yönetim Kurulu Sekreteri Çakar, şöyle sürdürdü konuşmasını: “GAP'ı gaptırma” esprisini hepimiz biliriz. Fakat açıklıkla söylemeliyiz ki GAP'la birlikte ülkemiz de aynı durumdadır. Gerçekçi olmak, umutsuzluk ve karamsarlığa yer vermemek, yapıcı görüş ve önerilerimizi bir sistematik içinde dile getirmeye, yaymaya ve taleplerimizin yaşam bulması için mücadele etmeye devam etmek gerekmektedir. Bu Kongre ile Odamız; tüm tarafları bir araya getirerek, ülkemizde GAP ve Sanayileşme ile ilgili sorunların tartışılmasını, bunların bir plan dahilinde organize edilmesini, böylece bölgesel eşitsizliklerin giderilerek ekonomik kalkınmanın sağlanması ve bir meslek odası olarak bu kapsamda görevlerinin açığa çıkarılmasını hedeflemektedir. Etkinlikten çıkan görüşlerin ve sonuçların ilgililere ve kamuoyuna duyurulması görevimizdir.”

“Barışı ve Demokrasiyi Her Zamankinden Daha Fazla Sahiplenmek Durumundayız”

Ülkenin ve bütün bölgelerin kalkınmasının, sanayinin gelişmesinin, toplumsal refah ve huzurun sağlanmasının

ve sosyal yaşamın yeniden düzenlenmesinin ancak barışçı, demokratik bir ortamda mümkün olduğunu söyleyen Çakar, mevcut durumun emperyalist çevrelerin çıkarları doğrultusunda kışkırtılmasının da söz konusu olduğuna vurgu yaptı. “Toplumu şoven yaklaşımlarla etnik kökenleri üzerinden birbirine düşman etmeye ve şiddet uygulamalarını meşrulaştırmaya yönelik gelişmeler karşısında, barışı, demokrasiyi her zamankinden daha fazla sahiplenmek durumundayız” diyen Çakar, TMMOB Makina Mühendisleri Odası olarak bir kez daha hoşgörü, özgürlük, eşitlik ve kardeşliğe vurgu yapma gereğini duyduklarını dile getirerek, “Ülkemizi bir iç savaş ortamına sürüklemeye yönelik girişimlere karşı sorunun çözümünün demokratikleşmeden geçtiğini bu Kongre dolayısıyla bir kez daha ifade ediyoruz” şeklinde konuştu.

TMMOB Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet Soğancı: “ENTEGRE PROJENİN BÜTÜNÜNÜ OLUŞTURAN KISIMLAR PLANLANANIN ÇOK GERİSİNDE KALDI”

Sempozyum açılışında konuşan TMMOB Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet Soğancı da ülkenin içinde bulunduğu güncel duruma değinerek; yıllardır ölümden, acıdan ve gözyaşından başka hiçbir şey getirmeyen çatışma, saldırı ve gerilimlerin son günlerde giderek tırmandırıldığına dikkat çekerek, “Bu saldırılarda yaşamını kaybedenlerin acısını yüreğimizde hissediyor ve ailelerine başsağlığı diliyoruz. Bölgede barış, Türkiye’de barış ve dünyada barışı savunan biz mühendis mimar ve şehir plancıları silahların konuştuğu yerde defalarca; barışın sesinin duyulamayacağını dile getirdik. Bir kez daha yineliyoruz ki; sıkılan her kurşun, atılan her bomba, patlayan her mayın ülkemizdeki barış içinde bir arada yaşama umuduna vurulan bir darbedir. Her türlü çözüm için öncelikle PKK koşulsuz silahları bırakmalıdır. Siyasi iktidarca bir arada kardeşçe yaşamı mümkün kılacak demokratik adımlar atılmalı, ülkemize barış iklimi getirilmelidir. TMMOB bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da bu konudaki duyarlılığını ve çabasını inatla sürdürecektir. Evet, sevgili katılımcılar, bütün Türkiye’nin acılarının dinmesini dileyerek ve inadına ve her zaman yaptığımız barış çağrımızı burada bir kez daha yineleyerek sözlerime başlamak istiyorum” dedi.

Son dönemlerde tarım kesiminde gerçekleşen dönüşümlerle birlikte iç ve dış ekonomik koşullarda meydana gelen değişikliklerin geleneksel tarım politikalarını etkisiz hale getirdiğini belirten Mehmet Soğancı, “GAP kapsamında bugüne kadar yapılması ve tamamlanması gereken arazilerin sulanması, tarım, hayvancılık, istihdam, eğitim, altyapı, sağlık, çevre, kültür ve yerel ham maddeleri kullanabilecek sanayi yatırımları gibi entegre projenin bütününe oluşturan kısımların planlanan çok gerisinde kalmıştır” dedi.

Küreselleşme İnsanların Kulağına Hoş Gelen Söylemler Kullandı

20'nci yüzyılın son 20 yılından beri küreselleşme, entegrasyon ve globalleşme kelimelerinin çok sıkça kullanılır olduğunu anımsatan Soğancı, kapitalist küreselleşme ideologlarının da her şeyi küresel ilişkilerin bir parçası haline getirdiklerini belirtti. TMMOB Başkanı Soğancı; küreselleşme söylemlerinin farklı ideolojileri ve sınıf çatışmalarını ortadan kaldırdığına dikkat çekerek, bu durumun tüm bölgelerde

yarattığı etki yanında GAP projesine de etkileri olduğunu dile getirerek, şöyle konuştu: “Dünyanın bu aşamasında artık insanlarımızı barış, demokrasi, katılım, hoşgörü, üretim, birikim ve tüketim dolu, çevreye duyarlı küreselleşmiş bir yenedünya düzenine girdiği müjdelendi. Dünya artık endüstri toplumundan, bilgi toplumuna; iş gücü ağırlıklı teknolojiye yüksek teknolojiye; ulusal ekonomiden dünya ekonomisine; merkezi yönetimden yerel yönetime; kurumsal yardımdan kendi kendine yardıma; kısıtlı seçeneklerden çok çeşitli seçeneklere doğru hızlı bir değişim içinde olduğu vurgulandı. Bütün kelimeler insanın kulağına hoş gelen kelimelerdi. Çok Taraflı Yatırım Anlaşmaları, Dünya Ticaret Örgütü, Dünya Bankası, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Toplantıları, Avrupa Birliği'nin bizatihi kendisi, NAFTA ve benzeri oluşumlarla küreselleşmenin, kapitalist küreselleşmenin pratikte örgütlenmeye başladığı bir dönem yaşandı. Ancak, şimdi geldiğimiz noktada hepimiz biliyoruz ki, sermayenin küreselleşmesiyle, kapitalist küreselleşmeyle dünya halklarına barış, adalet, kardeşlik, özgürlük değil; aksine daha fazla yoksulluk, daha fazla işsizlik, daha fazla açlık ve daha fazla savaş getirdi. Biz söylüyoruz ki; kapitalist küreselleşme bugün Orta Doğu'dadır, Irak'tadır, kapitalist küreselleşme bugün Türkiye'de “Kapitalist küreselleşmeye uyum” adı altında emeğin aleyhine çıkartılan uyum yasalarıdır. Küresel emperyalist sermaye, devletin

“TMMOB Aydınlik Bir Türkiye İçin Sözümlü Söylemeye Devam Edecek”

Mühendislik mesleği ile toplumsal sorun ve sorumluluklarla bunların arasındaki bağlara değinen Soğancı, TMMOB'nin mesleki bir demokratik kitle örgütü olduğunu hatırlattı. TMMOB'nin demokrat ve yurtsever karakterde olduğunu vurgulayarak, emekten ve halktan yana, anti-emperyalist olduğunu, yenedünya düzeni teorilerinin, ırkçılığın ve gericiğin karşısında yer aldığını dile getiren Soğancı; “Bizi bağlayan bu sözlerdir. Yol haritamızın kenar çizgileri bunlardır ve bunlar bizim kırmızı çizgilerimizdir. Toplumsal ve örgütsel sorumlulukların gereği sıkıntılı, sancılı, sorunlu bir ülkede var olan bir meslek örgütü sorumluluğuyla TMMOB karanlığa karşı aydınlığı, savaşa ve işgale karşı barışı, eşitsizliğe karşı adaleti, linç kültürüne karşı kardeşliği, sermayeye karşı emeği, baskıya ve zora karşı özgürlüğü savunmaya emek ve meslek örgütleriyle birlikte Türkiye demokrasi mücadelesinin en ön saflarında yer almaya, neo-liberalizme, gericiliğe ve ırkçılığa karşı mücadele bayrağını yükseltmeye, insanımıza ve hepimize her zaman dayatılan ‘Kırk katır, kırk satır’ ikilemine karşı başka bir dünya, başka bir Türkiye, bir yaşam mümkün demeğe, aydınlık bir Türkiye için sözümlü söylemeye devam edecektir” şeklinde konuştu.

sosyal nitelikli görevlerden arındırılması ve sermayenin önündeki engellerin kaldırılarak devletlerin yeniden yapılandırılmasını dayatmaktadır ve bu durum GAP projesini de etkilemektedir.”

“Yeni Sömürgeleştirme Biçimleri Geliştirilmektedir”

“Küreselleşme-yerelleşme” ve merkezi devlet yapılanmaları ile planlı merkezi ekonomilerin desantralizasyonu/merkezsizleştirilmesi şeklinde ifade edilebilecek olan bu süreç, bölgesel kalkınma dahil kalkınma ve planlama yaklaşımlarını dışlayıcı “uyum yasaları” eşliğinde ülkemize dayatılmıştır” diyerek yaratılan durumu ortaya koyan TMMOB Başkanı Soğancı, bunun doğrudan bir sonucunun da entegre bir proje olan GAP’ın tamamen uluslararası güçler ve piyasa güçlerine terk edilmesi olacağı uyarısında bulundu. 9. Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda; “Küreselleşme süreci, yerel dinamikleri doğrudan etkileyerek, yerel ve bölgesel kalkınma açısından yeni şartlar ve fırsatlar ortaya çıkarmaktadır. Küresel rekabet koşulları altında kendileri birer rekabet birimine dönüşen şehirler ve bölgeler, dinamiklerini ve potansiyellerini değerlendiren uygun stratejiler çerçevesinde ve bütün kesimleri kalkınma sürecine katan iyi yönetim modellerini hayata geçirerek daha hızlı bir gelişimi yakalama şansına sahip olmuştur” denildiğini kaydeden Soğancı; “Küreselleşme, kent ve bölgelerin rekabeti, yönetim ve sürdürülebilir kalkınma’ Bu, günün dili oldu. Biz, küreselleşme kimin, hangi güçlerin küreselleşmesidir biliyoruz. ‘Sürdürülebilir kalkınma’ kavram veya deyişinin de küreselleşme taraftarlarınca az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin kalkınma süreçlerini emperyalist bir içerikle denetlemelerinin demagojik bir aracı olduğunu da biliyoruz. Günümüzde kamu işletmeciliği ve hizmetlerinin tasfiyesi, ‘özelleştirme’ ve ‘doğrudan yabancı yatırımlar’ ile kamusal varlıklara yok pahasına el konulmakta, ‘bağımsız üst kurullara dayalı denetim’ ve ‘yönetişim’ uygulamaları ile ulus ötesi şirketler ve uluslararası finans sermayesinin doğrudan denetimi altına sokulmasına dayalı ‘yeni sömürgeleştirme’ biçimleri geliştirilmektedir. Yönetişim de kamunun tasfiyesi ve piyasa lehine yönetsel biçimleri ifade için kullanılmaktadır. Bunu biliyoruz” dedi.

“Entegre Projenin Bütünü Oluşturan Kısımlar Planlananın Çok Gerisinde Kalmıştır”

Bunlar ışığında; GAP’ın esasen tarıma dayalı bir sanayi öngördüğünü unutmadan, tarımdaki önemli değişimlerin bir kez daha ürkütücü olduğu uyarısında bulunan TMMOB Başkanı Mehmet Soğancı, 1990’da tarımın Türkiye genelinde gelirdeki payının yüzde 17 iken, 2006’da yüzde 9’a düşmesinin nedenlerini açıkça görme yükümlülüğü bulunduğunu ifade etti. Bu durumu verdiği istatistiklerle ortaya koyan Soğancı, “Yine tarımda 2001 yılında Türkiye genelinde istihdam yüzde 37 iken; 2006’da yüzde 27’ye düşmüştür. Son dönemlerde gerek tarım kesimi bünyesinde gerçekleşen dönüşümler, gerekse iç ve dış ekonomik koşullarda meydana gelen değişiklikler, geleneksel tarım politikalarını etkisiz hale getirmiştir. Ülke genelinde uygulanan ‘Doğrudan Gelir Desteği’ne (DGD)’ dayalı tarım politikaları bir çözüm olamamıştır. Bölgede yoğun bir şekilde iç ve dış göçlerin yaşanması, köy boşaltmalar, et ve süt sanayindeki özelleştirmeler nedeniyle hayvancılıktaki gerileme had safhaya ulaşmıştır. 2002–2006 dönemi yatırımlarında Doğu ve Güneydoğu’ya ülke genelindeki genel yatırımlardan ancak yüzde 9 pay düşmesi ve bölgenin en önemli sanayi kenti olan Gaziantep çıkıldığında ise GAP bölgesinin yatırımlardan ancak yüzde 2,20 pay düşmesi çok hazindir. Bölgede sermaye verimliliği artışının işgücü verimliliğinin artışından geride kalması da GAP açısından hayli düşündürücüdür. GAP kapsamında bugüne kadar yapılması ve tamamlanması gereken arazilerin sulanması, tarım, hayvancılık, istihdam, eğitim, altyapı, sağlık, çevre, kültür ve yerel ham maddeleri kullanabilecek sanayi yatırımları gibi entegre projenin bütünü oluşturulan kısımlar planlananın çok gerisinde kalmıştır. Projenin 2010’a uzatıldığı ve bunun da gerçekleştirilemeyeceği düşünülürse; proje kapsamındaki hedeflerin bugünkü politikalarla gerçekleşme olasılığı bulunmamaktadır. GAP bölgesi hidroelektrik potansiyeli ve üretimi ile ülke ihtiyacının yüzde 25’i bölgeden karşılanırken, elektrik kilowat/saat fiyatı Türkiye ortalamasının üzerindedir. Bölge sanayisi enerji yetmezliğinden, altyapı eksikliğinden ve pahalı tarifeden dezavantajlı olarak etkilenmektedir. Bölgede kişi başına tüketilen enerji miktarı ise ülke ortalamasının altındadır. Öte yandan bölgedeki enerji kaybının nedeni, iletim hatlarının eski ve yetersiz olması ve altyapı eksiliğidir.

Su politikalarının ülkemiz ve bölge açısından öneminin yanı sıra, uluslararası stratejiler açısından taşıdığı öneme karşın, sulamadaki başarısızlık bölgenin çok yönlü emperyal çıkar ve amaçların cirit attığı bir alan olmasına da neden olmaktadır” şeklinde konuştu.

“TMMOB GAP’ı Ele Güne Kaptırmamak İçin Çaba Sarf Edecektir”

Konuşmasının sonunda, bütün bunların Kongrede detayları ile birlikte ele alınacağını belirten Soğancı, 30 yılı aşan bir geçmişi bulunan ve başlangıçta sulama ve hidroelektrik enerji üretimine yönelik bir proje olan GAP’ın, 1998 yılında entegre bir projeye dönüştürülmesinin hemen ardından 1999 yılından beri topladıkları GAP ve Sanayi Kongrelerinde saptanan sorunların ve üretilen çözüm önerilerinin bulunmasına rağmen; iktidarların getirilen çözüm önerilerine karşı gününbirlik politikalar dışında herhangi bir adım atmadıklarını, küreselleşmeye uyum yasalarını ardı ardına çıkararak tarımdan sanayiye, bankacılığa dek dışa bağımlılığı artırdıklarını söyledi. TMMOB’nin, kongrelerde dile getirilen saptama ve önerilerdeki meşruiyetten hareket ederek çalışmalarını sürdüreceğini ifade eden Soğancı, konuşmasını şöyle tamamladı: “Ama biz, kongrelerde dile getirdiğimiz saptama ve önerilerdeki meşruiyet ve isabetlilikten hareketle çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Bugünkü Kongrenin

dayandığı zemin de burasıdır. TMMOB ülkemizi, bölgemizi ve GAP’ı ele güne bırakmamak, kaptırmamak için çaba sarf etmeye devam edecektir. Bölgenin kalkınması ekonomik ve sosyal açılardan planlanmalı ve kamu etkin bir şekilde devreye girmelidir. Bölgeye yönelik kamu harcamaları ciddi bir şekilde artırılmalıdır. Kamu iktisadi işletmeciliği yaşama geçirilmelidir. Kamu eliyle ivedilikle bir sanayileşme süreci başlatılmalıdır. Geniş ve sulanabilir nitelikteki tarım arazileri yanında, GAP bölgesi su kaynaklarının Orta Doğu’ya ulaşım açısından elverişli konumu, dikkatle izlenmeli ve bölge barışına hizmet edecek tarzda değerlendirilmelidir. Toplumsal refah ve huzurun sağlanması ve sosyal yaşamın yeniden düzenlenmesi ancak barışçıl demokratik bir ortamda gerçekleşebilecektir. GAP projesine katılımcı bir boyut kazandırılması, bölge sanayisinin gelişmesi, bölgesel kalkınmanın sağlanması, toplumsal refah ve huzurun sağlanması ve sosyal yaşamın yeniden düzenlenmesi ancak barışçıl demokratik bir ortamda mümkündür. Dolayısıyla ülke demokrasisinin istikrarlı bir zemine oturması için yapısal reformlar gerçekleştirilmeli, silahlar susmalı, bölgenin özgün sorunlarına ilişkin insani, demokratik çözümler oluşturulmalıdır. Bölgede tüm olumsuz koşullar ortadan kaldırılmalı; Kürt sorunu ve bölgenin özgün sorunlarına insani, demokratik çerçevede çözümler üretilmelidir. TMMOB bunun gerçekleşmesindeki görev ve sorumluluklarının bilincindedir.”

V. GAP VE SANAYİ KONGRESİ SONUÇ BİLDİRGESİ AÇIKLANDI

V. GAP ve Sanayi Kongresi, TMMOB Makina Mühendisleri Odası adına MMO Diyarbakır Şubesi yürütücülüğünde 26–28 Ekim 2007 tarihleri arasında Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatrosu Salonu’nda gerçekleştirildi.

Kongrenin ilk oturumunda “Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Mardin ve Siirt İllerinde Sanayinin Genel Görünümü” başlıklı alan araştırmasında elde edilen bulguların bir sunumu yapıldı. Bölgenin iktisadi durumunun bir görünümünü ortaya koyan bu ilk oturumdan sonra “GAP Bölgesinde Sanayileşmenin Genel Nitelikleri ve Sektörel Analizi”; “GAP Bölgesinde Sınai İstihdam ve Katma Değer”; “GAP’ta Bölgesel Planlama, Kalkınma ve Nüfus Hareketleri”; “GAP Bölgesinde Enerji, Çevre, Tarım ve Sulama Politikaları” ve “GAP Bölgesinin Ekonomi

Politikası” başlıklı oturumlar ile “GAP’ta Sanayileşme Politikaları” konulu bir panel düzenlenmiştir.

Makina Mühendisleri Odası, GAP Belediyeler Birliği, yerel işadamları dernekleri, Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, DPT, MPM, Çiftçi Sendikaları Konfederasyonlaşma Platformu, Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunları Araştırma Derneği gibi kurum ve kuruluşlar Kongrenin bileşenlerini oluşturmuşlardır. Farklı disiplinlerden hareketle bir araya gelen çok sayıda akademisyen ve iktisatçının katıldığı Kongrede sunulan bildiriler ve yapılan tartışmaların yarattığı görevdeşlik inancıyla ortaya çıkan “saptama ve öneriler” aşağıda kamuoyunun dikkatine sunulmaktadır.

30 yılı aşan bir geçmişi bulunan ve başlangıçta sulama

ve hidroelektrik enerji üretimine yönelik bir proje olan GAP, 1998 yılında bütünleşmiş bir projeye dönüştürülmüştür. Bu projenin bölgesel kalkınma niteliğini dikkate alarak MMO tarafından 1999 yılından beri düzenli olarak organize edilen GAP ve Sanayi Kongrelerinin

saptadığı birçok sorun ve önerinin bölgenin ekonomik ve toplumsal yaşamına sirayet ettiğini görebilmekteyiz.

Ancak süregelen iktidarların, GAP'a yönelik kongrelerimizde dile getirilen toplumsal, iktisadi ve insan odaklı çözüm önerilerine karşın gününbirlik politikalar dışında herhangi bir adım atmadıkları görülmektedir. Merkezi hükümetler toplumun geleneksel yapısını törpüleyen küreselleşmeye uyum yasalarını ardı ardına çıkararak tarımdan sanayiye, ulaşımdan haberleşmeye ve bankacılıktan diğer sektörlere değin dışa bağımlılığı meşru bir hale getirmişlerdir.

Bugüne değin gerçekleştirilen kongrelerde dile getirdiğimiz saptama ve önerilerdeki isabetlilikten hareketle çalışmalarımızı azimle sürdürme gayretindeyiz. TMMOB ve Odamızın bu yöndeki çabaları bölgemizi ve GAP'ı, ortak bir aklın süzgecinden geçirerek toplumsal faydanın somutlandığı bir kalkınma projesi olarak değerlendirmenin onurunu taşımaktadır.

GENEL DEĞERLENDİRME VE SAPTAMALAR

Dünyamız 20. yüzyılın son 20 yılından bugüne kadar çok taraflı yatırım anlaşmalarının tehdidi altındadır. Dünya Ticaret Örgütü, Dünya Bankası, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Toplantıları, Avrupa Birliği, NAFTA ve benzeri oluşumlar kapitalist küreselleşme sarmalının pratikte örgütlenmeye başladığı bir dönemin öncüleri olarak ortaya çıkmıştır. Biliyoruz ki, kapitalist küreselleşmeyle

birlikte dünya halklarına barış, adalet, kardeşlik, özgürlük değil; aksine daha fazla yoksulluk, daha fazla işsizlik, daha fazla açlık ve daha fazla savaşa dayalı bir sömürü dayatıldı. Kapitalist küreselleşme paletleri bugün Orta Doğu'dadır, Irak'tadır veya tedirginlik içinde yaşadığımız dünyanın herhangi bir yerindedir. "Virüs" gibi toplumlara sirayet eden kapitalist küreselleşme ülkemizde de yaşam alanı bularak, "Uyum Yasaları" adı altında emeğin, onurun, kültürün ve iktisadi yapının çöküşünü bir erdemmiş gibi bize sunmaktadır.

Küresel emperyalist sermaye devletin sosyal nitelikli görevlerden arındırılması ve sermayenin önündeki engellerin kaldırılarak, devletlerin yeniden yapılandırılmasını toplumun tüm katmanlarına dayatmaktadır. Bu durum ülkemizde sanayi ve istihdam politikaları ile birlikte GAP projesini de etkilemektedir.

"Küreselleşme-yerelleşme" ve merkezi devlet yapılanmaları ile planlı merkezi ekonomilerin desantralizasyonu/merkezsizleştirilmesi şeklinde ifade edilebilecek olan bu süreç, bölgesel kalkınma dâhil planlama yaklaşımlarını dışlayıcı "Uyum Yasaları" eşliğinde ülkemize empoze edilmektedir. Bu politikaların bir sonucu da entegre bir proje olan GAP'ın tamamen uluslararası güçler ve piyasa güçlerine terk edilmesi olacaktır.

GAP bu politikalarından doğrudan etkilenmekte ve şu an Anayasa Mahkemesi'nde bulunan "Kalkınma Ajansları" yoluyla tasfiye edilmeye çalışılmaktadır. Avrupa Birliği'ne yönelik "Uyum Yasaları" uyarınca, GAP İdaresi'nin ortadan kalkması ve GAP Bölge Kalkınma İdaresi'nin görev süresinin 2007 yılı sonunda bitmesi ve ondan sonra da aynı uyum yasaları gereğince bölgede kurulması planlanan 3 kalkınma ajansının devreye girmesi öngörülmüştür.

9. Kalkınma Planı'nda da dile getirilen "Küreselleşme, kent ve bölgelerin rekabeti, yönetim ve sürdürülebilir kalkınma"nın bugünün güncel dili olmasına meşruiyet kazandırılmaya çalışılmaktadır. "Sürdürülebilir kalkınma" kavram veya deyişi, küreselleşme taraftarlarınca az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin kalkınma süreçlerini emperyalist bir içerikle denetlemelerinin demagojik bir araçtır. Günümüzde kamu işletmeciliği ve hizmetlerinin tasfiyesi, "özelleştirme" ve "doğrudan yabancı yatırım"lar yoluyla kamusal varlıklara yok pahasına el konulmaktadır.

“Bağımsız üst kurullara dayalı denetim” ve “yönetişim” uygulamaları ile ulus ötesi şirketler ve uluslararası finans sermayesinin doğrudan denetimi altına almaya dayalı “yeni sömürgeleştirme” biçimleri geliştirilmektedir. Yönetişim de kamunun tasfiyesi ve piyasa lehine yönetsel biçimlerin bir ifadesi olarak kullanılmaktadır.

Yukarıda ifadesini bulan değerlendirmelerin tüm olumsuz etkilerinin GAP'a sirayet etmesi söz konusudur. GAP'ın esasen tarıma dayalı bir sanayi öngördüğünü unutmazsak, tarımdaki önemli değişimler bir kez daha ürkütücü olacaktır.

1980'li yıllardan sonra tarımsal destekler ile tarımsal ürünlerin fiyatları baskı altına alınmış ve Dünya Ticaret Örgütü ile yapılan anlaşmalarla da tarımsal iç desteklerin azaltılması ve uluslararası tekelin iç pazara girişi öngörülmüş ve kolaylaştırılmıştır. IMF programlarıyla üreticilere verilen destekler % 70 azaltılmıştır. Kırsal yurt içi hâsılanın % 1,2'si yani kırsal yerleşimci başına 30 dolar gibi çok düşük bir yatırım ayrılmıştır. 1990'da tarımın Türkiye genelinde gelirdeki payı % 17 iken, 2006'da % 9'a düşmüştür. Yine tarımda 2001 yılında Türkiye genelinde istihdam % 37 iken, 2006'da % 27'ye düşmüştür.

Son dönemlerde gerek tarım kesimi bünyesinde gerçekleşen dönüşümler, gerekse iç ve dış ekonomik koşullarda meydana gelen değişiklikler geleneksel tarım politikalarını etkisiz hale getirmiştir. Ülke genelinde uygulanan “Doğrudan Gelir Desteği”ne dayalı tarım politikaları esasen büyük toprak sahiplerine kaynak aktarımı olarak gerçekleşmiş ve % 75'i bu kesime gitmiştir. Bölgede yoğun bir şekilde iç ve dış göçlerin yaşanması, köy boşaltmalar, et ve süt sanayindeki özelleştirmeler nedeniyle de hayvancılıktaki gerileme had safhaya ulaşmıştır.

2002–2006 dönemi yatırımlarında Doğu ve Güneydoğu'ya ülke genelindeki genel yatırımlardan ancak % 9 pay düşmesi ve bölgenin en önemli sanayi kenti olan Gaziantep dışında GAP bölgesine yatırımlardan ancak % 2,20 pay düşmesi hazindir. Bölgedeki sanayinin Türkiye sanayisi içindeki katma değer payı da % 4'tür.

Bölgede sermaye verimliliği artışının işgücü verimliliğinin

artışından geride kalması da GAP açısından hayli düşündürücüdür.

GAP sulama ve hidroelektrik üretimine yönelik 13 projenin toplamı olarak planlanmış ve 2005'te tamamlanması hedeflenmiştir. Bu projelerde 22 baraj, 19 hidroelektrik santrali, 1,8 milyon hektar alanda sulama şebekesi yapımı öngörülmüştür. Önce 2005 yılı, şimdi de 2010 yılı için yılda 27 milyar kilowatt/saat elektrik üretimi, kişi başına gelirden % 209 artış, 3,8 milyon kişiye istihdam olanağı hedeflenmiştir.

1989 yılında “Entegre Kırsal Kalkınma Projesi” olarak oluşturulan GAP, 1995 yılında yeniden gözden geçirilerek “Sürdürülebilir Kalkınma Planı”na dönüştürülmüş, “Sürdürülebilir Kalkınma Programı” kapsamında Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı UNDP, İsviçre, Fransa ve Kanada ile anlaşmalar yapılmış; 2002 ve sonrasında da “AB–GAP Bölgesel Kalkınma Planı” devreye sokulmuştur.

GAP kapsamında bölge sanayisi ciddi bir gelişme sağlayamamış, toprak mülkiyeti küçük bir azınlığın elinde toplanmış olduğu gerçeği değişmemiş, proje ile mevcut ulaşım politikaları paralellik arz etmemiş, GAP'ta enerji üretimi dışındaki hiçbir hedef tutturulamamıştır. Yanlış ve fazla sulama ile 30 bin hektar kurumuş ve bu durum bölgede çölleşme, bataklık, tuzlanma, erozyon ve kanalizasyon tehdidi yaratmıştır.

GAP bölgesi hidroelektrik potansiyeli ve üretimi ile ülke ihtiyacının % 25'i bölgeden karşılanırken, elektrik kilowatt/saat fiyatı Türkiye ortalamasının üzerindedir. Bölge sanayisi enerji yetmezliğinden, altyapı eksikliğinden ve pahalı tarifieden dezavantajlı olarak etkilenmektedir. Bölgede kişi başına tüketilen enerji miktarı ise ülke ortalamasının altındadır.

Projenin tamamlanmaması, işsizliğin yüksek olduğu bölgede istihdamı olumsuz yönde etkilemekte, GAP'ın istihdam yaratacağı iddiaları projenin aksaması ve hızlı göç gerçeğinin altında ezilmektedir.

Projenin 2010'a uzatıldığı ve bunun da gerçekleştirilemeyeceği düşünülürse, proje kapsamındaki hedeflerin bugünkü politikalarla gerçekleşme olasılığı bulunmamaktadır. Projenin tamamlanması için 2007 fiyatlarıyla takriben 39 milyar YTL'lik bir kaynak gerektiği,

bu kaynağın aktarılmadığı ve aktarılmayacağı mevcut göstergelerden anlaşılmaktadır. 2007 için 11 milyon 763 bin YTL tahsis edilmesi bunu göstermektedir.

GAP, 1990–2007 arasında Türkiye geneli kamu yatırımlarından yılda % 5–7 gibi düşük bir pay almıştır. GAP için 2006 yılı sonuna kadar 23 milyon YTL harcama yapılmıştır. Projenin mali gerçekleşme oranı % 59,3'tür.

GAP'ın en önemli başarısı enerji alanındadır. 2006 yılı sonu itibarıyla 8 hidroelektrik santrali tamamlanmış, kurulu güç itibarıyla enerji projelerinin % 74'ü gerçekleşmiş ve toplam 274,3 milyar kilowat/saat elektrik enerjisi üretilmiştir. % 26'lık kesimin inşaatı sürmektedir. Türkiye hidroelektrik enerji üretiminin % 48,5'i GAP bölgesinde gerçekleşmektedir.

2006 yılı itibarıyla 260.955 hektar alan sulamaya açılmıştır. 114.067 hektar alanda sulama şebekesi inşaatı devam etmektedir. Bu % 6'ya tekabül etmektedir. 2006 itibarıyla gerçekleşme oranı % 14'tür. Bundan sonra yapılması gereken ise 1.449.508 hektar alandır ve % 80'e tekabül etmektedir.

Gelir Vergisi Stopajı, Sigorta Primi İşveren Hissesi ve Bedelsiz Yatırım Yeri teşvikleri en az 30 işçi çalıştıran işyerlerine verilmektedir. (Enerji desteği içinse en az 10 işçi çalıştırılması gerekmektedir.) Bu teşvik politikası küçük ölçekli işletmelerin aleyhinedir.

Daha 2005'lerde GAP İdaresi'nin mevcut ödeneklerle projenin ancak 19 yılda tamamlanabileceğini öngörmesi, GAP'a ilişkin kaygılarımızı doğrulamaktadır. Her yıl ortalama 30 bin hektar alanın sulamaya açıldığı düşünüldüğünde, projenin 2010'da değil; ancak 2040'larda bitirilebileceği anlaşılmaktadır. Kısacası proje sahihsiz bırakılmıştır, bitirilmesi için özel bütçe gerekmektedir.

Bir önceki hükümet programında "bir bütün olarak değerlendirilecek" denilen GAP'a bu hükümet programında hiç yer verilmemiştir. Öte yandan GAP Yüksek Kurulu'nun, GAP için alternatif finans modelleri arayışına yönelik yasa tasarısı hazırlığı içinde olması, GAP'ın bir kez daha uluslararası güç ve etkilere açılacağı kaygısını oluşturmaktadır.

Su politikalarının ülkemiz ve bölge açısından öneminin yanı sıra uluslararası stratejiler açısından taşıdığı öneme

karşın, sulamadaki başarısızlık bölgenin çok yönlü emperyal çıkar ve amaçların cirit attığı bir alan olmasına da neden olmaktadır.

Kongremiz bu değerlendirme ve saptamalardan hareketle GAP'ın başarıya ulaşması için şu önerileri kamuoyuyla paylaşmanın gerekliliğine inanmaktadır:

ÖNERİLER

1. GAP projesi kapsamında bugüne kadar yapılması ve tamamlanması gereken arazilerin sulanması, tarım, hayvancılık, istihdam, eğitim, altyapı, sağlık, çevre, kültür ve yerel ham maddeleri kullanabilecek sanayi yatırımları gibi entegre projenin bütünü oluşturulan kısımlar planlamanın çok gerisinde kalmıştır. Projenin 2005 yılında tamamlanmasının öngörüldüğü ve sonra 2010'a uzatıldığı gözetildiğinde proje kapsamında amaçlanan tüm işlerin bugünkü politikalarla tamamen gerçekleşme olasılığı oldukça düşüktür. Bu nedenle başta devlet ve sanayi kesimi bölgeye yatırım yapmama tutumunu gözden geçirmelidir.
2. Bölgenin kalkınması ekonomik ve sosyal açılardan planlanmalı ve kamu etkin bir şekilde devreye girmelidir. Bölgeye yönelik kamu harcamaları ciddi bir şekilde artırılmalıdır. Kamu iktisadi işletmeciliği yaşama geçirilmelidir. Kamu eliyle ivedilikle bir sanayileşme süreci başlatılmalıdır.
3. Kalkınma projelerinde rol oynayacak emek ve zengin yeraltı kaynaklarının işlenmeden bölge dışına satılması yanlına düşülmemelidir. Bölgenin kaderi değiştirilmeli ve emperyalistlerin iştahını kabartacak bir pazar alanı olmaktan çıkarılmalıdır.
4. GAP bölgesi kentlerinde sanayi bölgeleri ve tarım alanları bilimsel, teknik bir planlama kurgusu içinde ele alınmalıdır.
5. GAP için tarıma dayalı sanayinin ötesinde kamu öncülüğünde bir sanayileşme stratejisi gerekmektedir. Bunun temel unsurları emek ve kaynak yoğun sanayilerin desteklenmesi, sanayi/ sektör ve ürün çeşitliliğine dayalı bir sanayileşme politikası izlenmesi ve teknoloji yoğun sanayilere özel yatırım yapılmasıdır.
6. Sektörel çeşitlilik, KOBİ'lerin iç ve dış piyasada rekabet edebilirliği ve büyük ölçekli üretim birimleri oluşmaksızın sanayileşmeden söz etmek

- mümkün olmayacaktır. Bunlar merkezi bir planlama doğrultusunda gerçekleştirilmelidir. Bölgesel plan, merkezi planın bir bileşeni olmalıdır.
7. GAP projesine katılımcı bir boyut kazandırılmalı, proje ve master planlarda meslek örgütleri ve ilgili kesimlerin katılımı mutlaka sağlanmalıdır.
  8. Bütçe olanakları dışında devlet özel fonlarla bölge kalkınmasına aktif katkı yapmalıdır.
  9. Uluslararası kuruluşlar tarafından yürütülen girişimciliği destek programları dışında, kamu ve özel girişimin verimli kılınması için kamu tarafından eğitim ve teknoloji desteği verilmelidir.
  10. Tarımda ve köylülükte düzen değiştirilmelidir. Bölgede tarım ve mera arazilerinin büyük çoğunluğu küçük bir azınlığın mülkiyetinde bulunmaktadır. Tarım üreticilerinin büyük bir oranı yarıcı olarak çalışmaktadır. Dolayısıyla yeni tarım arazilerinin de sulamaya açılmasıyla beraber toprak mülkiyeti önemli bir sorun teşkil edecektir. Toplumsal bir kalkınma ve adil bir bölüşümden söz edilebilmesi için toprak mülkiyeti yeniden düzenlenmeli, yeni bir tarım politikası tanımlanmalıdır.
  11. Küçük üreticiye yapılacak destekler yanı sıra bölgede toprak ve tarım reformu yapılmalıdır.
  12. Bölge ve ürün bazında tarım politikaları geliştirilmelidir.
  13. Bölgede üretimin artırılabilmesi için çiftçilikle uğraşacak toprak sahiplerine teknik ve mali destek sağlanmalıdır.
  14. Tarımdaki mevcut dönüşüm sırasında oluşan işsizliğin önlenmesi için ek önlemler alınmalıdır.
  15. İşsizliğin yaygın olduğu bölgede istihdama yönelik özel kamu yatırımları yapılmalıdır.
  16. Zorunlu göçlere maruz kalan köylülerin ön koşulsuz olarak köylerine geri dönüşleri ve üretim sürecine dâhil olmaları sağlanmalıdır. Boşaltılmış köyler ve sınır boyunca mayınlanmış bölgeler mayınlardan temizlenerek organik tarıma açılmalıdır.
  17. Çayır–mera alanları oluşturulmalı, hayvancılık teşvik edilmelidir.
  18. Bölgede üretimin artırılabilmesi için çiftçilikle uğraşacak toprak sahiplerine teknik ve mali destek sağlanmalı, küçük üreticiler desteklenmelidir.
  19. Geniş ve sulanabilir nitelikteki tarım arazileri yanında GAP bölgesi su kaynaklarının Orta Doğu'ya ulaşım açısından elverişli konumu dikkatle izlenmeli ve bölge barışına hizmet edecek tarzda değerlendirilmelidir.
  20. Tarımsal sulama için gerekli planlama ve kaynak transferi yapılmalıdır.
  21. Bölgenin ürettiğini kendi içinde tüketen bir pazar olmaktan kurtarılması için mevcut üretimin bölge dışında etkin bir şekilde pazarlanması sağlanmalıdır.
  22. GAP Projesinin ürettiği katma değer, projenin bitirilmesi için kullanılmalıdır.
  23. GAP bölgesi hidroelektrik potansiyeli ve üretimi ile ülke ihtiyacının önemli bir bölümünü karşılamakta; ancak bölge sanayisi enerji yetmezliğinden, altyapı eksikliğinden ve pahalı tarifeden dezavantajlı olarak etkilenmektedir. Bölgede kişi başına tüketilen enerji miktarı ise ülke ortalamasının altındadır. Bu olumsuzlukları giderici sosyal yaklaşımlar geliştirilmelidir.
  24. Yerel yönetimler tarafından mevcut ve gelecekte oluşacak yerleşim birimlerine altyapı, ulaşım ve çevre sorunları konusunda çözümler üretilmeli; planlı, sağlıklı kentleşmenin koşulları ilgili meslek odalarıyla birlikte oluşturulmalıdır.
  25. GAP bölgesinde var olan zengin tarihi ve kültürel mirasların korunması sağlanmalıdır. Hasankeyf'in yok edilmesinin önüne geçilmelidir.
  26. Okur-yazar oranı yükseltilmeli, cinsiyet ayrımcılığının üstüne gidilmelidir.
  27. Halk sağlığını tehdit eden mobil santraller kapatılmalıdır.
  28. Bölge sanayisinin gelişmesi, bölgesel kalkınmanın sağlanması, toplumsal refah ve huzurun sağlanması ve sosyal yaşamın yeniden düzenlenmesi ancak barışçıl demokratik bir ortamda mümkündür. Ülke demokrasisinin istikrarlı bir zemine oturması için yapısal reformlar gerçekleştirilmeli, silahlar susmalı, yaşanan terör ve şiddet politikalarının ortaya çıkardığı tüm olumsuz koşullar ortadan kaldırılmalı insan hakları ihlalleri durdurulmalı, faili meçhul cinayetler aydınlatılmalı, Kürt sorunuyla birlikte bölgenin özgün sorunlarına insani ve demokratik çerçevede çözümler üretilmelidir.

IV. Demir Çelik Kongresi Makina Mühendisleri Odası Zonguldak Şubesi Sekretaryalığında Yapıldı...

DEMİR ÇELİK SEKTÖRÜNDE STRATEJİK PLANLAMA ZORUNLU

TMMOB Makina Mühendisleri Odası tarafından 2001 yılından itibaren iki yılda bir yapılan Demir Çelik Kongrelerinin dördüncüsü, 1-3 Kasım 2007 tarihlerinde Karabük Üniversitesi'nde gerçekleştirildi. Üç gün süren Kongrenin açılış konuşmaları MMO Zonguldak Şube Başkanı Atif Mete, MMO Yönetim Kurulu Başkanı Emin Koramaz, Demir Çelik Üreticileri Derneği Genel Sekreteri Veysel Yayan, Genel Maden İşçileri Sendikası (GMİS) Başkanı Ramazan Denizler, Karabük Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Bektaş Açıkgöz, Karabük Belediye Başkanı Hüseyin Erer, Karabük Valisi Can Direkçi tarafından yapıldı.

Kongre, aralarında Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Karabük Üniversitesi, Demir Çelik Üreticileri Derneği, Türkiye Taşkömürü Kurumu, Karabük ve Zonguldak Valilikleri, Karabük Sanayi ve Ticaret Odası, Maden Mühendisleri Odası, Genel Maden İşçileri Sendikası'nın da bulunduğu 22 kurum, kuruluş ve üniversite tarafından desteklendi.

Kongrede, "Demir-Çelik Sektörünün Dünü, Bugünü, Yarını"; "Üretim Teknolojileri ve Uygulamaları"; "Çevre Yönetimi ve Atıkların Değerlendirilmesi"; "Enerji Yönetimi ve Uygulamaları"; "Aşınma-Korozyon, Toplam Kalite Yönetimi" konu başlıklarına yönelik toplam 37 adet bildiri sunuldu. Kongreyi 328 kayıtlı delege, 523 katılımcı izledi. Kongre kapsamında "Türk Çelik Sektöründe Mevcut Durum ve Geleceğe İlişkin Beklentiler" konulu bir panel ve 3'ü uluslararası katılımlı olmak üzere toplam 13 oturum düzenlendi. Oturumlarda; sektörün sorunları katılımcılar tarafından dile getirilerek çözüm önerileri sunuldu, izlenmesi gereken strateji ve politikalar geliştirilmeye çalışıldı.

MMO Zonguldak Şube Başkanı Atif Mete: "KÖMÜRÜN MALİYETİNİ DÜŞÜRMEK İÇİN GEREKLİ OLAN YATIRIMLAR YAPILMALI"

Kongre açılışında konuşan TMMOB Makina Mühendisleri Odası Zonguldak Şube Başkanı Atif Mete, Türkiye'nin demir çelik üretimindeki dengesizliklere dikkat çekerek; "İhtiyacından fazla uzun ürün üreten ve bu yönüyle net

uzun ürün ihracatçısı olan Türkiye'nin, katma değeri daha yüksek olan yassı ürünlerin üretimini arttırması, sektörün ihracatının ve büyük oranda ithalat yolu ile karşılanan yassı ürün ithalatının azalmasına imkân sağlayacaktır" dedi.

"Ulusal bir demir-çelik sektörden bahsedebilmek için kömür ve demir cevheri madenciliği ile çelik üretim ve tüketimi bir bütün olarak düşünülmeli, ulusal demir çelik stratejisi belirlenmelidir" diyerek eleştirilerini dile getiren Mete, Türkiye Taş Kurumu'nun (TTK) özelleştirilmesi konusunda yürütülen hazırlıklara değindi. Demir çelik sektörünün önemli girdilerinden olan taşkömürünün sadece Zonguldak Taşkömürü havzasında üretildiğini, havza rezervinin yaklaşık 1 milyar ton olduğunu anımsatan Mete, Türkiye'nin yıllık 15-16 milyon ton taşkömürü ihtiyacı bulunduğunu, TTK'nın yıllık satılabilir taşkömürü üretiminin ise 1 milyon 700 bin ton olduğunu dile getirerek; aradaki açığı ithal taşkömürü ile karşılandığını kaydetti. Mete konu ile ilgili şöyle konuştu: "Son günlerde TTK hakkında Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu'nun hazırladığı rapor kamuoyunda tartışılmaktadır. TTK'nın 2 milyar 630 milyon YTL'lik konsolide bilanço zararını göz önüne alarak hazırlanan raporda; TTK'nın taşkömürü üretim alanlarının ve üretim birimlerinin belli bir sürede özel sektöre devredilmesi, kurumun bir an önce taşkömürü üretiminden çekilerek sektöre ilgili genel politikaları ve koordinasyonu yürütecek şekilde yeniden teşkilatlandırılmasının zorunlu olduğu belirtilmektedir. Yeni liberal dünya düzeni geniş çalışan kesimler aleyhine işlemektedir. Kamu yatırımlarının azaldığı ve devreden çıkarıldığı, onlarca yılın emeğiyle kurulmuş; halkımızın, emekçilerin ve mühendislerin büyük emek ve fedakârlıklarıyla oluşturulmuş, stratejik sanayi işletmelerinin haraç mezar satılmasıyla birlikte işsiz sayısı da artmaktadır. Bu

MMO Zonguldak Şube Başkanı Atif Mete

bağlamda TTK'nın üretimden çekilmesi değil, TTK Yöneticilerinin de ısrarla belirttiği gibi, üretim maliyetinin çok altında satılan kömürün, maliyetini düşürmek için gerekli olan yatırımların yapılması ve yeraltında üretime yönelik işçi alınması yönündeki isteklerinin biran önce gerçekleştirilmesi gerekmektedir.”

MMO Yönetim Kurulu Başkanı Emin Koramaz: “ERDEMİR İLE BİRLİKTE ÜLKENİN GEÇMİŞİ VE GELECEĞİ SATIŞA ÇIKARILDI”

Kongre açılışında konuşan TMMOB Makina Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı Emin Koramaz, Odanın uzmanlık alanları ile ilgili tüm dallarda olduğu gibi, demir çelik sektörüne yönelik 4 dönemdir kongreler düzenlediğini, sonuç bildirelerinin ve sunulan bildirelerin bant çözümlerinin kitaplaştırılarak kamuoyuna ve ilgili mercilere sunulduğunu, konu ile ilgili yayınlar çıkarıldığını belirterek başladı konuşmasına. Bir önceki kongrenin 22 Eylül 2005 tarihinde Ereğli’de Erdemir tesislerinde gerçekleştirildiğini hatırlatan Koramaz; iki Kongre arasında sektörde yaşanan değişimlere dikkat çekerek, Erdemir’deki kamu payının özelleştirilmesini eleştirdi. Koramaz konu ile ilgili şöyle konuştu: “Şüphesiz iki kongremiz arasında sektörde yaşanan en önemli gelişme Erdemir’deki kamu payının özelleştirilmesidir. Odamız özelleştirme uygulamalarını ülkemizin ve halkımızın zararına görmektedir. Çünkü Odamız; özelleştirme uygulamalarının temel hedefini, ülkemizin kendi kaynaklarını kullanma, geleceğini planlama ve ekonomisini yönlendirme işlevlerinden arındırılması olarak yorumlamaktadır. Özelleştirme uygulamaları ile bir yandan sağlık, sosyal güvenlik gibi alanlar ticarete açılarak devlet sosyal görevlerinden arıtılırken, diğer yandan da halkımızın vergileri ile yaratılan ve 84 yıllık Cumhuriyet döneminin birikimi olan entegre endüstri tesislerimize el konulmaktadır. Yapısal düzenlemelerle kolayca verimli duruma gelebilecek ve uygulamada örnekleri bulunan birçok kurum ve kuruluş özelleştirme çerçevesinde, yok pahasına satılmaktadır. Özelleştirmeden elde edilen gelirler ise iç borçların faizlerinin bir bölümünün ödenmesine bile yetmemektedir. Bir anlamda ülkemizin sanayi altyapısı ve üretim yeteneği de bitirilmektedir. Erdemir’in özelleştirilmesi bu yaklaşımın

Konuşmasında Erdemir’deki kamu payının özelleştirilmesini eleştiren Emin Koramaz, Erdemir’in 1960 sonrası Türkiye’nin sanayileşme ve kalkınma hamlelerini simgelediğini belirterek; “Uluslararası para ve finans kuruluşları ile DTÖ ve AB’ye verilen taahhütler sonucu böylesine verimli ve stratejik bir kuruluşun satılması hiçbir açıdan akılcı değildir. Erdemir ile birlikte ülkenin sanayisi, savunması, üretim kültürü, kısaca ülkenin geçmişi ve geleceği satışa çıkarılmıştır” dedi.

en tipik örneğidir. Erdemir, 1960 sonrası Türkiye’nin sanayileşme ve kalkınma hamlelerini simgelemektedir. Erdemir’in savunma sanayisi de dahil ülke sanayisi için taşıdığı önem tartışılmaz. Erdemir ülkemizin tek yassı çelik üretim tesisine sahiptir. Erdemir ve yan kuruluşları yassı çelik, silisyumlu yassı çelik, uzun çelik, dikışsız boru üretiminde ciddi bir kapasite yanı sıra Türkiye’nin demir cevheri arama ruhsatının yarısına, iki büyük ve stratejik limana, bir kok, bir sinter, bir kireç fabrikasına, yüksek fırına, çelikhaneye, sürekli dökümlere, sıcak ve soğuk haddehanelere, kalay ve krom kaplama hattına, galvanizleme hattına, yatırım, danışmanlık, mühendislik, projelendirme açısından önemli bir zenginlik ve birikime sahiptir. Erdemir Türkiye’deki ortalama performansın çok üzerine çıkmış bir kurum niteliği taşımaktadır. Kamuya yük olmadığı gibi, küresel düzeyde rekabet ederek ayakta kalmayı başarabilecek niteliğe de sahiptir. Yarattığı gelirin önemli bir kısmını kuruluş sözleşmesi gereği yeniden yatırıma dönüştürmek zorunda olduğundan dolayı işsizliğin yaygın olduğu ülkemiz için vazgeçilmez bir konumu bulunmaktadır.

“Erdemir’i Satmazsak Her Üç Yılda Bir Erdemir’i Kurmak Mümkündü”

Kamu işletmeciliğinin çöktüğü bir ortamda bile Erdemir büyük bir gelişme içindeydi. En büyük 500 kuruluş içinde Erdemir kârda; üstelik “özel sektör” kategorisindeki kârda birinci gelmekteydi. 2005 yılı itibarıyla Erdemir’in yatırımları 493 milyon dolar, İsdemir’in 610 milyon dolar, toplam

olarak da 1 milyar 103 milyon dolardı. Önümüzdeki yıllara ilişkin planlanan yatırım hedefleriyle Erdemir, Avrupa'nın önde gelen kuruluşları arasında yer alacaktır. 2009'a kadar tamamlanacak toplam 38 proje için takriben 2 milyar dolar harcanması öngörülmüştü. Yani o zamanki takribi satış bedeli kadar. Oysa Erdemir'in yalnızca kuruluş değeri 12 milyar dolar civarındadır. Erdemir'in 2004 yılında elde ettiği net kâr, satış rakamının neredeyse 3'te 1'i oranındadır. Yani Erdemir'i satmazsak, oradan elde edilen gelirle her üç yılda bir Erdemir kurmak mümkündür. Erdemir; her 3 yılda bir, satılmasıyla elde edilecek geliri zaten hazineye kazandırmaktadır. Odamız, özelleştirmeler konusunda, 'yerliye mi gitsin-yabancıya mı' vb. aldatıcı yaklaşımları ve hatta 'ucuza gitti-gitmesin' tartışmalarının da ötesinde, ülkemiz çıkarlarını dikkate alınarak tutum belirlemektedir. Uluslararası para ve finans kuruluşları ile DTÖ ve AB'ye verilen taahhütler sonucu böylesine verimli ve stratejik bir kuruluşun satılması hiçbir açıdan akılcı değildir. Erdemir ile birlikte ülkenin sanayisi, savunması, üretim kültürü, kısaca ülkenin geçmişi ve geleceği satışa çıkarılmıştır. Bu nedenle Odamız Erdemir'in satışına yönelik ciddi bir hukuki mücadele de sürdürmektedir. İdare Hukuku temel ilkelerine göre, her idari işlemde "Kamu Yararı"nın bulunması vazgeçilmez bir koşuldur. Oysa Erdemir'in özelleştirmesinde kamu yararı bulunmamakta hatta kamu zarara uğratılmaktadır. Kamu yararından yoksun olan bir özelleştirme, özelleştirme sürecinde tesis edilen bütün idari işlemlerin de kamu yararına aykırılığını beraberinde getirmektedir."

"Erdemir Fiilen Özel Sektör Tekeline Dönüştürüldü"

Türkiye'deki özelleştirme uygulamalarının 4046 sayılı Yasa kapsamında yürütüldüğünü, Yasa'nın amacının; "ekonomide verimlilik artışı" ve "kamu giderlerinde azalma sağlamak" olarak ortaya konulduğunu anımsatan Koramaz; Erdemir'deki kamu payının özelleştirilmesi işleminin bu amaca uygun olmadığını kaydetti. Erdemir'deki mevcut kamu payının ne ekonomideki verimlilik artışını olumsuz açıdan etkilediğine ne de kamu gideri yaratmadığına dikkat çeken Koramaz; Erdemir'in mevcut haliyle kamuya kaynak aktardığının altını çizdi. "Aksine bu özelleştirme yeni kamu giderlerinin ortaya çıkmasına neden olmaktadır" diyen Koramaz; Erdemir özelleştirmesinin Anayasa'ya aykırılığı konusuna dikkat çekerek, şöyle konuştu: "Erdemir'deki kamu payının özelleştirilmesi Anayasa'nın 167. maddesine de aykırıdır. Bu madde, piyasalarda tekelleşme ve kartelleşmenin

olamayacağı, bunu önlemenin de devletin görevi olduğuna hükmetmektedir. Kamu payının özelleştirilerek ortadan kaldırılmasıyla Erdemir, fiilen özel sektör 'Tekel'i haline dönüştürülmüştür. Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları T. AŞ sermayesindeki kamu payının özelleştirilmesine ilişkin tesis edilen işlemlerin iptali istemiyle açmış olduğumuz davalarda, Rekabet Kurulu'nun devire izin kararının önce yürütmesi durdurulmuş, daha sonra da iptaline karar verilmiştir. Bunun üzerine Rekabet Kurulu'nca yeni bir devir işlemine izin kararı alınmış olup, söz konusu izin kararına karşı da Odamızca dava açılmıştır. Yürütmeyi durdurma kararının gerekçesi Rekabet Kurulu'nun Erdemir'in devrine izin verdiği Kararını 7 kişiyle alması gerekirken, Yasa'ya aykırı olarak 8 kişi toplanarak almasıdır. Yürütmeyi durdurma kararına karşı yapılan itiraz Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu'nca da reddedilmiştir. Erdemir'in devrinin hukuka aykırılığı, Rekabet Kurulu'nun izin Kararı'ndan sonra, Özelleştirme Yüksek Kurulu'nun satışa onay Kararı'nın da yürütmesinin durdurulmasıyla bir kez daha tespit edilmiştir. Kamuya ait tüm değerlerin önü alınamaz bir istekle özelleştirilmelerinde yürütülen işlemlerde böylesine önemli hataların yapılması; özelleştirmelerdeki aceleciliği ve dolayısıyla kamu yararına uygunluk değerlendirmesinin yeterince yapılmadığını açıkça ortaya koymaktadır. Bunun üzerine Rekabet Kurulu'nca yeni bir devir işlemine izin kararı alınmış olup, söz konusu izin kararına karşı da Odamızca dava açılmıştır. Davalar halen devam etmektedir. Erdemir özelleştirmesine ilişkin kamu yararını gözeten hukuk mücadelemiz sürecektir."

AB Türkiye'nin Çelik Üretimine Kısıtlamalar Getirecek

Türkiye gibi geri kalmış ve gelişmekte olan ülkelere kamu işletmeciliğinin tasfiye edilmesini ve ulusal ekonominin korunmamasını dayatan metropol ülkelerin, kendi ülkelerinin sanayi sektörlerine kısıncılıkla sahip çıktığını belirten Koramaz; Japonya, Rusya ve G. Kore'den yapılan ithalatlar nedeniyle Kuzey Amerika'da çelik fiyatları düştüğünde, ABD'nin 5 Mart 2002 tarihinde 10 çelik ürünü ithalatında gümrük vergilerini yüzde 8'den yüzde 30'a yükselttiğini anımsattı. Avrupa Birliği'nin de aynı şekilde çelik sanayisini korumak amacıyla 28 Mart 2002 tarihi itibarıyla 15 demir çelik ürünü ithalatında Genel Tarife Kotası uygulamasına geçtiğini kaydetti. "Gümrük Birliği anlaşmasına rağmen Türkiye'nin de bu uygulama kapsamında tutulması sektörün ve ülkemizin aleyhine bir diğer hususu oluşturmaktadır" diyerek, 2002'de ABD'li bir

firmanın Erdemir'e teknoloji satışının, ABD'nin çelikte gümrük vergisinin artırılması uygulamasıyla çelişeceği gerekçesiyle özel olarak engellendiğini dile getiren Emin Koramaz; "Pek olası görünmemekle birlikte, Türkiye'nin AB'ye girmesi durumunda, çelik üretimine bazı kısıtlamalar getirileceği ve dışa bağımlılığın geliştirileceği de açıktır. AB bünyesinde çelik üretim fazlalığı söz konusudur. AB sürecinde Birlik içinde çelik üretim dengesinin kurulması için ülkemizdeki çelik üretiminin azaltılması yönünde Birliğin bazı kısıtlamalar getirmesinin işaretleri mevcuttur. Devam etmekte olan Türkiye demir ve çelik sanayinin AB'ye uyum çalışmalarında da özellikle sıcak haddeleme kapasitesine ve devlet teşviklerine kısıtlamalar getirilmektedir" şeklinde konuştu.

Yeni Anayasa İle Özelleştirme Uygulamaları Anayasal Statüye Kavuşturuluyor

Böylesi bir konjonktürün tüm alanlarda olduğu gibi demir çelik sektöründe de stratejik planlamayı zorunlu kıldığını söyleyen Koramaz, bu stratejide yerli yatırımcının özendirilmesi ve korunması gerektiğini vurguladı. Türkiye'nin bu alandaki stratejisinin, ülkenin gereksinimi olan demir çeliğin kalite, miktar ve çeşitlilik olarak ülke tesislerinde üretilmesi, üretim için gerekli tesislerin çağın teknolojileri kullanılarak kurulması, mevcut tesislerin rekabet gücünü artırmak için sürekli modernize edilmesi, tesislerin gereksinimi olan başta demir cevheri ve kömürün öncelikle yerli kaynaklardan karşılanması üzerine kurulması gerekliliğinin önemine değindi. Koramaz; konuşmasının sonunda yeni bir Anayasa hazırlanması çalışmalarına da değinerek; "Ülkemiz geleceğini planlama yetilerini yeniden kazanmalı tüm ulusal kaynaklarımız kalkınma amaçlı seferber edilmelidir. Devletin ekonomide yönlendiriciliği artırılmalıdır. Özelleştirme saplantısından vazgeçilmelidir. Bildiğiniz gibi seçimlerin ardından Türkiye sözde sivil Anayasa adı altında 'yeni bir anayasa'nın hazırlanması tartışmalarının içine girmiştir. Bu süreçte yeni Anayasa hazırlık çalışmaları tamamen kapalı kapılar ardında sürdürülmüş, emek ve meslek örgütlerinin talep ve istemlerine hazırlanan taslakta neredeyse hiç yer verilmemiştir. Ülkenin geleceğini ilgilendiren yasal düzenlemeler tek bir partinin inisiyatifinde kapalı kapılar arkasında yürütülerek ve meclis çatısı altına hapsedilerek sonuçlandırılmaya çalışılmaktadır. Hazırlanan anayasa taslağı, tüm yenilikçi iddialarına rağmen, eskinin devamından ibarettir. Şu ana kadar

yapılan özelleştirmelerin ülke sanayisi, tarımı, ormanları, madenciliği ve toplumsal dokudaki tahribatları gözler önündeysen, bu Anayasa ile özelleştirme uygulamaları tamamen anayasal statüye kavuşturulmaktadır. Anayasada kamu yararı kavramı daraltılarak tamamen piyasacı bir yaklaşım sergilenmekte, piyasanın geliştirilmesi için devlete özel görevler yüklenmekte, ülkemiz halkı ve çalışanları yok sayılmaktadır. Halkımızın ülke olanaklarından adil bir şekilde yararlanmasını sağlayacak sosyal politikalara yer verilmemektedir. Laikliğin; çağdaş bir toplumsal düzenin vazgeçilmez unsuru olduğu göz ardı edilmektedir. Türkiye halkı ya 12 Eylül'den bu yana adeta bir karabasan gibi üzerine çöreklenen neo-liberal ekonomik politikalara ve Türk-İslam sentezi anlayışına dayalı muhafazakâr politikalara teslim olmaya devam edecek ya da özgür, demokratik ve eşitlikçi bir Türkiye'den yana taraf olarak umut dolu, aydınlık yarınlara adım atacaktır. Bizler özgürlüklerden, demokrasiden, barış içerisinde bir arada yaşamaktan yana emek ve meslek örgütleri olarak, geleceğimizin gasp edilmesine seyirci kalmayacağız" dedi.

Genel Maden İşçileri Sendikası Başkanı Ramazan Denizer: "ŞU AN YERALTINDA KAZILMAYA HAZIR KÖMÜRÜN SADECE YÜZDE 38'İNİ ALABİLİYORUZ"

Kongre açılışında yaptığı konuşmasında hızla gelişen teknoloji sayesinde dünyadaki tüm ilişkilerde hızlı bir değişim yaşandığının, başta ekonomik ilişkiler olmak üzere uluslararası ilişkilerdeki değişimin bu yeni sürece damgasını vurduğunun altını çizen Denizer; Türkiye'ye komşu ülkelerin, bölge ülkelerin yeni oluşumlar kurmaya çalışırken, şirketlerin çoktan iç içe geçtiğine ve uluslararası nitelik kazandıklarına dikkat çekti. Bu ilişki sürecinde güçlü olanların kazanımlarını en üst seviyeye çıkarmaya çalışırken, güçsüz olanların mevcudu korumanın ve ortak çıkarları tespit ederek sağlıklı ilişki kurmanın yollarını aradıklarını, Türkiye'nin ise bu süreci istediği gibi yönlendiremediğini kaydeden Denizer; kamu ve özel sektör şirketlerinin kurduğu uluslararası ilişkilere bakıldığında Türkiye'deki şirketlerin ya tamamen ele geçirildiğini ya da etkinliklerinin kırıldığını ve pazar hakimiyetlerinin azaldığının görüldüğünü dile getirerek, uygulanan ekonomi politikalarını eleştirdi. Fransa ve ABD'de, marka olmuş şirketlerin Türkiye'nin tersine yabancılaşmalarına izin verilmediğine dikkat çeken

Denizer şöyle konuştu: “Fransa’da, ABD’de bile ulusal nitelik kazanmış, marka olmuş şirketlerin, ekonomik değerlendirmelerin ötesinde bakılarak korunduğunu, bu şirketlerin yabancılaşmasına izin verilmediğini görüyoruz. Türkiye’de bu bakış açısını ilk kez Erdemir ve Tüpraş’ta yakaladık. 1990 sonrası gelişen süreçte dayatılan ekonomik politikaların sıkıntısını çeken illerin başında Zonguldak geliyor. Burada Kardemir’in kapatılmasına karşı, Zonguldak’ta maden ocaklarının kapatılmasına karşı, Ereğli’de Erdemir’in özelleştirilmesine karşı birlikte mücadele verdik. Bugün geldiğimiz noktada Türkiye’nin en değerli şirketlerinin yabancılaştırılması girişimlerine karşı çözüm yolları arıyoruz. Bu sürece nasıl geldiğini en iyi bizler biliyoruz; Zonguldak, Karabük, Bartın halkı biliyor. Evet, bizim üretmemizi istemeyenler ve ülkemizi pazara dönüştürmek isteyenler başarılı oldular ve bugün dış ticaret açığımız 60 milyar dolarlara tırmanarak rekor kırıyor. Biz, 170 yıllık üretim kültürüne sahip Türkiye Taşkömürü Kurumu çalışanları olarak, yeraltında hazır bulunan ve ülkemizin ihtiyacı olan taşkömürünü çıkartamıyoruz. TTK, 5 milyon ton yıllık üretim kapasitesine sahip; ama yaklaşık 1.5 milyon ton üretiyor ve doğal olarak zararına çalışıyor. Çünkü öncelikle işçi açıklarını kapatamıyor ve acil yatırımları yapamıyoruz. Şu an yeraltında kazılmaya hazır kömürün sadece yüzde 38’ini alabiliyoruz. Çünkü yeterli işçi yok. İşçi alımı için görüşmelerimizi sürdürüyoruz. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Sayın Hilmi Güler’i ziyaret ederek bilgi verdik.”

“Havzamızda 1.3 Milyar Ton Kömür Yeraltında Bekliyor”

“Bugün hem TTK’nın hem de Türkiye’nin her zamankinden daha fazla üretime ihtiyacı var” diyen Denizer, koklaşabilir taşkömürünün sadece Zonguldak bölgesinde bulunduğu için Kardemir ve Erdemir’in bu bölgede kurulduğunu, fakat bu iki fabrikaya kömür veremediklerini belirterek; bu durumun nedenini şöyle açıkladı: “İki fabrikanın ihtiyacı yıllık yaklaşık 4 milyon ton civarında; ama biz geçen yıl sadece 331 bin ton verebildik. Dünyada kömür fiyatları yeniden yükselişe geçiyor. Biz, kömürü üretmek için Sendika ve maden işçisi olarak her türlü fedakarlığı yapmaya hazırız ve yapıyoruz da. Biz, demir-çelik sektörü için, sanayi için üretmek istiyoruz. Biz, üretimi ve verimliliği artırmak, maliyeti azaltmak için elimizden geleni yapıyoruz. Biz, yılda 1.7 milyar doların dışarıya gitmesini istemiyoruz. Özel sektör, riskli ve kâr marjı düşük olduğu için yeraltı maden

işletmeciliğine girmiyor. TTK, 4 büyük sahada ihale açtı. Özel sektör girdi; ama bir kısmı vazgeçti, bir kısmı da 4-5 yıldır gerekli yatırımları yapmadı. TTK küçültüldü; ama özel sektör bu boşluğu dolduramadı. Havzamızda 1.3 milyar ton kömür, yeraltında bekliyor; ama biz ithalat yapıyoruz. Demir-çelik sektörümüzün güvencesi ve enerjideki dışa bağımlılığımızın azaltılması için üretmekten başka şansımız yok. Biz, üretmeye hazırız.”

Demir Çelik Üreticileri Derneği Genel Sekreteri Veyssel Yayan: “DEVLET BU İŞLERDEN ÇEKİLECEK”

Bu Kongreyi, 2001 yılında ilk başladığı dönemde geçici bir çalışma olarak gördüklerini, uzun vadeye yayılamayacağını düşündüklerini ifade eden Veyssel Yayan; bu Kongrenin kurumsallaşmasının kendilerini yanılttığını belirterek, Türk demir-çelik sektörüne gelecekle ilgili çalışmalarında çok ciddi yön gösterdiğini; bu Kongrede oluşan, ortaya çıkan görüşlerin daha sonra uygulama imkânı bulduğunu ve ciddi bir katma değer yarattığını gördüklerini, bu nedenle Kongreyi çok önemsediklerini söyledi. Konuşmasında uluslararası demir çelik şirketlerinin birleşmelerinden, bu birleşmelerin sonuçlarından ve üretim bazında ülkelerin nasıl etkilendiklerinden rakamlarla örnekler veren Yayan, Erdemir özelleştirmesine de değindi. Dernek olarak kendilerinin özelleştirmelere karşı olmalarının söz konusu olmadığını, özelleştirmenin tarzından endişeleri olduğunu söyleyen Yayan, 2001 yılında Erdemir’de yapılan bir toplantıda zamanın Kardemir Yönetim Kurulu Başkanı’nın (Osman Kılavuz) batık bankalara 40 milyar dolar akıtan devletin Kardemir’i kurtarmak için 200 milyon doları vermektan kaçınmasını eleştirdiğini, kendilerinin ise buna karşı olduklarını, bu durumun Türkiye’yi Dünya Bankası ve IMF karşısında zor duruma düşürdüğünü kaydederek; “2001 yılında Erdemir’deki bir görüşmemizde; rahmetli Hamit Tartay’ı iyi hatırlarsınız, çoğunuzun tanıdığı, sevdiği bir insan; o da vardı, özelleştirme söz konusu olmuştu. Hatta Kardemir Yönetim Kurulu Başkanı, ‘Yahu Türkiye, bankalar sistemine 40 milyar dolar veriyor, Kardemir’in de önüne 200 milyon dolar atsın, ne var bunda?!’ falan gibi, ‘Eğer biz bağımsızlık istiyorsak Kardemir’e de 200 milyon atılmalı’ demişti. Biz de demiştik ki, ‘Oraya 200 milyon dolar, buraya 500 milyon dolar; olmuyor bu şekilde. Devlet, bu işlerden çekilecek, kimsenin önüne hiçbir şey atmayacak; vergisini toplayacak. Ancak o şekilde IMF’in, Dünya Bankası’nın önünde zor durumlara düşmekten kurtuluruz” dedi.

Karabük Üniversitesi ve Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Bektaş Açıkgöz: “STRATEJİK ÇIKARLARIMIZA HER ZAMANKİNDEN DAHA FAZLA SAHİP ÇIKMAK ZORUNDAYIZ”

Kongre açılışında konuşan Prof. Dr. Açıkgöz, Mayıs ayında Zonguldak Karaelmas Üniversitesi'nden ayrılarak tüzel kişiliğe kavuşan Karabük Üniversitesi'nin Karabük açısından taşıdığı önemden bahsederek, önemli bir kongre turizmi potansiyeli bulunan Karabük ve Safranbolu kentlerinin bu potansiyellerinin iyi kullanılması gerektiği üzerinde durdu. Küreselleşme çağında ulusal çıkarlara sahip çıkılması çağrısı yapan Prof. Dr. Açıkgöz şöyle konuştu: “Her ne kadar küreselleşme denilse de küreselleşmenin yanında, yine ifade edildiği gibi, gelişmiş ülkelerin çok rahatlıkla stratejik planlarını yaptıkları, stratejik çıkarlarını kollamak için tüm dünya düzenini yıkabilecek adımlar attıklarını hepimiz biliyoruz. O nedenle, stratejik çıkarlarımıza, ulusal çıkarlarımıza her zamankinden daha fazla sahip çıkmak zorundayız.”

Karabük Belediye Başkanı Hüseyin Erer: “KARABÜK'TE YATIRIMCIYA ENGEL YOK, TEŞVİK VAR”

Karabük Belediye Başkanı Hüseyin Erer, konuşmasında yatırımcılara Karabük kentinde yatırım yapmaları çağrısında bulunarak, burada bürokratik engel yerine yerel yönetim desteği sunulduğunu dile getirerek, Karabük'te yatırımcıya engel bulunmadığını, tersine teşvik edildiğini bildirdi. “Gelin, ağır sanayinin başkenti Karabük'te yatırım yapınız. Çünkü yatırımcılar, Karabük'te bürokratik engel yerine yerel yönetim desteği ve güler yüzle karşılanmaktadır. Karabük'te yatırımcıya engel yok, teşvik

var” diyen Hüseyin Erer, Karabük'te yatırımcılara sunulan fırsatlardan bahsederek; “Kalkınmada birinci derecede öncelikli yöre teşviklerinin yanı sıra yatırımcılara, Karabük Organize Sanayi Bölgesi'nde altyapısı tamamlanmış ücretsiz arsa tahsis edilmekte, KOBİ'lere finansal destek ve yardım olanakları sunulmaktadır. Karabük'te yerli iletişim ve enerji altyapısının yanı sıra tarihi, doğal ve kültürel zenginliğe sahip turizm olanakları mevcuttur” şeklinde konuştu.

Karabük Valisi Can Direkçi: “REKABET GÜCÜNÜN HANGİ KOŞULLARDA GERÇEKLEŞECEĞİ YANITLANMASI GEREKEN BİR SORU”

Karabük Valisi Can Direkçi de Kongre açılışında yaptığı konuşmasında Karabük kentinin demir çelik sanayisi üzerindeki önemi üzerinde durarak, Karabük'ü önemli bir kongre kenti yapma konusundaki çalışmalarından bahsetti. Çelik sanayisinin dünyadaki gelişiminin iyi irdelenmesi gerektiğini belirten Vali Direkçi, uluslararası çelik şirketlerinin hızlı büyümeleri karşısında izlenecek rekabet politikalarının ne şekilde oluşturulacağını iyi belirlenmesi gerektiği uyarısında bulunarak; “Çelik endüstrisinin hızlı gelişiminin, global çelik şirketlerinin gün geçtikçe daha da büyümesi karşısında rekabet gücünün hangi koşullarda ve nasıl gerçekleşeceği sorusu, yanıtlanması gereken bir sorudur diye düşünüyorum. Öte yandan verimlilik açısından Türkiye'deki çelik üretim prosesleri ile dünya üretim proseslerini karşılaştırmak gerektiğine inanıyorum. Örneğin, Avrupa Birliği ülkeleri, eski Doğu Bloğu ülkeleri, Çin ve Japonya, üretim ağırlığını daha çok entegre tesisler üzerinde yoğunlaştırmışken, Türkiye'de tercihin neden ark ocaklarından tarafa kullanıldığının analiz edilmesi gerektiğini düşünüyorum” dedi.

TÜRK ÇELİK SEKTÖRÜNDE MEVCUT DURUM VE GELECEĞE İLİŞKİN BEKLENTİLER

Kongrenin birinci günü yapılan oturumların yanı sıra “Türk Çelik Sektöründe Mevcut Durum ve Geleceğe İlişkin Beklentiler” konu başlığı altında bir de panel düzenlendi. Oturum Başkanlığını Demir Çelik Üreticileri Derneği

Genel Sekreteri Veysel Yayan'ın yaptığı panele; Devlet Planlama Teşkilatı Demir Çelik Sorumlusu Akif Koca, MMO Yönetim Kurulu Sayman Üyesi Ahmet Eniş, Ekinciler AŞ Genel Müdürü Çetin Kaya, Erdemir AŞ adına Mücteba Bekcan, Asil Çelik İcra Komitesi Üyesi Necdet Utkanlar, Paslanmaz Çelik Derneği Başkanı Ufuk Leflef panelist olarak katıldılar. Panelde; sektörün genel bir değerlendirmesi yapılarak, çelik sektörünün Türkiye’de ve dünyadaki gelişimi ele alındı.

Devlet Planlama Teşkilatı Demir Çelik Sorumlusu Akif Koca: “AMERİKA’DA YAŞANAN MORTGAGE KRİZİ ÖTELENMİŞ BİR SORUN OLARAK DURUYOR”

Türk demir çelik sanayisi, 1980 sonrasında yakaladığı ivmeyle, 2006 yılına gelindiğinde dünya demir çelik sanayisi içerisinde 11. büyük üretici konumunda. Fakat dünyadaki ilk 80 firma sıralamasına baktığımızda, bu sıralamada sadece Erdemir’i, o da 57. sırada görüyoruz. Yani Türk demir çelik firmaları, rakipleriyle karşılaştırdığı zaman göreceli olarak düşük kapasiteye sahip. Tabii, sektörde son 2-3 yıldır yüksek bir kârlılık söz konusu, bununla beraber gelen bir sermaye birikimi var ve Türk demir çelik firmaları da bu sermaye birikimini yeni yatırımlara dönüştürme eğilimindedir şu anda. Ama özellikle uzun ürün piyasasında, iç ve dış pazardaki gelişmelerden bağımsız olarak oluşturulabilecek ilave kapasitelerin sektörü önümüzdeki dönemde sıkıntıya sokabileceği endişesi de var. Çünkü aynı zamanda bütün firmaların kapasite artışına gitmesi, ileride talebin azalması durumunda bir fazla kapasitenin oluşması

sonucunu doğurabilir. Özellikle dış piyasalarda en son yaşadığımız, Amerika’da yaşanan mortgage krizi, etkileri tam olarak görülmesi bile ötelenmiş bir sorun olarak duruyor. Türk demir çelik üreticilerinin uzun ürün üretiminin yaklaşık yarısını yurt dışı pazarlara ihraç ettiği düşünüldüğünde, yurt dışı pazarlarda olabilecek olumsuz gelişmelerin üreticilerimizi doğrudan etkilemesi kaçınılmaz. Dünya demir çelik sanayisindeki bütünleşme eğiliminin uzun vadede Türk demir çelik sanayisini de etkilemesi kaçınılmaz görünüyor. Bu etkiyi görmek için küresel ekonomideki veya girdi piyasalarındaki olumsuz gelişmeleri beklememek gerekir diye düşünüyorum.

Paslanmaz Çelik Derneği Başkanı Ufuk Leflef: “BU KONU ÇOK HASSAS DENGELERİ BERABERİNDE GETİRECEK”

Bu sektörde yatırım maliyetlerinin çok yüksek olması ve kesinlikle kuruluş ve üretim know-how’larına ihtiyaç duyulması, konuyu çok daha ciddi boyutlara taşımaktadır. 37 yıllık paslanmaz çelik sektöründeki birikimlerim, bu konuda girişim için güçlü Türk sanayi kuruluşları ile ileri

teknoloji kullanarak üretim yapan bir Avrupalı üreticinin el ele vermesini öngörüyor. Kısa bir deyişle; 500 bin ton kapasiteli bir entegre paslanmaz çelik tesisinin maliyeti, know-how bedelleriyle birlikte takriben 4 milyar euro civarındadır. Dünya üretiminin takriben yüzde 1,8'i için yapılması gereken bu 4 milyar avroluk yatırım, sonuçlarının ve sorumluluğunun, know-how verecek olan firmayla birlikte taşınması gerekir. Bu konu çok hassas dengeleri beraberinde getirecektir. Yarı entegre olarak adlandırdığımız, 500 bin ton kapasiteli soğuk hadde re-rolling tesislerinin sıcak haddeyi alıp yalnız soğuk haddeleyerek tüketiciye, kullanıcıya, sanayiciye vermek re-rolling sistemidir, 1,5-2 milyar avro maliyeti vardır. Bugün Güney Kore firması Daiyang'ın her yıl 25 bin tonluk yatırımı ve 4 yıl içinde 100 bin tona çıkacak olan bu tesisleri, hem kendisinin eski tesisleri olması dolayısıyla, hem de ana ham maddeyi bugüne kadar temin ettiği gerek kendi ülkesindeki Hosco, gerekse diğer Avrupalı üreticilerden; hatta Krupp'tan da alır, Arcelor'dan da alır; alması dolayısıyla o avantajını kullanmak istiyor ve böylece Türkiye'yi kullanarak Avrupa pazarına girmek istiyor. Hedef bu! Bence bunu bir Türk firmasının girişimiyle birlikte yapsalardı daha yararlı olurdu. Bu benim kendi fikrim. Uluslararası nitelikte olması gereken bu tesislerde üretilen malların bir bölümü know-how veren firmanın gözetiminde ve kesinlikle ihracata dönük olmalıdır. Ben, 37 yıldan beri bu tesislerin gelişmesini Almanya'da, bütün Avrupa'da ve dünyada takip ediyorum. Muhakkak ve muhakkak ihracata dönük olmalı. Know-how veren firmanın bütün dünyada pazarı var. Biz, kendi başımıza bunu yapıp o pazara giremeyiz. O know-how veren firmayla birlikte gireceğiz ve onların avantajlarını bölüşeceğiz. En güzel yatırım budur.

Ekinciler AŞ Genel Müdürü Çetin Kaya: “ÜRETTİĞİMİZ KADAR İTHALAT YAPIYORUZ”

Türkiye, 2006 yılı itibarıyla 23,3 milyon ham çelik üretti. 2007 yılındaki beklenti, yüzde 12'lik bir artışla 26 milyon tonlara çıkmasıdır. 2006 yılında uzun ürünlerin toplam üretimimizin yüzde 85'ini, yassı ürünlerin yüzde 13'ünü, alaşımlı çeliklerin ise yüzde 2'sini oluşturduğunu görmekteyiz. Özellikle yassı ürünlerde üretim 3,9 milyon ton, toplam tüketim 9,8 milyon ton. Ürettiğimiz kadar ithalat yapıyoruz ve entegre tesislerimiz içerisinde

sadece Ereğli Demir Çelik Fabrikası yassı ürün üretiyor. Uzun ürünler açısından baktığımızda; üretim 18,7 milyon ton, tüketim 9,9 milyon ton. Yaklaşık yarısı kadar ihracat yapmak istiyoruz. Özellikle uzun ürünlerin üretimi ark ocaklı tesisler tarafından yapılmaktadır. Ekinciler Grubu da yine ark ocaklı tesislere sahip olan ve 2006 yılı itibarıyla Türkiye'deki ark ocaklı tesisler içerisindeki ham çelik üretiminin yüzde 5'ini karşılayan bir tesistir. İskenderun Demir Çelik Fabrikası'nın bölgede 2,4 milyon tondan 6 milyon tona çıkan çeşitli yatırımları var. Kesinleşmiş olan, açıklanan yatırımlarla beraber, yeni ham çelik kapasitesinin 8 milyon ton, yeni haddeleme kapasitesinin de yassı ve slabda 10,8, uzun ve kütükte ise 2 milyon ton artışı beklenmektedir. Özellikle uzun dönemde kütük üretiminin büyük bir çoğunluğunun yerini slab üretimine bırakacağını tespit ettik. 2012 yılına gelindiğinde Türkiye'nin haddeleme kapasitesinin 9 milyon ton artışla 48 milyon tonlara çıkması beklenirken, ülkede yaşanan kapasite dönüşümleri de uzun ürün-yassı ürün dengesizliğini hafifletici koruma getirecektir beklentisi içindeyiz. Ayrıca sadece haddeleme olarak faaliyet gösteren birçok tesisin, kendi ark ocaklı tesislerini kurarak ark ocaklı haddeleme kapasitelerini artırmalarıyla sadece uzun ürüne yönelik haddeleme olarak faaliyet gösteren tesis kapasitesinin de aynı oranda azalma göstererek, bunun yerine yeni, sıcak yassı şerit ve benzeri haddehanelerin kurulmasını bekliyoruz. Çelik ticareti açısından Türkiye'yi değerlendirdiğimiz zaman; ilginç bir ülke; 12 milyon ton ihracatımız, 11,5 milyon ton da ithalatımız var. Dünyada 11'inci sıradayız; 11 milyon ton ithalat yapıyoruz, 12 milyon ton ihracat yapıyoruz. İhracatın yüzde 75'ini uzun ürünler, ithalatın yüzde 64'ünü yassı ürünler içermektedir.

Erdemir AŞ'den Mücteba Bekcan: “TÜRKİYE HEM ANA İTHALATÇILAR HEM DE ANA İHRACATÇILAR ARASINDA”

Dünya ham çelik üretiminde önemli gelişmeler var. İşte bu önemli gelişmeleri Çin'e borçluyuz. Burada kısaca bir şeyi dikkatinizi çekmek istiyorum: Dünya ham çelik üretiminin geneline bakıldığı zaman üç tane temel teknolojiyle üretim gerçekleştiriliyor. Bir tanesi; konvertörlerde, entegre tesislerde, elektrik ark ocaklarında ve çok eski bir teknoloji olan open-art. Bu bir zamanlar Karabük'te

vardı; ama Karabük de artık bunu terk etti. Dünya çelik üretiminin konvertörlerde ve elektrik ark ocaklarında üretim oranlarına baktığımız zaman genelde göze çarpan husus şudur: Türkiye’de yüzde 29,2 konvertörlerde, yani entegre tesislerde üretim; geri kalan yaklaşık yüzde 71’i elektrik ark ocaklarında. Bu, ülkelere göre çok büyük farklılıklar gösteriyor. Örneğin, Avrupa Birliği’nde yüzde 60 oranında entegre tesislerde üretim yapılıyor. Çin’de yüzde 87 oranında, Güney Kore’de yüzde 54,3; dünya genelinde yüzde 65,5-66 oranında entegre tesislerde, yüzde 32 oranında elektrik ark ocaklı tesislerde, geri kalanı da open-art tesislerinde yapılıyor. Buradan Türkiye’deki çelik sektörünün yapısı hakkında bir fikre varmanın mümkün olduğunu düşünüyorum. Dünya çelik ticaretine baktığımızda; Türkiye, hem ana ithalatçılar arasında, hem de ana ihracatçılar arasında. Uzunlarda ihracatçı, yassıda da ithalatçı pozisyonunda.

Asil Çelik İcra Komitesi Üyesi Necdet Utkanlar: “TÜRKİYE İTHALAT ÜZERİNE DAYALI BİR ANA SANAYİ KURULUŞU HALİNE GELDİ”

Bakıyorsunuz, bir numaralı ihracat yapan sektör otomotiv sektörü, doğru. Peki, bir numaralı ithalat yapan kim; o da otomotiv sektörü. Otomotiv sektörü işin kolayını buldu. Milyonlarca araç üretiyoruz; ama otomotiv sektörü bugün kendi yan sanayisini çalıştırmıyor. Otomotiv sektörü bugün ya yarı mamulünü, ya bitmiş parçasını aynen ithal ediyor ve Türkiye’de yarattığı katma değer de sadece ve sadece işçiliktir, başka birşey değildir. Her zaman bir araya geldiğimizde tartıştığımız bir konudur bu. Her üretilen, ihraç edilen araçtan Türkiye’nin kazandığı para öyle düşünülüyor gibi çok değil, cüzi paralardır. Türkiye, sonuç itibarıyla sadece montaj hatlarını çalıştıran ve ithalat üzerine dayalı bir ana sanayi kuruluşu haline geldi ve bütün ana sanayiler de geliyorlar. Renault tekrar yatırım yapıyor, Karacabey bölgesinde başka yatırımlar var ve bu aradaki ham maddenin ithalatıdır. Peki, bu ham madde niye ithal edildi; bunu da bizim yan sanayimiz ithal etti. İthal eder tabii; döviz kurunun bu kadar düşük olduğu dönemde, Türk parası verip alacağınıza, dolar verip almayı herkes tercih eder. Böyle düşük bir döviz kuruyla gittiğiniz sürece bu ithalat da bu denli artacaktır ve ithalatın bu denli artmasının nedenini sadece teknik nedenlerde aramak da yanlış;

biraz da dönüp uygulanan makro ekonomik politikalara bakmak gerekir. Veysel Bey (Yayan) ile beraber, Kürşat Tüzmen Bey başta olmak üzere birçok Bakanı ziyaret edeceğiz. Bunların altındaki nedenler bunlar; kalkıp da başka türlü nedenler, sadece teknik nedenler aramanın manası yok! Enerji olmuş 9 sent, dolar olmuş 1,17. Eh, gelin de ithalat yapmayın şimdi burada; gelin de üretim yapın, global pazarda rekabet edin şimdi?! Bakınız, ithalat-ihracat karşılaştırması; biz, ihracat da yapıyoruz vasıflı çelikte; ama ihracatımız ithalatımızın çok çok küçük bir oranını ancak karşılayacak düzeyde. Ne kadar ithalatçı bir ülke olduğumuzun açık bir göstergesidir bu ve bunun da mutlaka kapatılması gerekiyor. Nasıl kapatılacak bu; tabii ki üretimle kapatılacak. Biz, geçen sene Veysel Bey ile beraber Dış Ticaret Müsteşarlığı’na da gittik. Sabahleyin burada Oda Başkanı arkadaşımız çok güzel bir noktaya parmak bastı; dedi ki, “Amerika, Çin’den gelen, Hindistan’dan gelen, Rusya’dan vesaireden gelen birtakım ürünlere karşı Section 201’i devreye soktu, gümrük vergisini artırdı. Avrupa Birliği, onun ardından, Türkiye dahil herkese karşı yüzde 20’lere varan gümrük vergisi koydu.” Hani nerede kaldı Dünya Ticaret Örgütü, nerede kaldı serbest rekabet?! Eğer iğne bana batıyorsa, “Yok kardeşim, ben serbest ticaretin önüne duvarımı örerim, sen bana satamazsın. Ben sana satarım, sen kaldıracaksın duvarını oradan; ama sen bana satamazsın” diyorum. Bu ne biçim serbest ticaret?! Aynen siyasi ve askeri mütteliklikleri gibi, ticaretteki dostlukları da böyle garip.

MMO Yönetim Kurulu Sayman Üyesi Ahmet Eniş: “ULUSAL DEMİR ÇELİK STRATEJİSİNE İHTİYAÇ VAR”

Türkiye’de demir çeliği girdi olarak kullanan sanayicilerin temel özelliği tam bir ithal ikamesi sanayi şeklinde ve dış rekabete karşı korunmuş olarak gelişmeleridir. 80’li yıllarda bu sanayiler ithal ikamesi yoluyla iç pazara yönelik bir yapı içerisinde faaliyet göstermekteydiler. 84 yılında iç pazara yönelik yatırımların teşvik edilmeyeceği vurgulanmış, 5. Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda ihracata yönelik hedeflenmiştir. 1990-94 yılları arasında 6. Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda sektörün ihracatının artması hedeflenmiştir. 1980 kararlarıyla getirilen fiyat ve faiz oranlarındaki serbestlik, ihracat dışındaki pek çok alanda

kaldırılan teşvikler, para kuru politikaları ve para arzı kısıtlamaları gibi önlemler iç talebin de daralmasına neden olmuştur. Yine 1980'li yıllarda verilen teşvikler nedeniyle ortaya çarpık bir yapılanma çıkmış, böylece yassı üretimde açık, uzun üretimde fazlalık oluşmuştur. Dolayısıyla yassı üründeki ithalat, uzun üründen ihracat zorunluluğunu getirmiştir. Tüm plan dönemlerinde hedeflenen ark ocaklı tesislerin özel çelik üretimine yönlendirilmesi ve özendirilmesi de gerçekleşmemiştir. Kalkınma ve dışa bağımlılığın azaltılması için öncelikle demir cevheri ihtiyacının ülke ihtiyacından karşılanması gerektiği göz ardı edilmiş, demir cevheri arama faaliyetlerinden de vazgeçilmiştir. Türkiye, demir cevheri rezervlerini kısa bir sürede tüketebilecek bir durumdadır. Bugün, sektörün en önemli sorunlarından birisi de budur. Plansız yatırım ve teşvik politikaları sonucu ülkemizin uzun üretimi, iç tüketimin iki katına kadar ulaşmıştır. Gelişmiş demir çelik üreticisi ülkelerde toplam demir çelik üretiminde yassı oranı yüzde 60, uzun ürün oranı ise yüzde 40 civarındadır. Bir taraftan ülkenin iç tüketim açığı yassı ürün ithal edilerek karşılanırken, diğer taraftan da uzun ürün üretebilmek için hurda demir

ithal edilmektedir. Her iki durum da sektörü bir nevi dışa bağımlı hale getirmiştir. Türkiye, ithal ettiği hurda demirle dünya sıralamasında birinci sırada yer almakta ve 4.8 milyon ton Avrupa Birliği menşeli hurda alımıyla da Avrupa Birliği'nden ithalat yapan ülkeler içerisinde de birinci sırada yer almaktadır. Ülkemizin yassı ürün açığı da vardır. Şu anda piyasanın gereksinimlerini Erdemir karşılamakta. Diğer taraftan sevinerek de söylemek lazım ki, sektörün diğer temsilcilerinin de yassı ürün üretimine soğuk hadde yöntemiyle başladığını öğrenmiş bulunuyoruz. Umarız, ileri yıllarda bunu daha fazla katma değere dönüştürürler. Bunun için bir ulusal demir çelik stratejisine ihtiyaç var ve ilgili tüm tarafların katılımıyla bu stratejinin oluşturulması gerekiyor. İşte bu ulusal demir çelik stratejisinin temelleri, ülkemizin gereksinimi olan demir çeliğin kalite, miktar ve çeşitlilik olarak ülkemiz tesislerinde üretilmesi, üretim için gerekli tesislerin çağın teknolojisi kullanılarak kurulması, mevcut tesislerin rekabet gücünün artırılması için sürekli modernize edilmesi, tesislerin gereksinimi olan başta demir cevheri ve kömürün öncelikle yerli kaynaklardan karşılanması üzerine kurulmuştur.

IV. DEMİR ÇELİK KONGRESİ SONUÇ BİLDİRGESİ YAYIMLANDI

TMMOB Makina Mühendisleri Odası adına Zonguldak Şubesi yürütücülüğünde düzenlenen IV. Demir Çelik Kongresi, 1-3 Kasım 2007 tarihleri arasında Karabük Üniversitesi'nde gerçekleştirildi. Kongre, aralarında Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Karabük Üniversitesi, Demir Çelik Üreticileri Derneği, Türkiye Taşkömürü Kurumu, Karabük ve Zonguldak Valilikleri, Karabük Sanayi ve Ticaret Odası, Maden Mühendisleri Odası, Genel Maden İşçileri Sendikası'nın da bulunduğu 22 kurum, kuruluş ve üniversite tarafından desteklenmiştir.

Kongrede ülke ekonomisinin ve sanayileşmenin lokomotif sektörü, refahın ve gelişmişliğin en önemli göstergelerinden biri olarak kabul edilen demir-çelik sektöründeki sanayi kuruluşları ile akademik çevreler arasındaki işbirliğinin geliştirilmesi, tartışma platformunun oluşturulması ve gerçekleştirilen projelerin sunulmasının

sağlanması, ulusal demir-çelik sektörünün AB sürecindeki geleceğinin tartışılması ve üreticiler ile kullanıcıların beklentileri, sorunları ve çözüm yöntemlerinin irdelenmesi amaçlanmıştır.

Bu doğrultuda demir-çelik sektörümüzün dünü, bugünü, yarını; üretim teknolojileri ve uygulamaları; çevre yönetimi ve atıkların değerlendirilmesi; enerji yönetimi ve uygulamaları; aşınma-korozyon; toplam kalite yönetimi konu başlıklarına yönelik toplam 37 adet bildiri sunulmuş; Kongreyi 328 kayıtlı delege, 523 katılımcı izlemiştir. Kongre kapsamında "Türk Çelik Sektöründe Mevcut Durum ve Geleceğe İlişkin Beklentiler" konulu bir panel ve 3'ü uluslararası katılımlı olmak üzere toplam 13 oturum düzenlenmiş; sektörün sorunları katılımcılar tarafından dile getirilerek çözüm önerileri sunulmuş,

izlenmesi gereken strateji ve politikalar geliştirilmeye çalışılmıştır.

Dünya demir çelik piyasası istikrarlı olmayıp, üretici konumundaki dev uluslararası şirketlerin spekülasyonu ve yönlendirmesi ile iniş-çıkışlar göstermektedir. Diğer yandan uluslararası piyasada az sayıda şirketin egemen olacağı bir oligopolleşme eğilimi gözlenmektedir. Dünya pazarında önemli yer tutan büyük şirketlerin Türkiye'ye girişi başlamıştır. Bu durum, ileri teknoloji yoğunluğu ve yüksek katma değerli ürün üretiminde Türkiye'nin yerli oluşumlarını ve gelişimini gölgeleyebilecektir.

Geri kalmış ve gelişmekte olan ülkelere kamu işletmeciliğinin tasfiye edilmesini ve ulusal ekonominin korunmamasını dayatan metropol ülkeler, kendi ülkelerinde korumacılığa başvurmaktadır. Japonya, Rusya ve G. Kore'den yapılan ithalatlar nedeniyle Kuzey Amerika'da çelik fiyatları düşünce 2002 yılında ABD, 10 çelik ürünü ithalatında gümrük vergilerini yüzde 8'den yüzde 30'a yükseltmiş, aynı şekilde Avrupa Birliği, çelik sanayiini korumak amacıyla yine 2002'de 15 demir-çelik ürünü ithalatında Genel Tarife Kotası uygulamasına geçmiştir. Gümrük Birliği anlaşmasına rağmen; Türkiye'nin de bu uygulama kapsamında tutulması sektörün ve ülkemizin aleyhinedir. Yine 2002 yılında ABD'li bir firmanın Erdemir'e teknoloji satışı, ABD'nin çelikte gümrük vergisinin artırılması uygulamasıyla çelişeceği gerekçesiyle özel olarak engellenmiştir.

Pek olası görünmemekle birlikte, Türkiye'nin AB'ye girmesi durumunda, çelik üretimine bazı kısıtlamalar getirileceği ve dışa bağımlılığın geliştirileceği de açıktır. AB bünyesinde çelik üretim fazlalığı söz konusudur. AB sürecinde Birlik içinde çelik üretim dengesinin kurulması için ülkemizdeki çelik üretiminin azaltılması yönünde Birliğin bazı kısıtlamalar getirmesinin işaretleri mevcuttur. Devam eden, Türkiye demir çelik sanayisinin AB'ye uyum çalışmalarında da özellikle sıcak haddeleme kapasitesine ve devlet teşviklerine kısıtlamalar getirilmektedir.

tmmob
makina mühendisleri odası

IV. DEMİR-ÇELİK KONGRESİ

KASIM
01 02 03
2007
KARABÜK

DESTEKLEYEN KURULUŞLAR
(19.01.2007 Karşılığı)

• Karabük Valiliği • Karabük Belediyesi • Zonguldak Karaelmas Üniversitesi • Sefranbolu Belediyesi
• Türkiye Taş Kömürleri Kurumu • Demir-Çelik Üreticileri Derneği • Karabük Ticaret ve Sanayi Odası
• Zonguldak Ticaret ve Sanayi Odası • Karabük Hırdavatçıları Derneği

Kongre Yeri : ZKC Karabük Teknik Eğitim Fakültesi Konferans Salonu
Düzenleyen Şube : MMO Zonguldak Şube
İletişim Adresi : TMMOB Makina Mühendisleri Odası Zonguldak Şubesi
Çarşıpaşa Cad. Oyakbank İhram No: 17. Kat: 7. 87100 / ZONGULDAK
Tel. : 0372 444 8 666 - 0372 253 69 64 Fax : 0372 251 89 58
e-posta : demircilik@mimo.org.tr - zonguldak@mimo.org.tr
Web : http://demircilik.mimo.org.tr - http://zonguldak.mimo.org.tr

Türkiye ile Avrupa Kömür Çelik Topluluğu arasında yapılan Serbest Ticaret Anlaşması uyarınca Türkiye demir çelik sektörünün yeniden yapılandırılması gündemdedir. AB'ye sunulan "Ulusal Yeniden Yapılandırma Programı" bu çerçevede gündeme gelmiştir.

Türkiye'de yassı mamul ile uzun mamul üretim dengesizliği söz konusudur ve bu durum ihracatta yüksek katma değeri bulunmayan uzun mamul ihracı, yüksek katma değerli yassı çelik ve vasıflı çelikte ise ithalat bağımlılığına yol açmaktadır.

Bu yapıyla Türkiye uluslararası kriz dönemlerinde dış piyasa dalgalanmalarına direnemeyecek ve büyük kayba uğrayabilecektir. Böylesi bir konjunktür, tüm alanlarda olduğu gibi demir çelik sektöründe de stratejik planlamayı zorunlu kılmaktadır. Kongre delegasyonu, Kongre boyunca dile getirilen görüşlerden hareketle aşağıdaki saptama ve önerilerin kamuoyuna duyurulmasına karar vermiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

1. Uluslararası finans kuruluşlarının yönlendiriciliği ile ardi ardına çıkarılan yasalar ve özelleştirme uygulamaları ile sanayi tesislerimizin, kamusal varlıklarımızın, madenlerimizin elden çıkartılmasına son verilmelidir.
2. Ulusal bir demir-çelik sektöründen bahsedebilmek için "kömür ve demir cevheri madencilği ile çelik üretim ve tüketimi" bir bütün olarak düşünölmeli, bir "ulusal demir-çelik stratejisi" belirlenmelidir.
3. Belirlenecek olan "demir çelik stratejisi"nin temelleri, ölkenin gereksinimi olan demir-çeliğin kalite, miktar ve çeşitlilik olarak ölkemiz tesislerinde üretilmesi, üretim için gerekli tesislerin gelişmiş teknolojiler kullanılarak kurulması, mevcut tesislerin rekabet gücünü artırmak için sürekli olarak modernize edilmesi, tesislerin gereksinimi olan başta demir cevheri ve kömürün öncelikle yerli kaynaklardan karşılanması üzerine kurulmalıdır.
4. Kömür, cevher gibi ham madde girdilerinin dünya piyasasında çok fazla yükselmesinden dolayı, ölkemizde yeni kömür ve cevher kaynaklarının araştırılması yönünde çalışmalar yapılmalıdır. Halen Zonguldak taşkömürü havzasında bulunan taşkömürü üretim teknolojisinin geliştirilerek, demir çelik sektöründe daha yaygın kullanımı sağlanmalıdır.
5. Mevcut ve kurulacak demir çelik tesislerinin çevresel faktörleri göz önüne alınmalıdır. Atık plastiklerin hem çevrenin korunumu, hem de enerji açısından demir-çelik endüstrisinde kullanımı araştırılmalıdır. Demir-çelik endüstrisinin ürettiği atıkların ekonomiye yeniden kazandırılması yönündeki çalışmalar yasalarla desteklenerek teşvik edilmelidir.
6. Çin'in büyük demir-çelik üretimi karşısında fiyat bazında rekabet edilemeyeceği gerçeğinden hareketle katma değeri yüksek olan demir-çelik türlerinin üretimi araştırılmalıdır. Dünyanın büyük ferro-krom üreticisi olan Türkiye'de paslanmaz çelik üretimi teşvik edilmelidir. Vasıflı çeliklerin (takım çeliği, kalıp çeliği) Türkiye'de üretilmesi için yatırımlar teşvik edilerek dışa bağımlılığın azaltılması sağlanmalıdır.
7. Yurt dışından kontrolsüz gelen çelik ithalatının önlenmesi için ihtisas gümrüklerinin kurulması ya da akredite kurumlar tarafından kontrolü sağlanmalıdır.
8. Dünyanın en büyük hurda alıcısı olan Türkiye'nin hurdaya bağımlılığının azaltılması için gerekli yatırımlar yapılarak entegre-ark tesisi dengesinin yeniden düzenlenmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
9. Demir-çelik endüstrisinde enerji girdi maliyetlerinin azaltılması yönünde gerekli yatırımların yapılması önem arz etmektedir.
10. Deprem bölgesi olan ölkemizde, depreme dayanıklı çelik konstrüksiyon yapı tekniği ve yapısal çelik uygulamaları geliştirilmelidir.
11. Demir-çelik tesislerinin üretim teknolojilerinin yenilenmesi ve gelecekte rekabet edilebilirlik açısından geliştirilmesine öncelik verilmeli, katma değeri yüksek ve vasıflı yeni ürünlerin geliştirilmesi konusunda AR-GE çalışmalarına önem verilmelidir.
12. Demir-çelik endüstrisinde şirketlerin birleşmesi ile uluslararası dev şirketler oluşmaktadır. Rekabet edilebilirlik açısından Türk demir-çelik sektörünün de benzer yapılanmaya gitmesi gerekmektedir. Güçlü mali yapıya sahip, rekabet edebilir bir Türk demir çelik sektörü oluşturulmalıdır.
13. Şimdiye kadar yapılan demir-çelik kongrelerinde belirtildiği üzere, sektörün gelişiminin sağlanması bağlamında, "Demir-Çelik Enstitüsü" nün kurulması için yasa ve mevzuat çalışmaları başlatılmalıdır.

TMMOB Makina Mühendisleri Odası